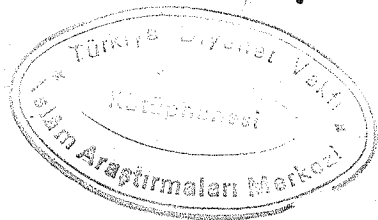

مختار خالد كلباني

قسم تاريخي واجتماعي

عدد : ٣

تاريخ و محرر

محرري

احمد راسم

Türkiye İslam Araştırmaları Merkezi Kütüphanesi	
Demirbaş No:	26054
00000743	

استانبول

مختار

١٣٢٩

لسان - تاریخ

بش قطعہ ارضک الاویناخی ، الزیادہ آثار تلاش و فعالیت
کوسترنی . شہسز ، اوروپادر . ازمنہ قدیمہ تاریخہ دن بری
بوقطعہ اوزرندہ وقایع مهمہ انسانہ یکدیگری ولی ایتمکدن
خالی قالمشدر . آسیا ، آفریقا صیرہ سیلہ استیلا اردولری
یوللایہ رق اشغال و تخریبی ایلہ اوغراشدینی کی بالذات کندی
سکنہ سی دخی بواسیتیلاردن متولد عکس العملارہ تابع اولہ رق
آسیا و آفریقاہ ، حتی آمریقاہ اردولر، دونامالر کوندرمشدر .
آسیادن کلن استیلا اردولرینک اک مهملرندن بری دہ
عثمانلی ہیئت حماسیدر . فقط اسلام ونصرانینک آرہ سندنہ
ظہور ایدن عداوت کلیہ ، بزم استیلامزددہ کی مقصدی تغیر
ایدہ رک حکومتتمزی اورویاہ بستیون ییانیجی تلقی ایتدیرمش ،

مثلا اسلاو پولیقه سی ، استیلاسی ده عین صورتله واقع اولمش
ایکن غریک تمایلات و تعصبات دینه سی آتی بزمنه نسبتله عادتاً
مهمل براقشدر .

طرز استیلامزه براز دقتلیجه باقائلر دیورلرکه :

(ترکلر فتح ایتدکلی مملکتلرده درین کوکلر صالمادیلر .
دیگر صرقلره منسوب اولان اقوامی تحت انقیاده آلدیلر ،
فقط محو ایتدیلر . وطنلرندن طرد ایله مدیلر . خلفای عباسیه
خدمتنده بولندقلری (قرون وسطی) ده آناتولینک هانکی
یایلارلارنده آرام کرین اولمشلر ایسه ینه اوراده آرام ایتدیلر .
حالا ده اکثریت آنلرده در . لکن (بالقان) شبه جزیره سی خرستیا-
نلرله مسکون قالدی . زیرا ترکلرک استیلالرلارنده هنوز حلیه
شان و معرفتدن معرا اولمیان بریونانستاندن باشقه بر زمانلر
قدرت عسکریه سنی (استانبول) قبولرلنده کوسترمش اولان بر
(صربییه) ایله بر (رومانی) ، اون اوچنچی عصر میلادیده
(روم بیزانس) ایمپراطورلغی یرینه اهل صلیبک قور دقلری (لاتین)
ایمپراطورلغی محو ایدیه جک قدر صاحب قوت بر (بلغارستان)
موجود ایدی . ترکلرک استیلاسی بوکنج حکومتلری بش عصر
نشو و نمادن محروم براقدی که عین حال (مغول) استیلاسیله
روسلرده عارض اولمشیدی . سلاطین عثمانیه نک زیر حکومتلر-
نده یونان ، صرب ، بلغار و رومنلر محافظه مذهب و دیانت
ایتدیلرکه بو کیفیت بیوک بر حریت موضعیه در . آنلرک محافظه
دیانت ایتملری تکرار میدانه چیه جقلری حقنده برامید

وائق ایدی .)

شوترز مطالعه دن دخی آکلاشیلیورکه ترکلرک استیلالرلارنده
غایتله درین بر محافظه کارلق وار ایش . شو حالده بزم (ویانه)
قیولری اوکنده کورینیشمز ، یاخود روسیه و لهستان ایچریلرینه
طوغری صالدریشمز زمانک الحآت سیاسیه سندن باشقه برشیه
تفسیر اولنهماز . اردولرمزده کی فعالیت مخصوصه دخی البته
بویله بر پولیقه نک تحریکیدر .

بز ، اوت ، محافظه کارانه یوریدک . اجانب ایله عادتاً
کوروشمدک . مناسبات اجنبیه یه لازم اولدینی قدر اهمیت
ویرمدک . داخلده حکومت و اداره یی تنظیم ایتدکجه بوزدق ،
بوزدقجه یا یغمه چالیشدق . بو حالک اک صوک نمونه سی سلطان
مخلوعک زماننده آشکار کوریلیر . برعثمانلی فردینک شهر مزده
مملکتندن فضله امتیازه مالک اولان بر اجنبی ایله کوروشمه سی
حق سلام ویرمی نفی و اعدامی موجب بر جنایت اولق اوزره
تلق ایدلیدی ایدی . بوضع اداره ، حکومتده کوریلن جبره
توسل ایتمک حکومتسزلکی ، ملتک محکوم انقراض اولدینغی
اعلان ایدیوردی . آنک ایچون قومشورلرمزی ده ، ده ادون
زیر تابعیت مزده بولنسان کوچک حکومتلری ده حقلی اوله رق
شیارتدی . بز تاریخمزی ده اونوتمش ایدک . نه مقالات سیاسیه-
مزده ، نه ده مباحث عادیه مزده عثمانلیلغک دور کالسه ، زمان
انخطاطنه ، تشکیلات اداریه سنه دائر حرف واحد یازمه مازدق .
افسوس که او آنه قدرده یازمامش ایدک . اوروپا واقطار مدنیته

بولسان علما و ارباب تتبع بالذات تحريات و تدقيقاته بولنه رق
بزم تاريخ خصوصي مزي يازديلر. فقط نصل يازديلر؟ ايچلرندن
بر قاچ منصف ظهور ايتمش اولديغى جهته يازديلر ديسوب
كيويوره لم.

اسلاولر بويله ياماديلر. عين بزم بويون اكديكمز استبداده
محكوم اولدقلى حالد تاريخلرني آراشديرديلر. اون يدنجي
عصرده يعنى (كوپريلي بيوك محمد) پاشانك زمام اداره ي اله آلدغي
زمانلرده روسيه ده (تى يورى قري پانيچ) نامنده بر قاتوليك
راهبي توره دى. بو ذات خروا اتستانده طوغمش بر صربى
ايدى. روماده كي (يونان قولار) نده اكمل علوم ايتمش و كوچك
روسيه ده كائن (نى يه زين) شهرينه كلوب ١٦٦٠ تاريخلر نده
(كوچوك روسيه ليله نطق) نامنده بر رساله نشر ايله مشيدى.
حكومات مستبدنه شعاثر مخصوصه سندن برى ده طوغرى
سويلينلرى ازمك دكلى يا. (قري پانيچ) ده شدت لسانيه -
سندن طولاي ياقه لا يوب سيرياده كي (طوبولسق) شهرينه سورديلر.
اوراده آلتى سنه قالدى. فقط بوش طور مادی. كتيخانه سنى
كتير تدى. (روسيه) ديه بر تاريخ يازدى. چار (الكسى)
وفات ايدنجه قورتولدى. قورتولدى اما روسلره (پانسلاويزم)
ديديكمز فكرى ويردى.

(قري پانيچ) اسلاو عنصرى اتحادينك برنجى مروجيدر،
بو فكرى، او ميدانه قويمش، اولنجه يه قدر آنك تعممى ايچون
اوغراشمشدر. اسلاولره آره لر نده كي مناسبات صهرية و جنسيه نك

بقاى موجوديتلى ايچون اك بيوك ضمان اولديغى سويله مش
وبوسكه برابر ده ايكى مهم توصيه ده بولمشدر.

بو ايكى توصيه دن برى: اسلاو لسانك اصلاح واكلى،
ديكرى اسلاو تاريخك جمع و تلفيق و اتماميدر. حتى اسلاو
تاريخندن بحث ايتديكى صيره ده ديوركه:

(اسلاو عنصرى هنوز بر مؤرخ يتشديرمه مشدر. آلمانلر
بو عنصر علمينه، بالخاصه روسلره قارشى بيك درلو افتزالر
يازمقدن خالى دكلردر).

(قري پانيچ) بو توصيه لريله نه ياقق ايتيوردى؟ نه ايتيه جك؟
اسلاو عرقنى شمالده آلمانلردن، جنوبده تركلردن قورتاروب
(لسان و تاريخ) سايه سنده مستقل بر قوم حالنه كتيرمك. فقط
عين زمانده بو عنصر ايچون حمايه سنى طلب ايتديكى (چار) ك
انف تكبريني ده قيرمغه چاليشيوردى. دييوردي كه:
(حكومتلر حكمدارلر ايچون ياپيلما مشدر. حكمدارلر
حكومتلر ايچون مقام سلطنته كتيرلشلردر).

آز بر دقت نتيجه سنده آكلارز كه بزده كيزلى، مهم،
فقط اولدجه مقنع برشى وار. حكومت ذاتا استيلا پولتيقه سنى
ايكنجى (ويانه) محاصره سندن صوكره براقش، يالكوز (عسكرك
بورتنى حرب قرار) ويا (عسكرك كوزينى حرب آچار)
صورتلر نده اوله رق اختلالات داخله يي باصديرمق ايچون
قوللانديغى اساس سنى پولتيقه يي - چونكه عظام اسلافك عسكرى

عسکر ایدن انتظام و تربيه در فکر عالي سنی اونو تمشیدی - کنديسيه برابر سور و کله مکّه باشلامشیدی . بز نه يادق ؟ هيچ . بزده مورخ اوله رق کيمسه کوستريه مز . تاريخلر مز ميدانده . لسان مزه کلنجه حالا بوزوق دوزن .

ايشته بو ايکي خزينه مليه دن محروميتمز حسبيله حالاتهي دستر . ايچمزده کی کيزلی ، مبهم اولان شی ده بو محروميتمز ويرديکی بر حس استرقا بدر . ملل متمنده ده لسان ، تاريخ دينلديمی ييغين ييغين مجلدات نفيسه چيقاريليور . حتی « دولت و معرفتی » منقرض اولمش اقوام آره سنده بيله تاريخی ، لسانی موجود اولانلر واردر .

ايچمزده کی کيزلی و مبهم اولان شی يالکيز حس استرقاب دکلدرد . بز مهاجمات استبداد ايله بر حاله کلش ايدک که حدود مزی محافظه ايتمکدن ، سياست مزی آکلاتمق دن بيله عاجز ايدک . کچمش زمانلرده کوکلر مزه طولمش اولان بو عجز ، بلمزی قالدیرمغه باشلاديغمز شو زمانلرده بيله حال بزی ترک ايتيمور . اورويایي ، آمريقایي براقلم ، قومشولر مزه باقلم : بلغارستان ، رومانيا ، صربيه ، قره طاغ ، يونان ، آوستريای ، روسيه ، ايتاليا بونلرک جمله سی توسيع ممالك و منافع اغورنده کيجلی کونوزولی چاليشيورلر . هيسنک ده چاليشمه سی - وقوع بولان اداکاره کوره - ايسيتيه رک ايستميه رک آزچوق بزم ضرر مزه وقوع بوليور . بز کيرپي کي بوزولمش طور ييورز .

قيرميه لم ؛ حد تلنميه لم ، بويله يز .

(ذوق آنک مرصاد حکمتدن تماشا سنده در .)

کندی کندي مزه مع التأسف اعتراف ايتديکمز شو حقایق سياسيه واجتماعيه دن حصه الميور می يز ؛ آليورز . تشبثات جديده مزک خيرلی و نافع جهتلری يواش يواش کورينيور . بوکا شکر ايتمی . فقط ادوار سالفه نک بالخاصه جهت مساعیيه معطوف اولان (وقف و سکون) احساساتی ده لايقيله اوزر مزدن مندفع اوله ميور .

بونک اک برنجی سببی او قوماديغمزدر . برملتک ترايد عرفان و مزيتنه صورت دائمه ده (مطبوعات) شهادت ايدر . مطبوعاتدن مقصدم غزنه ، رساله ، مجموعه موقوته ، کتاب وامثالی تربيه ذهنيه واسطه لريدر . ايکي سنه ظرفنده کتابچيلق بلکه بش اون ورطه افلاس آتلاتدی . آثار منتشره يه رغبت چو غلدمد قچه بزده کی غفلت و سکون ده آزالماز . کرچه پک محق اوله رق سويلنديکمه کوره بو آثار آره سنده شایان مطالعه اولانلر نوادر دن معدوددر ، لکن :

(معرفت التفاته تابعدر)

حکمتی ده قارئین اونو تمايليدرلر . بز آثار منتشره يه رغبت ايتدکمه (تاريخ) و (لسان) بحثلری ايلری يه کورتوره بيليرز . بو ايکي بحث که بزم حیات مليه مزه طوغريدن طوغری يه متعلقدر ، تألیفات جسيمه شکلنده عرض اندام ايده جک محصولات و تبعاتدن اولق حسبيله بونلری درليوب طوبلايه رق جمع و نشر ايتمکده وقتک ، نقدک ، رغبتک تأثيرات کليه سی اولديغنی اصلا

ذهندن چیقار ماملیدر . ملت (خصوصی تشویق اعانه) لرله بوکی
آثار مفیده مک میدان چیمه سنه دلالت ایده بیلیر . باشقه ملتلی
صاحب نفوذ و مدنیت ایدن بوکی تشبثات خیره دن اک زیاده
بزم عبرت آلمق لغمز - حال وزمان ایجاب اتندن اوله رق - لازم
کلیور .

مباحثه تاریخیه

زده لمیات

۱۱۷۲ تاریخنده (سلطان مصطفی خان) ثالثک « هبة الله »
سلطان نامیله بر قیزی دنیا یه کلش و بومناسبت ساره ایله پای تختنده
اون کون اون کیچه شنلک ایدلمش ایدی . تاریخلر من ایجه
مطالعه ایدیله جک اولور سه عمومی شنلک و دوناتمارک یا فتح
و ظفری متعاقب ویا خود ولادت ، ختان ، ولیمه و ازدواج
مراسمی وقوعی ائشاننده اجرا ایدلدیکی آکلاشیلیر . حق
« هبة الله » سلطانک ولادت حسیله اجرا ایدیلن سهر عمومی
« ولادتنامه هایون » عنوانی آلتنده و بر رساله شکننده قلمه
آلمش اولان شاعر مشهور « حشمت » مقدمه سنده :

« بر مقتضای حکمت کامله حضرت جهان آفرین امامه
سبحه هزار دانه سنین اولان سنه سنیه هجرت علیه نك ۱۱۴۳ نجی

تاریخندن یمش برسالنه کلنجه مدار قوام سلطنت و شعار دوام
دولت اولان سلاله سلسله عثمانیه نك عدم ظهوری نوبنو
تجدیش دماغ عاقبت اندیشان ، بلکه تشویش دل عالمیان ابدوب
کرك مرحوم رحمت آلود سلطان محمود حضرتلرینک و کرك
مغفور جنتمکان سلطان عثمان حضرتلرینک لوله سر چشمه
رجولتلیری اساله سلسال تناسل ایتهدن خشکیده و عاقل و جناب
پادشاه عالیجاه « لم یخذ ... » سرینه واصل اولمقله ذکور و انانندن
نه بر ورد مطراونه بر فدان دل آرا یتشدر مک روضه پیرای
تیسر و امکان اولدی)

دیدکدن صکره اودورده خلقتک مأیوسیتنی تصویر و بر از
آشاغیسنده دخی :

(از جمله عالی و ادانینک مقدمه انکاری و مطمح انظار
انتظاری اولان امر ولادتک ترقب و تحسری ایله عالم داغ بر دل
و خواب ، راحت دیدۀ اولی الابصار دن مضمحل ایکن ظهور
مترادف السرور عطای و اهب الآمال ایله سبحة دردانه کسسته
تار نسب عثمانیه واسطه العقد اتصال اولان باعث آرایش عالم ،
بادی آسایش دمام ، قره عین سلطان جهان سعادتلو میمتلو
هبة الله سلطان اقدمز حضرتلری آغوش پیرای قابله شهود
ومهد آرای عالم وجود اولدق لری ..)

زمیننده اظهار مسرت ایلیه رک (عادت دیرینه شان وشوکت
دولت علیه اوزره تدارک لوازم شهر آیین و اوتهدن برو اقتضا
ایدن محللر زیب و زیور دوناما ایله ترین اولمغه فرمان شوق

رسان پادشاهی صادر بیورلمغله « قیدینی علاوه ایدیور .

وقعه نویس « احمد واصف » افندیك ۱۱۶۶ دن ۱۱۹۳ سنه سنه قدر یازدینی تاریخده دخی بوقعه ولادت امثالنه نسبتله مفصلاً مبسوطدر . « تاریخ واصف » ده لمعیات حقنده یالکیز برایکی فقره نصلسه محرردر . بوققره لر :

« هر کوشده صدای طبل وسورنا وهر طرفده نوای چنگ وششتا صفا بخش قلوب پیر وبرنا اولوب شعبده بازان سامری حرفت، اظهار صنایع غریبه الاشکال ایله هوشربای نوع انسانی ورقاصان متناسب الاعضا تحریک اندام دلکش خرام ایله دلمر- دکان انامه افاضه روح ثانی « جمله لریله « پاشا قیوسی دخی رنگ آمیز قنديللر وهیاکل غریبه و تمایل عجیبه ایله آراسته اولمش آویزه لرله زینت یاب وبخصوص درون و بیرونی قنادیل مختلفه الا- لوان ایله نکارنده بر جامع لطیف اختراع اولوب صراح دلفری حیثیت رسان اذهان اولوالالباب اولوب خاتمه ایام دونماده اولان اصناف آلالیری دخی ترتیب وتنظیم وهر صنف، حرفتی اقتضاسنه کوره آلائی کوستروب بوندن صکره دخی دکنر دونمائی تنبیه اونوب صالار اوزرنده صور عجیبه ایجاد و انواع بحری وپوسکورمه وچرخ فلک رسمنده مصنوع نوپیدا فشنکدر محل بمحل ابقاداونوب هراوجاغ برکیچه اجرای صنعت ایله دونمائی غایت ویرلیدیکندن بشقه...) جمله لرندن متشکلدی که بونلردن منفهم ولان شکل وصورت غایتله مههمدر . مع هذا جناب حق « حشمت » دن راضی اولسون . رساله سنده بوعظیم دونمائی بزهان اطرافیه

بیلدیریور . باخصوص اون ایکنجی عصر هجری اثناسنده پای تحت احوال معیشتی حقنده پک معنای معلومات ویریور . احوال سابقه اجتماعیه مزه دائر الله ایدیلن بونوع معلومات ایسه تاریخ ملیمز نقطه نظرندن مههمدر . بودونانما مناسبتیه وجوده کتیریلن آثار صناعیه واصناف آلالی کچیدنده منظور اولان قیافتلر دخی بواهمیتی قات قات آرتیر . تاریخ شناسانمیزک بو کبی مواده پک زیاده کوجلسکه دسترس اولدقیری معلوم واوروبا مؤرخلرینک تدقیقاتی ایسه کوردیکمز نمونه لرله نظراً غایتله ناقص اولوب وحتى اکثریسی ده مههمدر . بناء علیه (تاریخ واصف) ده کوردیکمز بارچهرلر ایله « حشمت » ک تصویراتی قسماً اختصار و قسماً عیناً درج ایلورم :

هبة الله سلطانک ولادتندن اوتوز قرق کون مقدم بدستان کتخدالرینه خبر ویرلمش . دکانلرده نه قدر آویزه و تزینات وارایسه احضار ایدلمش . شهر آیین اربابندن اولان رجال و اوجاق آغالی ده داعیه رقابت ایله کیزلی کیزلی تدارکاتده بولشمش . فقیر وغنی هرکس قبولیری ، پنجره لرینی قنديللرله دوناتمغه آماده اولشمش . زورنار، داوولر، چنگ ، ششتا دینیلن ساز اربابی، کوچکلر خبردار . اودورده آویزه وآینه مودا اولدینی ایچون تجملات عمومیه ده کزیه بونلره اهمیت عطف اولتیور . (حشمت) ه کوره : طوب قیوسر اینک (باب هایون) ویا (باب السعاده) دینیلن قیوسنک اوکنه درونی « نیجه کرانها آویزه قنديل وآینه لرله تزین وتنویر ایدلمش برطاق قورولمش . بو طاقک صاغ طرفنده

«طشمره» خزینه سندن «خاص فرون» قپوسنه وارنجه یه قدر «خسته لر قپوسی» و «دوزمه قپو» تعبیر اولنان محللر وصول طرفنده کی اودون انبارندن خاص آخور قپوسنه قدر «جبه خانه اندرون» ضربخانه و شهر امینی انبارلری قپو و دیوارلری سیم وزردن «مصنوع و مطلا» اشکال خورشید مثال «آغیر پارلاق قاشلرله دونادلدینی کی» «فلاندره» شکلنده بار اقلرله ده آریجه تزین و قبدیللر ایله تنویر ایدلمش. (اورته قپو) دینیلن. الک بیوک قپونک ایکی طرفنده کیر آینه لر، نادید. آویزه لر تعلیق و سرای هایون داخلی، کیلارلی، سفرلی، خزینه لی، خاص اوطه لری، سرای دروننده کی قصر مکملاً تزین و باخصوص اندرون هایونده کی صفیه فلاندره لر کشیده سی ایچون ستونلر رکز اولنر ق ستونلرک باشلرینه «مبارک باد» رسمنده ماهیه لر ترتیب قلمش.

«تاریخ و اصف» ده بوجهت شویله تصویر اولنیور:

(سرای هایونده دخی ترتیب لوازم سرور و شادی قیلنوب خانه خاصه و کیلار و سفرلی دائره لری آویزه ثریا پیکر و انواع زر و زیور ایله تزین اولدیغندن باشقه طوپ قپو و انجولی آغا باغچه سی کوشکلری و باب السعاده و ادرنه قپو و سائر محللر نمونه نمای نکار خانه چین و باخصوص باب هایون اتصا لنده زر دوز بر قطعه سایبان نصب و عمارت دیوارندن سرای میداننه طوغری ایکی یوز مقداری و باب هایون درونندن باب السعاده یه وارنجه یه دک درت یوز مقداری مشعللر... و قپو آرالری بلور

آویزه لر و یحساب قبدیللر و یمین و یسارده شمعدانی برقچ یوز کیر و صغیر اندام آینه سی الخ...)

و کلا، رجال، امر او علماصنو فنک خانه لریله سوقاق، چارشو و بازارلرک تزیناتی حقنده صرف تزینات لفظیه دن ماعدا برشی کورنیمور سه ده «حشمت» بوجهته اصابت ایدن تصویرنده: (ولیلأ و نهاراً قپولرین مکشوف و مفتوح ایدوب حولیلری درونلرینه بر سریر وسیع الصدر اختراع و ایجاد و کیمی فواره لی رخام تراشیده دن مطروح شادروان فسقیه لر و اطرافنده نشیمن و مقصوره لر احداث و بنیاد ایلوب...)

دیور. مفر و شاته و مصارفه کلنجه: (سندسی قاش (و) عبقری نقوش) و (دیبا (و) زر بفت (و) استوفه) و هر خانه ده ایکشراو چر فلاندره رسمنده بایراق بولندینی، صدر زمان (راغب پاشا) مرحومک تزینات و فیره دن ماعدا یکرمی بیک «اسدی» صرف ایلوب دوناما مدتجه (بش بیک قیه روغن زیت هضم کرده حوصله قنادیل) اولدینی، حشمت اقرانی او نلرک بیله بو اغورده بیک، بیک بش یوز غر و شدن نقصان صرفیاده بولمقدقلری، پادشاهک ایسه دونمانک بدایتندن نهایتنه کلنجه بش یوزاللی کیسه آقچه سی کیتیدیکی آکلا شیلیور.

شهرک تزیناتی حقنده ینه (حشمت):

(جواهر بدستانتک درونی طاق سقنبدن زمینه وارنجه دیبای زرتار زیبا ایله در و دیواری کسوه پوش زر بفت زیننده نقوش اولمغله برابر از جمله کموش تلدن برقفس دروننه ایکی اوچ

بیك كیسه لك مجوهرات وضع اولنه رق كتخدا دولابنك اوكنه
وضع ایدل دیکنی (حکایه ایدیور .

هبة سلطانك ولادتتی تبشیر ایدن منادیلر شهرک هر طرفی
طولاشد قدن و مراسم تبریکه اجرا قلند قدن صکره شهر آیین
اجرا ایدلشد .

حشمت بو شهر آیینی معلوم خواص و عوام اولان مشرب
شوخی پرستانه سنه موافق اوله رق یازیور . تصویر اتنده برر برر
منظور اولان فقرات لطیفه بوجه آیدر :

— رقاصانك كیمی طائفه نسایه مختصه البسه شهوت انگیز
ایله و کیمی قامت رقصه مخصوص قیامت خیز ایله خانه بخانه
جنبش و محل محل نمایش ایدرک . . .

— هر بر اصناف صنعتلرینه مناسب و ملایم رنگارنگ البسه
نقش بوقلمون برله نیجه اطوار غریبه و مضحکه و نیجه اشکال
قهقهه فرما اختیار و اختراعیه بر قاعده آیلر ترتیب ایدوب مثلاً
مجلدین و کاغذ جیان الوان کاغذلردن جبه و شیکلاهلر و باشلر نده
عجیب الهیکل قلنسوه لر و درلو درلو بایراقلر و فنرلرله و خفافان
دخی سختیان و مشیندن لباسلر ایله و کور کیلر کونا کون پوستلر
ایله کیمی آیو شکله و کیمی قورد و کلاب هیسته تشکل ایدوب
وسائراً صناف دخی صنیعیه سنه متعلق اشکال عجیبه التمثال ایله نادیده
صورتلره کیروب . . . (آلائی کوشکی) تعبیر اولنان قصر پر نصر
هایونك آلتده بذران

— سرای والای صدر اعظمیده رسن باز جانبازلر و زور .

بازلر پیوسته جنك و چغانه و کیچه لر نده خیال بازلر و ساز و سوز
ویدر پی مهترخانه ایله غلغله سرور و شادمانی عکس انداز طاس
آسمانی اولوب رامشکران خوش الحان و مطربان موسیقی شناسان
ضرب اصول اغانی و غوانی . . .

— و هر بر خانه نعم ذوق و صفا ایله بیت معمور اولوب ترسانه
عامر ده و طویخانه معمور ده و آغا قیوسنده وجه خانه ده و کمر
کلرده دوام اوزره قول قول چنکیلر . . .

شو تصویر اتدن دخی آ کلاشیلیور که لعیبات هر طرفه
هان یکدیگرینك عینی اولوب اورتیه او یونی ویا خود
آنی آ کدیره حق تماشا لر مفقوددر . فقط مسخره لغه کلنجه
صاحب رساله بوباید بزه برایکی نمونه کوستریور . آنک روایتیه
کوره : شقاچی بری باشنه بردستار ، صیرتنه هزار رنگ بر فراجه
کیه رنك اکر ویا سمر نده کی غریب و تحف نقوش ایله خر دجاله
دوندردیکی بر مرکبه بینمش ، یاتنه اللری دکنکلی اون بش
یکرمی قدر ظییر حریر فلر آلمش ، بو حریر فلرک باشلر نده کاغذدن
یابلش ، یکی چری کچه سنه مشابه کلاهلر وار ایمش . بونلر
ایکیشر ایکیشر رکابنده کیشمکده لر ایکن او کده بری ترازو چکمکده
و آرقه ده دخی دیگر بری فلقه دکنک کو تورمکده اولوب کویا
دونانما محتسبی ایمش کی اطرافه آهسته آهسته سلام ویریر ،
طرف طرف طولاشه رق دکانلر اوکنده توقف ایتدیکه اکشی
بر صورتله خطاب ایدره رق علی قول حشمت دیر ایمش که :

— « باقل آدلر ، بن محتسب دونانمایم و حوایج اصلیه

دو نمائک نقصان و قصورینی تجسس و تفتیشه اقدام نمایم . بن سزک ایچون خواب و راحت می ترک ایتم . کیجه وکوندوز آت واشک بوینه دوشدم . باقیم ذوق و صفا کر تمام می؟ زنهار ذوقیانه متعلق بر نسنه پی اکیسک ایشله میک . صکره بشیان اولور سکر . اولا قرمان قیونی کی دنباله دار کورپه قوزی په بکرر محبوب دل آشوب تازه لر قناره آغوش کردن اکیسک اولسون . دم بدم غلی باغلی الفنه ولب ولب طائلی صحبتیه قوام و یروب بووقتی غیری وقته قیاس ایتمیوب صرتر کرده کی لباسی او جوز بها ایله صاتک ده ذوقیانه ویرک ، تک هان ذوقکر تمام اولسون . کوره می سزی . بن سزک ایچون سعی ایدرم . مراد و مقصودم بو ایامده ذوق و صفایه آلدیدر و بده دونمای هایون ختامندن صکره سزله خاص الخاص طیباق ییدیرمه در دیوبسط مقالات نظام شهر آیین «ایدرکن محتسب مزبور» سنجدیه تراروی چشمان نکه سنجانانی اولان جبهه سی پر نور ، دیده سی مخمور . کردنی کافور ، ساعدی بلور ، کل یناقلی ، کراس دوداقلی ، انجو دیشلی ، درلو درلو سویلیشلی ، بالاقد ، رعناخد ، مهوشان ویری طلعتانه ده جلوه یز خطاب اولوب» دیرکه :

— باقک ای گروه نازنین وای چراغان شبستان شهر آیین اولان چلیبدرم و قوزولرم ، سزه بدن تلبیه و نصیحت ، اولا عاشق بیچاره لر کزه کندیکیزی درهم درهم صاتمیک و افتاده لر کزی آلداتمیک . علی پاشا ترخنه رعایت ایدک . ویران هوایه حرمت ایدک ، میوه و صلی ارزان و شفتالوی رایکان ویرک و ایشکزی

صاعدن صاغه کوروب بربرلر یکنزله قوری نزاع ایلیک . حشمتک هوا دارلغی اوتنه دن بری مشهوردر . شهر آیین تفصیلاتنده ایسه بونک قسماً مستهجن انواعی وارددر . فقط زمانک لهویات و مطایباتی حقنده بر فکر مخصوص و یردیکی جهتله ینه بر درجه په قدر قیمتدار صایلیر . بالاده کی توصیفک نرله قدر اینه جکی قارئنه البته معلوم اولمشدر .

«رمال مضحك المقال» دیه تصویر اییدیکی مسخره په کلنجه :

بوحریف باشنه اوزوم کوفه سندن مصنوع قفس بردستار ، صرته بزم قومشو چاتلادان دیدیکمز بیک برپازه لی برخرقه کیمش ، بلنه قلمسز ، مرکب سز بر دیویت طاقش ، قوینه ده کاغد پارچه لری طولدیرمش . بده حارس سوار . بونک یاننده قازمه لی بش آلتی ایرغاد ، آلتی یدی نفر «کورک بردوشان کوه اندازان» وار . چارشو بازار طولاشیور . زرده مرمر دوشه لی برحولی ، سوسلی ، منتظم بردکان کوررسه اشکی او طرفه چوپروب یاننده کیلر قازمه کورکلرینه طیانداقلری حالده خطاب ایدیور .

دیورکه :

— بن رمالم ، زرده بردفینه وارسه کشف ایدرم . بوراده ده بردانه وار . فقط اوتنه دن بری «خلقت خبیثه مز مقتضاسنجه آباواجدادمدن واقربا واستادمدن کسب ایتمیکم یعنی آلتونه

يايشورسكه طوپراق اولسون ديو آلدېغ دكانك اثرى بهمه حال بنده جلوه كودر ، لكن هله باقلم دفينه بو محله نره لرددر « ديه قلميله كاغلدر اوزرينه نقطه لر آتقدن صكره حولينك ويا دكانك اك كوزل دوشهلى محللاريني قازديرمغه قيام ايدييور . بونك اوزرينه ينه توصيف «حشمت» اوزره سكان خانه ودكان دخی برطور رمال

— چلبی، نه یایورسك؟ خاتمانمزی خراب و قالديرملرمزی رخنه یاب ايتدك . ديدكلرنده رمال طرفه مقال دخی :

— بهی جانم ، نه طورهم ؟ بو خصوصه هيچ صبر و قرار اولنورمی ؟ زوكوردلك جانمزه كار ايتدی . كچه سرك خانه كنر ييقيليور اما بز بايلورزه .

وامثال سوزلر سويلدكن صكره آچقه آلبوركه بومناسبتله خاطر مه بزم دور سابقده كي شهر آيين مخبرلرينك حاللری كادی . اوزمانك نیم طولاندير حيله بکزمین تحفقلرندن برینی ده «حشمت» دونما ناظری حکایه سنده آکلادیور :

(مهيب القا ، عريض القفا ، درازریش ، بذله اندیش ، کران رفتار ، اندك گفتار ، مجسم و مشکل ، عجيب هيكل ، باشنه منطار شکندنه بردستار پریشانه و ظهرینه سمور و نافه يه بکزر بر فروه فراجة کبارانه کیوب منتظم الشكل والقیافه بردابه يه سوار واون بش یکرمی نفر چوقدار هیئتنده قلاشان چاپك پایان) بولنديغی سويلديکی بو حریف اوکده ایکی بیوک فشار چکر دیگر بر حریف اولدینی حالده دونما ناظری یم ديه کزیور .

کررکن بر بربر دكانسك اوکنده طور یور ، دكان صاحبنی چاغیرتیور ، مؤاخذه یولنده :

— شورایه کل . سن نه شکل بر برسك ؟ هيچ سن باشکدن قور قاميسك ؟ قتی سنك سينه سی آيينه دن صاف ، کردنی نور سحر دن شفاف ، بازولری ، بيلکلری سيمين . غمزه لری استره وش کسکين ، ابروانی تیغ و خنجر ، مژکانی برر نيشتر ، سروسیم اندام کي محبوب دلارام شاگردلرک نره يه کيتدی ؟ بويله آيينه سز بربر دكانی اولورمی ؟ اولاباشدن کلن مشتريلرنیه باقسون ؟ ونقدینه جانی نره يه بر اقسون ؟ شمدی سنك صاچك و صقالك تراش ايدوب ترسانه يه کوندرسه م بنم قيل قدر جرم وارميدر ؟ سويله باقهم . باری هيچ اولمازسه بر ايکی محبوب خط آور تدارکيله اطرافه صقال باشی طاغتمیوب بو اوقات فرح انگیزی باشند صاومق لازميدر ؟ وبوندن بشقه سن نيچون قنديللری روشن ولبریز روغن ايتدك وشو محله یکرمی بش قنديل آویزان اوللی ايکن نيچون اون بش قنديل فروزان ايلدك . وقيللرینی نيچون بورته اينجه ياپدك

وامثالی تهديدانده بولتيور . آندن صكره عوننه سنك رجاسيله عفو ايدیورده « هله بو کيجه لك خوش کچسون اما طاقفه مزه بر مقدار خرج ویرده عرضکی صاون آل . » ديوب بر قاچ پاره قوپاریيور .

حشمت بونی تحفلق اولوق اوزره یازمش ايسه ده بزبونك امثال عديده سنی مقتول فهيم پاشا وعونه سی ايله مقلدين ارکانی

آدملرنده کوردیکمزی الآن تخطر ایله بیلیرز .

کله لم بچمزه : دیمک اون ایکنجی عصر هجری اواسط و اواخرنده دخی لعییات عمومیه من مارالذ کر تفصیلاتده مندرج متفرق واکثریسی سازه سوزده و بر قسمی صنایعه عائدشیلردن عبارتدر . مع هذا « رساله حشمت » ده بر فصل مخصوص دها و ارکه آنی ده اهمیت اجتماعی سنه مبنی آریجه یازده جغز .

— ۲ —

المزده بولنان برقاج اثره نظراً اون برنجی ، اون ایکنجی عصر هجریده لعییات نامنه موجود اولان طاققر : خواننده ، مطرب ، مقلد ، رقاص ، خیالی ، قوقله باز ، حقه باز ، جاباز و الحاصل آخرینه « باز » کله فارسیه سنک علاوه سیله حاصل اولان : زور باز ، کوزه باز ، چناق باز ، سینی باز ، کاسه باز ، ایله پرنده ، شیشه ، قدح ، بیضه ، کاغد ، کوله ، یوارلاق ، آینه ، چرخ ، شمشیر ، مایمون ، کوپک ، آی ، حمار ، ییلان باز و امثالندن عبارتدر .

بو عصرلرده تربیه حیواناتک براهیت مخصوصه کسب ایتدیکی مایمون ، کوپک ، آی ، اشک اوینادیله سنندن آکلاشیلور . شرقدده اوتهدن بری خروس ، قوچ ، دوه دو کوشدرمک ، شاهین و طوغان ایله اولامق اعتیاداتنددر . مایمون ایله آی اوینامق بلکه نادراً کورلمشدر . اوروپادن کله قومپانیار بالطبع بچمزه داخل اوله ماز . خواننده و مطرب حقنده دسترس

اولدیغمز معلومات ده پک ناقصدر .

« نعماً » اون برنجی عصرک اوائلنده (۱۰۳۲) جالس تخت عثمانی اولان (سلطان مراد رابع) دن بحث ایتدیکی صیره ده : (کندولری تازه لکنده اورنک نشین خاقانی اولوب هوا وهوس زمام اختیاری الدن آلوب سوء قرین امدادیه رتبه لرینه لایق اولیان نیجه اموره مصدر اولدیلر . صحبتلرنده ابتدا اهل کال اولسه سلف پادشاهلری اونیوتدیرلر ایدی . بااین جمله زمانمزه آنلر قدر برپادشاه عالیجاه کورلمدی . قوت ید و شدت بطشده یکنه و استعمال سلاح و آلات ضرب و حربده مفرد زمانه ایدی . (موسی) پاشادن منقولدرکه حرم هایبونده سلحدارلقلری خدمتنده ایکن نیجه دفعه : کل سلحدار دیوب اللریله قوشاغندن قالدیروب سلحدار دخی برجسیم و عظیم پهلوان یکتیت ایکن براللریله باشلری اوزرنده طوتوب خاص اوطهی دور ایدرلردی . نیجه رفع ایدرلر ایسه ینه اويله قالدیروب قوللرینه فتور کلزدی . و اوق و حربیه و جرید ایله برقاج قالقانی دلمک و براوروشده مرکبی ایکیه بولمک و ایکی یوز قیه کرزی صالمق کی زور آور هنرلری واردر . اسکی سرایدن آتدقلری جرید سلطان (بایزید ولی) جامعی مناره سی دینه و حلب قلعه سنندن آتدقلری ده خندق کچوب سراجخانه اوزرینه دوشدی . ایکی سنده نشان دیکلوب تاریخ یازدیلر . (موصل) ده هندایلیجیسی فیل قولاغندن کرکدان پوستی قاپلامش برسر کتوروب اوق و تفنک کارایلز اعتقادیه لاف اورمش ایدی . قارشولرینه کتوروب

اولا قیسه برال مزراغی آتوب دلایلر. ثانیاً براوق صالیدیر دیلر. اودخی بی تردد کیدی. بعده سپرمز بوری «فلوری» ایله طولدیروب ایلمچی به کوندردیلر. دیور که ترجمه حال مشار الیه مصروف اولان بوجل توصیفیه ایچنده ایلك جهلر شایان دقتدر. هوا وهوس تعبیری خاقان مرحومك خواننده، مطرب و رقاصه میلی اولدینی حقیقه کی روایتلری تأیید ایدیور.

«اولا چلبی» سیاحت نامه سنده ده میل مراد رابی تأکید ایده جك فقره لر واردر. از جمله خواننده «توقاتلی درویش عمر کاشنی» حقیقه یازدینی سطرلرده مرحومك «سکاء» مقامنه مائل اولدینی و خواننده «درویش عمر» کده سگاهده نه قدر «کار، نقش، صوت، ذکر، زجل، تصنیفات، قوللر، شریقات، ارفیات» وار ایسه جمله سنی اوقودینی بیلدیریور. بوندن ماعدا «اصناف شعبده بازان» فصلنده دخی مشهور «سمورقاش» قولندن دم اوردینی ائاده خاتمه اوله رق کندیسینه مخصوص طور مبالغه ایله (دکل سلطنت آل عثمانده، بلکه هبوط آمدن بری روی ارضده حاکم اولان جانلرک برینک دائره سنده بویله خواننده و سازنده کورلمه مشدر. بو سلطنت، بوشهرت مخصوصه مرادخان رابعدر) دیور.

سمور قاش قولی - چلمینک تعریفه کوره - ایکی یوز موسوی اوینجیدن متشکل جسیم براویون هیئی اولوب حقه، صراخی، دستی، قدح، سینی، خیال اوینادیرلر، آتش بازلق، کولله بازلق ایدرلر، لسان عوامده «نقله» دینلن بلومندن

یا بلش. آغاچ وسائره رسملرله اکلندیرلردی. بو طاقک چنکانه لر ایله آرسی آچیق اولدیفندن دائماً بونلره تعریضاتده بولنورلر مش. حتی اک مشهور اوینلری برقبطی قاریسنگ بر موسوبله معاشقه و معافقه. ایتدیکی کورلمه سی اوزرینه هر ایکسنگ طوتولدیغنی، هر ایکسنگه اشکنجه ایدلکیکی مصور اولان اوینو ایش که نتیجه ده قاری به تمیزلنه مش بر اشکنبه کیدریلوب اشکه ترس بیندیریلیر و یهودی دیگر بر اشکه ارکاب ایدیلوب سیاسته کوتوریلیر مش.

چلبی دیور که: (بونلر کچدکلرنده برهای وهوی تقلید اولور که آدم کولمه دن قاتیلر.)

سلطان (مراد رابع) ک حضورنده اوینایان و نائل احسان اولان قوللردن بری ده «چلبی» قولی دیه معروفدر. بوقول ایکی یوزکشیدن مرکب اولوب سرچشمه لری یعنی قول باشیلری «چلبی» نامنده بری ایش. بی چاره مالی، ملکنی، وارینی، خانماننی کولکله برابر دلبره ویره رک تهی دست قالمش وزمانمزدده محنه عالمه دوشمش میراث یدیلر من کبی تشبث شخصیدن محروم اولدینی ایچون وقتک اک ماهر خواننده و سازنده سنی، مضحکلرینی باشنه طویلا یوب کندی باشنه بر قول دوز مشدر.

اصناف شعبده بازانک سیاحت نامه ده مندرج عددی اون ایکیدر. بونلر، اولجه دخی یازمش اولدیغمز وجهله سور هایون، فتح و ظفر وقوعنده و یا خود رجال و کباردن برینک سور توجیه وختاننده چاغیریلرلر ایش که بو عادت زمانمزدده

باقیدر . کیجه لککری بر کیسه یعنی بش یوزغروش اولوب
دف ایله پارسا طویلامق صورتیله بیکه ابلاغ ایتدکری واقع
ایمش .

اوزمانر موجود اولوب یارپول ، احمد ، شهر اوغلانی ،
قوجی اوغلی عثمان سروری ، بابانازی ، زمر دچلی ، عقیده ،
جواهر ، یتاق اوغلی ، خاشونه ، سمور قاش قوللری نامریله
اشتهار ایتمش اولان بو اون ایکی قول تدقیق ایدیلجه جک
اولورسه افرادی میاننده قبطی . روم ، یهودی ، ارمنی ،
مسلم افراد کورینور .

سلطان (ابراهیم) خانک پسندیدسی اولان بر قول دها
واردرکه «عقیده» قولی نامیله مشهوردر .

عقیده قولنک باشی (پهلوان ایوب) نامنده شاعر ، کاتب
عارف ، ظریف ، خواننده و سیاح بر ذات اولوب بو قولی
اوچ بیک ریال صرفیله میدانده کتیرمش و عرفان و درایتی حسبیله
ارباب معارفی باشنه طویلامشدر . بو جهته عقیده قولی - اورویاده
اولدینی کبی - زماننک عرفا و ظرافتسندن مرکب اولیور .

مع هذا بو قوللری رغبت عامه یه مظهر ایدن تقلیددن زیاده
او دورک «کوچک اوینامه» مراقی اولدیغنده شبهه یوقدر .
شرقه رقص یک قدیمدر . بزده ایسه بوقدم زمانمزه قدر دوام
ایندرک عادات ماضیه منزله اویناق بر ارتباط حاصل ایلور .
هر قولده خواننده ، سازنده ، رقص بولنق شرط اولدیغندن
زمانک میل شهوانیسی اندامیله عیان اولیور . (چلی) بو

رقاصلری صایارکن عاداتا آغزی صولانیر جه سنه تمدن محتاجانده بولنیور .
بعضیلرینه «آفتاب مثال» بعضیلرینه «لوندانه» کسیم ییچم پرند
مکمل ، ترکس کوزلو» دیدیکی کبی بعضیلری ایچونده «نیجه
جانلری اسیر ایتمش» و «طاوس باغ ارم کبی جولان و رفتار
ایتدکلرنده آدم دم بسته اولوب اولدم مفتون اولور» ، «کورن
افتادله واله و حیران قاهره هر گوشه دن صدای هو ایله خانه
سور پر سرور اولور» ، «شهر استانبولی و لوله یه ویره رک
نیجه لر بنک مال و منالی سیوب قوری حصیر اوستنده عاجز
قومش لردر» قیدلرینی علاوه ایلنیور .

تعریفانه نظراً دیبادن ، صیرمه لی استوفه دن چار قباب
یعنی درت قبه دنیلن اتککلر کیرلر و طرز عجم اوزره دخی
رقص ایدرلر مش . چار قباب اتککلره براز اول دخی تصادف
اولنیوردی . بونلرک اسملرندن صکره کلن «شاه» کله سنک
وجه اضافه سنی بر درلو آکلایه مادم . اسامی رقصان آره سنده :
کوپه لی آیواز شاه ، صاچلی رمضان شاه ، شکر شاه ، سوکلون
شاه ، جان می شاه ، ظالم شاه ، فتنه شاه ، نازی شاه ، آرسلان
شاه حالب نظر دقتدر . مع هذا (شاه) کله سی صرف مسلمان
رقاصلره مضاف اولوب دیگرلری روشنقو ، سنیور یاقو ، سمور
قاش ، دیمترکی ، نفرکی ، ینکی دیه اسمریله یادایدلمکده در .
توالت حقنده موجود اولان معلوماتده ناقصدر . سوز
آره سنده قیرمه ، قویرجق ، بوکولی ، مشک بار صاچلی ، چشم
غزالی مکحل کبی تعییرات عامیانه واردر .

شاعر (حشمت) ولادتنامه سنده اصناف آلائی کچیدینی توصیف
ایتدیکی صیره ده شاگردان مشتری فریبانه «چراقلر» قیرمزی
شالرو آل نیتلر کیدروب: دستار لوندا نه ، کا کل بقفاو بردوش ،
سنبل بطرف بنا کوش دیه توصیف ایلیه رک زمانک قیافتدن بر
نبذه بحث ایتدیکی حالده (چلبی) ده بوبابده معلومات مفقوددر .
استطراد — [لعیماتک و آکا تعلق ایدن تفرعاتک تاریخ
نقطه نظرندن تدقیقی زمانک اخلاق وعادات و قیافت و اشتغالانی
حقنده بک مهم استخر اجاته وسیله بخش اوله جفنده شبهه یوقدر .
بو کبی تدقیقاده قبایحک تظاهری هیچ بر کیمسه نک یوزینی
قیزارتماز . عصر حاضرده اخلاقیات بوندن بر ایکی عصر اولکی
اخلاقیاتنه نسبتله دهها زیاده پیدای نزا هت ایلش اولدیغنی بو
کبی تدقیقات میداننه چیقارمقده و بوکاده هنوز یارم یا ملاق
دیدیکمز معارف عمومیه نک سبب مستقل اولدیغنی ظاهر بولمقدهدر .
المزده تاریخ کبی بر سندن صحیح و معتبر وار ایکن آنک صحائف
عبرت نماسندن مستفید اولمه مق شایان تأسف بر غیر تسرلکدر .
روما ، یونان قدیم ، وامثالی اقوامک میلیات نفسانیه سنی ناطق
اولان صفحات تاریخیه ، بزه کچمش عصرلرک اشتغالات روز
مره سی حقنده بک زیاده مفید در سلرویر مکدهدر . حق (حشمت) ک
ولادتنامه سنده مندرج اولان بر فقره مستهجنه دن اوزمانک اخلاق
عمومیه سنده حکم ایدن میل سفیهانه نک درجه سنی آکلامق قابل
اولورکه ارباب فکر و نظر ایچون جای اعتباردر .
شعبده بازانک بللی باشلی اوینادقلری او یونلره کلنجه بر

مقداری نی یوقاریده تعداد ایتمش ایدک . بونلر میاننده (باغچه و باغچوان) ،
(کمیجی) او یونلری کبی بعض قیوده دخی تصادف ایدیلور . تقلیدلر
میاننده سمیدجی ، خراججی ، کوموش آرایجی وامثالی وار .
حتی مقلدین آرمه سنده کوپکله کدینک ، کدی ایله فاره نک ،
کلنچک ایله ایله فاره نک بر برلریله اولان اوضاع و حالاتی ، محله
کوپکلری دالاشمه لری ، دوه کوکره مه لری ، خروس ، قاز ،
طورنا ، قارغه ، اوردک ، قره طاووق ، صاری آصمه ، سرجه
وبلبل اصواتی تقلید ایدنلر دخی مذکوردر .

(صورتا چلبی) عنوانله معروف اولان ذات «تیریاکی» تقلیدنده
بک زیاده ماهر اولدیغنی کبی کوز باغچیلغه دخی میل ایدم رک توتون
طوغرارکن النی یحیاق ایله کسر و یارماغندن برخیلی قان آقیدیر
ایمش . بونک بر معرفت حقه بازارنه اولدیغنده شبهه یوقدر .
النده دانه سی الی درهم اوتوز اوچلک تسبیح طاشیان می
ایسترسکنز ، سلطان مراد رابعک نوتون تیریاکی سنی با صدیغنی پایان
مسخره می آراسکنز ، یوقسه «اون یدی لسان اوزره قصه
خوانمی» دیکلر سکنز ، هپسی وار . محمد چلبی ، چیقرقچی زاده
شکل چلبی بو نوعدندر .

جانبازلر ترازولی ، ترازوسز قبادی بابوچ ایله اوینارلر ،
بونلردن بعضیلری دستی ، بعضیلری آرقه لرنده بر حمار ،
بعضلری ده یالین قلیسج ایله والاصل ایکی یوز پارچه قدر آلت ایله
میدان شعبده بازی یه چیقارلر مش .

آلات طریقه کلنجه یالکتر اسملری نی یازمق له اکتفا ایده جکم :

دائرہ - رباب - نای - موسیقار - چنک - قدوم -
 روضہ - قرہ دوزن - بونقار - سوندر - شارق - ہزکار -
 (قرق تللی، فیل خرطومی شکلندہ بر ساز ایش) - طنبور - سنطور
 عود - قانون - چارتار - ششتار - قوپوز - چوکور -
 چشدہ - قارہ زورنا - یلم - موغی - تل طنبورہ - بریط
 کانچہ - قبا زورنا - جورہ زورنا - آصفی زورنا - عربی
 زورنا - عجبی زورنا - شہابی زورنا - بلبان - نفیر - نفری -
 قوال - قبا دودوک - یللی دودوک - چیغیرتمہ - عربی دودوک
 حجار دودوک - مہتر دودوک - مزمار دودوک - دانکیا
 دودوک - طلوم - ایوب بوریسی - شیشہ بوری - درویشان
 بوریسی - ترانہ پتہ بوریسی - افراسیاب بوریسی - پرچہ مہتر
 بوریسی - لوطوریان، انکلیز، ارغنون بوزیلری - آغیز
 طنبورہ سی - جان دونبہ کی - ایوب، یمنی، مقرنہ دوبلکری
 مزمار - قنجان سازی - کرمانی - قلا رینت - مزمر دودوک
 قوش طاوولی - طراق مزمار - چغانہ والچ . . .

اون برنجی عصرده اک مشہور خیالباز، کورحسن زاده
 «محمد چلبی» اولق اوزرہ کوستریلیہ ر. (کورحسن) یلدرم
 بایزیدک ندمای خاصہ سندن بر ذات ایش. «محمد چلبی» نیک حضور
 مراد رابعہ ہفتہ دہ ایکی دفعہ خیال ظل اوینادیی مشہوردرہ
 «شب باز» اوزمان اصطلاحنجہ قرہ کوزجی اولوب محمد چلبی
 حضوردہ او یونہ باشلامدن :

کر خود همه عیہا درین بندہ درست

ہر عیب کہ سلطان پسندد ہنرست

دیروایشہ باشلارمش . پردہ ایچندہ پردہ قورار، دیلسز، دیلنجی
 کور عرب، آرنارود، بکری مصطفی، قادین تقلیدلری، حمام
 اویونی و باصقینی، شربچی زاده (؟) و امثالک تقلیدلرینی یاپارایمش.
 چلبی دینیورکہ :

«والحاصل خیال ظلدہ اوچ یوز پارہ تقلیدی واردی کہ
 بر مقلد آکا نظیرہ وجودہ کتیرمک ممکن دکلدرد»
 یسلم بزم قرہ کوزجیلر بو ادعاہ نہ دیہ جکلر ؟

— ۳۰ —

دیرکلر آراسی پک سونوک . پہلوان کورشلری دہ منضم
 اولدینی حالہ درت بش تیاترو، ایکی اوچ سینہ ماطوغراف،
 ودها سائر اکلنچہلر موجود، فقط ہرنہ دن ایسہ طانسز .
 غالباً دور سابقدہ بزی بورالرہ سوق ایدن اون بر آی آیری
 یشامقدن متولدہ بر اشتیاق اجتماع ایدی. حتی برسنہ صدراعظم
 پاشا ایلہ شہر امینی پاشامیانہ لرندہ بر عرضحال مسئلہ سندن طولانی
 اختلاف ظہور ایش ایدی دہ شہر امینی : وای تیاترو جیلر
 صدارتہ مراجعت ایتدیلر، بی صایمادیلر دیہ حدت ایدہ رک
 ییچارہ اویونجیلری تیاترو باراقہ لرینک اخشاب اولمسنی بہانہ
 ایدہ رک منع ایش، دہا صکرہ لری تیاترولردہ اجتماع وقوعہ
 کلیمور وسیلہ ظالمانہ سی ایلہ جملہ سنی چیل یاوروسی کبی طاغتمش
 ایدی . او زمان سورینن، بوغچہ جیلق ایدن، دلالغہ باشلایان

آفتور، آفتیسلر من بودوری هنوز اونو تمامش لردر. هر نه حال ایسه . مضی ماضی .

بوندن ایکی اوچ سنه اول «اورته اویونلری» حقنده تحقیقات مدیده ده بولنه رق حتی تفرعاتی حقنده بیه اوچ درت مقاله یازمش ایدم . بومقاله لم بالآخره مجار آقادیما سی اعضا سندن دو قنور (قونوش) طرفندن آلمانجه یه ترجمه ایدیلهرک ترکلرک لعبیات مهمه ومضحک سندن اولان بو میدان اویونی تفصیلاتی قسماً اکال ایدلش ایدی . شیمدی نظر دقتمزی نه صحائف تاریخیه اوزرینه عطف ایدهرک بزده کی لعبیات عمومیه نک قیریندیلری حقنده بعض معلومات مضبوطه ویرمک ایسترم .

بنم مصادف اولدینگ متفرقات تاریخیه کوره شنلکله، دونل نالار «فتح قسطنطنیه» دن صکره دها زیاده میدان آلمشدر . هر نه قدر فتح مذکور ی متعاقب اجرا ایدیلن ولادت، مظفریت شنلکله حقنده تفصیلات مهمه یوق ایسه ده بیک تاریخلرندن صکره یواش یواش معلومات آله بیلمکده در .

احتمالدرکه واردرده بن کورمه مشمدر ، فقط مطالعه کذارم اولانلر آره سنده تاریخ مذکور ی بزه طوغری قطع ایدن سنه لرده لعبیات عمومیه یه دائر اولدقجه صراحت موجوددر .

سلطان محمد خان رابع وقوعاتنه احاله نگاه ایدنلر براییک دونانما فرمانندن صکره سور پرسرور ختان هایون سرنامه سی آلتنده شویله ، قید کورورلر :

— ۱۰۸۶ تاریخی —

(برقاج آیدن برو تدارک مهمات لازمه سنه مبادرت اولنان سور پرسرور ختانک شوکت سلطنت عثمانیه نک اقتضاسنه کوره جمیع لوازمی تدارک وتحصیل و انواع اسباب طرب و نشاطی کرکی کبی ترتیب وتکمیل اولندقدن صکره اشبو سال میمنت اشغال ماه ربیع الاولنک غره سی کونی ضیافتلره شروع اولنق اوزره قرار ویرلمکله سرای میدانی اورته سنده قنادیل ومشاغل ایله تزین واول ساحه وسعت پیمایه عالی اوتاغلرو چرکه لر نصب وتمکین اولندی . وابتدا یوم من بورده صدراعظم وسائر وزرای عظام حضراتی دعوت اولنوب تهنیت سورهایون ایچون «عید شریف ترتیبی اوزره شرف دامنبوسی پادشاه انام ایله» شادکام اولدیلر . هربری معامله ملاطفت آیین شهریار ی ایله اکرام وبعده کندولره مخصوص اولان چرکه لرده اطعام اولندقدن صکره لازمه جمعیت سور اولان «لعبت باز» و «صنعت پرداز» لری تماشا ایچون وزرای عظامه تخصیص اولنان «سایبانلی صفله» اوزرنده قلاویلر ایله قرار وکونا کون عجوبه لر تماشا سنه وقف نگاه اعتبار ایلدیلر .)

دقت ایدیلهرک اولورسه پک قولای آ کلاشیلرکه «ادر نه» ده سرای میداننده اجرا ایدیلن سور ختان مناسبتیله «لازمه جمعیت سور» اولان لعبت باز وصنعت پردازلرک جمعی بر تاریخ اولی ایما ایتمکده در . عجبا بولعبت باز لر وصنعت پردازلر نه درلو

تماشاكار اراڻه ايدرلردى ؟ بونى قطعياً تعين بنجه ممكن اوله ميور .
يالكنز سور مذ كورك ايكنجى كوني تفصيلاتنده براز معلومات
وار ، تاريخ ديوركه :

(ايكنجى كوني صنف علمای كرامه ترتيب ضيافت برله
اكرام وحاضر اولان افنديلر اعداد اولنان ديوان خانه چركه-
لرنده عموماً اطعام اولندن صكره حضور فائض النور
پادشاهيده عقد مجلس درس اولنوب شيخ الاسلام «علي افندي»
حضر تلى فن جليل تفسيردن محله مناسب بر آيت كريمه نك
معناى نفيسين تقرير و مجلس هايونى انوار معانى تنزيل ايله
تنوير ايلديلر . بعده سلامليوب اذن هايون ايله خانه لرينه
روانه اولديلر . اول كيجه دخى « قول قول چنكيلر » ك
آهنكلرندن ماعدا « باروتدن ترتيب اولنان كملر » و « قلهلر »
طوتشديريلوب و « آيولر و كوپكلر و اشكلر » فشنكلر باغلنوب
آتش و يرلدكه جمله سى اوركوب سیرجیلر اوزرينه طوغرى
هجوم ايتمكه بر های و هوی قوپوب عظیم تماشا ظهوره
كلى .)

منظره هم نشاط آور ، هم قورقونج دكلى ؟ سورختان هايون
اولمق ملاسه سيله ^۱ البته بورتيك بيوك ترتيبات مضحكه دن اولديغنه
شبهه يوقدر . شوراده شايان ذكر بر نقطه دها واركه او دخى
وزرا و سائر نك ملاعب و مضحكاتى ايجه تماشا ايتلىر ايچون
سايبانلى صفه لر تخصیص ايدلسيدر . زمانزه تطبيق ايده جك
اولورسقى بونلر ك آچيقده قورولمش برز لوجه اولدقلى تظاهر

ايدر . تفصيلات ختاك اوچنچى ، دردنجى فقره لرنده ده شايان
تأمل جهتلىر وار . سادات كرامه و طائفة مشايخ عظامه ضيافت
ويرلدكي كوناك آقشامى حقنده مندرج سطرلرده دنيلىوركه :

(بوكيجه دخى سائر ملاهى و ملاعبدن غيرى برقچ نفر
« ترياكيلر » قوشديريلوب جنبش شتاب و بربرى سبقت ايچون
بيچ و تابلى خنده تماشاكرانه باعث و « طلوبجیلر ك ياغلى طلوملر
ايله » ايلروده بولنان خلقى كيرو سورمكه اولان هجوملىرى
سبيله سیرجیلر احترازلرندن براوزكه تماشا حادث اولدى)

بن بوراده كى « ترياكيلر قيدندن ايجه قوشقولاندم . زيرا
اورته اويونى حقنده يازديغى مقالانك برنده ديمش ايدمكه :

(هزامى ، سكاھى ، مايه مى نه اولديغى سورناسنه كوره تخلف
ايدن بومقاملرده برسماعى قيرينديسى ايله عرض اندام ايله بن
« پيشكار » دن صكره كورش هواسنى آكديران و كويا ميدان
سختنده بربرندن مردانه ايكي مبارز كلام بولنديغى اينا ايدن
اسكى صاغناقلى بر ترانه حسيني ده « قاووقلى » « ويانكره » [۱]
چيقاردى .)

فقط سالدیده اورته اويونجیلرينك و مرحوم قاووقلى « حمدى »
افندينك نقلياته كوره اوللرى « نكره » قاووقلى دكل ايمش . يوزى قهوه
تلوه سيله بويالى ، مسنه اوزرنده شالدين وبش پارماقدن معمول بوى
انتاريسى ، آياغنده قرمزى يمى ، بلنده كويلوجه باغلى عادى

[۱] دور استبدادك قاووقلى به ويرديكى عنوان اخير .

شال قوشاق ، باشنده اوجی آغزینه قدر ابکری کلاه ، النده لوله‌سی قیصه ، صابی ایپله بلنه باغلی ، اویونجه الندن دوشوبه صارقان برچوق بولنان ونامنه « تریاک » دنیلن برمقلدچیقارمش . بوقیافتی قاووقلی‌یه قلب واورته اویونتی خلیجه تنویع ایدن (عطار شکری) افندی نامنده بری ایمش . بعضار بوطرزی « کور محمد » نامنده‌کی مشهور قاووقلی‌یه اسناد ایدیورلرسده طوغریسی افاده سالفه‌در .

نم شو تحقیقمله ۱۰۸۶ سنه‌سی سورختان تفصیلاتی آره‌سنده تمام ایکی یوز اوتوز طقوز سنه کچمشدر . عطار شکرینک اورتی اویوننده‌کی تعدیلات و تنویعاتی ایسه آلتش ، یتش سنه‌یی تجاوز ایدمه‌جکدر . سورختانده « اورتی اویونی » اولدینی محقق اولوب یالکز تاریخ «راشد»ک (۱۱۱۵) وقایعی داخلنده (مصطفی خان ثانی) علیه ظهور ایدن یکچجری قته‌سی مناسبتیه سکبان باشینک شهادتی اوزرینه علمایه « مراسله » تحریری مسئله‌سنده باغیرک اصرارندن بحث ایدلیکی صیره‌ده شویله برقیده ظفریاب اوله‌بیلیم :

(اعیان واهالینک بزلرله معاً بولنوب اموریمزده معا نت واتحادلرینه موقوف اولمغین اشبو محله دعوتلری باینده اکیده وشدید مراسله‌لر تحریر وایچنده شویله یاز بویله یاز دیو املایه کلز وظروف حروفه صیغماز صوت وصفیر تکلیف ایدوب بازیچه کفتکولری « یازیچی » اویونندن نمودار اولدی .) معلوم اولدینی اوزره (یازیچی اویونی) اورتی اویونلرمزک

الك مضحك تماشالرننددر . مؤرخ راشد مرحوم ۱۱۴۷ ده وفات ایتدیکنه یازیچی اویوننک یالکز ۱۱۱۵ تاریخنده دکل بلکه آندن اول اوینامش اولدینی ظاهر بولندیغنه بناءً اورتی اویونی مناظرینک سنین مرقومه داخلنده شایع بولندیغنی اوزاقدن اوزاغه کسیدریله بیلیر .

(راشد)ک ادرنده‌ده تصویر ایتدیکی سورختان اون بش کون اون بش کیجه سوردیکی حالده لعییات عمومیه حقنده ویردیکی تفصیلات آره‌سنده « انواع ادوات طرب و شادمانی تماشاسی » و « اول کیجه انصراف ضیفدن صکره ساحه جلوه‌گاه زمرة اهل کیف اولوب محاورات غریبه‌لریله جمله حضاره صفالرخش ایلدیلر » کبی تعبیرات و افادات مبهمه واردر .

۱۱۲۱ تاریخنده اجرا ایدیلن سورولیمده یالکز « روی دریاده صالبر اوزرنده فشنگ شنلکلی » قیدی موجوددر . کذا ۱۱۳۲ تاریخنده وقوعه کلن سور ازدواج تفصیلاتنده : (لوازم سوردن اولان خواننده و سازنده‌لرن مهارتلی مسلم اولانلر انتخاب « و خاص باغچه » ده « یالی کوشکی » قبوسی داخلنده واقع بر موضع کندولره آرامگاه مشق و تعلیم تعیین اولنوب ورقص ولعبده ماهر چنکیلر و جانبازلر و سائر شعبده‌بازلر جمعنده اهتمام و میدان سورده هجوم وزحام ناسدن جلوه‌گاه لعب و تماشایی محافظه ایچون یوز یکرمی عدد (طلوعی) تعبیر اولنور اشخاص طرفه اشکال تدارک اولنوب مشیندن شبکلاه وجه و شلوار و یاغلی طلوم کی کسوه و لوازماری امین سور طرفندن آماده قلنمغه مسارعت

واقدام قلندی .)

ایکی سور مراسمنده کوریلن بوطلو مجیلرک میدان آچق
ایچون احضار ایدیلدکری آکلاشیلور . فقط بونلرک دخی
دندیلرینه مخصوص مسخره لقلری اولدینی عین فقره نك صوکنی
تشکیل ایدن (خدمه میدان سوردن اولان طلو مجیلردن کسوه
مخصوصه لرله مهیا اولان یکریمی اوتوز نفر طلو مجی حضور
آصفانه لرده وافر لعیبازلقلر کوستروب مظهر انعام واحسان
اولدیلر) تعریفندن مستدلدر . حتی جتتمکان (سلطان مصطفی)
خانک کریمه سی «امه اء» سلطانک موصل والیسی (سرکه عثمان) پاشایه
نزویحی مناسبتله اوق میداننده اجرا ایدیلن سور هایون نقلنده
بونلر حقنده اولدقجه صریح معلومات مندر جدر . راشدمرحوم
دیورکه :

(دولتلو صدر اعظم حضرتلری کیندو اوتاق صدارت
رواقلرینه عطف غان وطلو مجیلر شکل عجیلری اوزره حضور
عالیلرینه کلرین فرمان بیوردیلر . طلو مجی باشی نامه اولان
شخص بوالعجب هیکل باشنده بیاض یالذلی شبکلاه و آرقه سنده
صاری یالذلی جبه والنده بیاض یالذلی عصا و اوکنده ایکی
طبل وایکی سورنا وایکی نقاره و بش دف واون بش نفر صیان
آرقه لرنده یگمز و یقاسز شلوار شکنده اوچقور یقاسی بیونلرینه
باغلو آلاجه بصمدهن کسوه لرله آغازه رقصه موافق حرکات
سیماب وار ایله عرض جلوه کونا کون ایدیلر . ایچلردن بری
اوتاق پیشکاهنده واقع بر منزل طاشنک فرازنده سر نکون

ویا بر هوا آباقلر ایله نیجه هنرلر کوستروب آکا وطلو مجی باشی به
احسان اولندی .)

شیمدیلر بزم (یاغلی دیرک) دیدیکمز لعبده وار ایمش .
سور مذکور تفصیلاتی میاننده تصادف ایتدیکمز :

(یوم مزبورده عربیه ایله اوتوز پاره آلائی طوپلری نقل
و نشانچی پاشا حضرتلرینک اوتاقلرینک آلت یاننده وضع اولتوب
طوپلر ایله اوتاق هایون بیننه اوتوز ذراع بر ستون منتهی نصب
و فرازینه کیم چیقه بیلورسه آنک اولمق اوزره درونی چیل آچقه ایله
مملور سیم مشربه وضع اولندی) قیدی بوندن باشقه برشی دکلدرد .
فقط آئی الحکایه لعییات زمانک اختراعاتندن معدود اوله جق
درجده غریب کورینور :

(جرید ملاعبه سی تمام اولدقدن صکره طلو مجیلردن اوتوز
قرق نفر آدم لباس غریبانه و شبکلاه عجیبانه ایله ایکیشر ایکیشر آلائی
ایله پیشکاهلرنده استصناع ایدلکری غریب الشکل دوه قوشنی
اویناده رق میدان بازیچه کلدیلر . و عربیه کبی تکرلک اوزرنده
بر کوشک ایچنده دستارلری عجمانه اوچ درت عدد دف چالار
صورتلر و آتی عدد اوغلان صورتی یامیشلر ایدیکه عربیه یوردیکه
دفلر چالینور و اوغلانلر اوینارلر ایدی . و بلندن یوقاروسی
آدم و بلندن آشایسی آت شکنده النده بر یالین تیغ اوینار
بر صورت دخی یاپوب بووجه اوزره براز هنر و لعبت اظهارندن
صکره میدان اورته سنده سهپا رسمنده اوچ صیریق اوزرنده
مصنوع حلقه یه آویخته قلنمش کونا کون فشنکله آتش ویرلدی .

بعده مصر قاهره دن کلن بازیچه کاراندن بریسی عرض هنر ایچون
میدانه کیروب ابتدا جوانب و اطرافنه تیغباراغلی اولان چنبردن
پرتاب و چشمکشای تماشای اولال حضاری تحیر و اعجاب ایلدی
واله بر مشعله آلوب آغازه طبل و سورتایه موافق برارزرقص
و شیرینکارلقلردن صکره بر آدمی باشنه آلوب انشای پرواز
و ورقصده بیره ییقیلوب و طوغریلوب باشنده اولان آدم دخی معا
ایکلوب قالقارکن دوشمنز ایدی .

سورک ایکنیجی کونی دخی بو درلو مخترعات عجیبه اجرا
ایلدلشدر . مورخ شهر دیورکه : (اوتاغ حضرت صدراعظمی
یشکاهنده بر ساعت مقداری چنکیلر اوینایوب بعده مصر
زوربالردن بریسی بر مزراق یلمانی آلننک اوزرینه وضع
ورقص و بر چنبرک درون و بیرون دایره سنه فنجانلر قودقدن
صکره بانق کبی درون چنبردن کچدی و بر ستون اوزرینه بر
کوچک اوغلان چیقاروب اله بر برداق ویردی و اوغلان
تپه سی اوزرندن بو برداقدن صو ایچوب بعده بر عربک اوموزینه
چیقوب باشی اوزرینه بر کوپ وضع و بو کیفیت غریبه ایله براز
جلوه کارلقلر ایلدی . و بر چناق اوزرینه بر طبله مثللو نسنه
قویوب و اوزرینه بر اوغلان صاروب باشی وزرینه یمن و یسارینه
حرکت عجیبه کوشردی و بر چنبرک اطرافنه دخی ییچاقلر صوقوب
بی محابا بر طرفدن بر طرفه پرتاب ایلدی . بعده درت کوزلو
بر چنبر ده کتوروب و هر کوزدن بر دفعه کچوب بعده چنبرک
اورتاسنه بر آغاچ قویوب وینه تیغلر ایله آراسندن پرتاب

ایلدی . و بر چنبرک دخی وراسنده قائماً لام الف وار بر کیمسه
ایکی تیغ طوتوب تیغلرک اوزرندن کچدی و بر چپلاق دوه نك
اوزرینه بر چنبر وضع ایتدیروب بر قاچ خطوه یردن پرتاب
ایله بی محابا درون چنبردن کچدی .

کوزیلورکه زده کی لمبات عمومیه خارجدن ده بر طاقم
جانباز و هنربازلر التحاق ایتشلردر . مع هذا عین اصولده هنربازلر
ابدن یریلر دخی موجود ایش . راشد مرحوم مصر زور باسنک
معرفتلرینی تعداد ایتدکن صکره شونلری دخی علاوه ایلور :
(ازمید جانبازلردن بری آغزینه قلیچ آلوب آیاق
اوزرنده باشی یره طوقنماق وجهی اوزره اوچ کره معلق
اندازلر صنعتن ابراز ایلدی . بعده « شیشه باز » لر بر دستی
اوزرینه درت قوللی بر آغاچه بربری اوزرینه ایچلری صو
ایله مملو یکریمی عدد شکوفه شیشه لری اوزرنده بر طبله و آنک
اوستنه دخی اوچ عدد کبیر شیشه قویوب و باشی اوزرینه آلوب
اظهار جلوه کونا کون رقص و بازیچه کارلق ایلدی . و بریسی دخی
بر بوش صوکوی کتوروب باشی ایله کویه اویله بر طعنه سخت
اوردی که مانند سنک اول خم سنکینی پاره پاره ایلدی .
ایکی آدمک قوللرینی بر برینه کلیدلیوب و آرا لینه کیروب ایکی
آدمی فرلداق تعبیر اولتان کوی کردند کبی فرا فر چو یردی
و اوچ دانه تیغ سرتیزک اوچلرینی قارننه طیا یوب یردن بر یچاق
آلدی و بر آغاچ پاره سنک اوزرینه طور و بر تیغ قویوب و اوزرینه
یا صدقن صکره ینه طرز معهود اوزره اوچ تیغه قازنی طیا یوب

بردن بجای دیوشیردی و برطاشی طوپ وارهوایه آتوب آشاغی
ایزکن کاه باشنی وکاه کوکسنی وکاه آرقه سنی آماج وار قارشو
ویردی. بعده «چنبرده فیجان اوینامق» کبی و ادرنه قوی
چنکیلری فصل ایتمک کبی انواع ملاعب و صنایع ایله امرار
وقت اولندی.

بویله عظیم برسور ازدواجده اجرا ایدیلن لمبیاتلار اکثریسی
بزم جانبازلق دیدیکمز ادمانلردن اولمقله برابر صنایع و حرفه
متعلق اختراعاتده اندر دقل ایتمش. حتی عین سورده برده ختان
جمعیته مناسبتیه برقول چنکی و خیال ظل (یعنی قره کوز)
تعیین و ترتیب ایدیلکی کبی ترسانه لیلرله طوپچیلر دخی ایکی
معرفت ابراز ایلمشلردر. «تاریخ راشد» بونلر ایچونده دییورکه:

(ترسانه عامره لونک اختراع ایلدکلری «چکدیری» که
کورکلرینه مربوط فلنکلر ایله قارهده دریاده کی کبی سالیس
و هموار حرکت ایدوب ظاهر آکشاده اولان بادبانلری سیبیه
حرکت ایدر ظن اولنوردی. وزرای عظام اوتاقلری اوکنده
لسکر انداز مرسای قرار اولدیفی محلدن ایکی جانبنه تفنک
وطوپ آتورق و پیشگاهنده تماشا سینه تراحم ایدن ناسی ولوله
ناکاه ظهور طوپ و تفنک ایله بربرینه قاتهرق نشیب و فرازه
باقیوب اوتاغ هایون منصوب اولدیفی پشته اوزرینه صعود
ایلدی. بعده طوپچیلرک ساخته دست صناعتلری اولان «قلعه»
دخی پیشگاه اوتاغ هایونه کتوریلوب برقاعده قلعه چنکی ایتمکده
خیلی صورت نماکاری کورندی.)

ختان کونی ایسه اجرا ایدیلن صنایع شعبده بازی بالاده
کیلردن ده هنر مندانه در:

(طوپچیلرک اختراع ایلدکلری درت تکرلکلری عربهرسمنده
برکوشکک ایچنده بش آلتی عدد شخص مصور اولوب و بر
آدم دائره چالار و آلتی آدم دخی اللرنده قلیچ آت رسمنده
اوزرینه سوار اولمش و ایکی رقص و بر «جمال» تعیر اولنور
شخص اعجوبه شکل رقص ایدوب و برکوشک رسمنده نسنه ننگ
ایچنده دخی بر آدم آیاق اوزره طوروب «چو کور» چالارق
طبل و سورتا ایله میدان بازیچه کتوروب ترتیب معهود اوزره
براز رقص و جلوه دن صکره بر جاباز قیزی تماشا اربابنه حیرت
ویره جک دلپسند اولور وافر صنعت کوستردی.)

جنتمکان سلطان عبدالعزیز خانک زمان سلطنتلرنده اجرا
ایدیلن سنت دوکوننده بنم اودمی قویاران، بی ساعتلرجه
آغلادان تخته باجاقیلر مکر بو زماندن یادکار قالمه ایمشلر.
مؤرخ دییورکه:

(و بر آدم بونی برصیرغک نصفدن یوقاروجه آیاق باصه.
جق یرلری اولغله اوزرینه بنوب آهنگ رفتار پرشتاب ایلدی.
و ایکی عدد چنبرک ایچ طرفلرینه دائراً مدار پچاقلر دیزوب
ایکیسنگ ایچندن برحلهده پرتاب ایلدی.)

دها بونلره بکزر نلر وار، نه جانبازلقلر، نه حقه بازقلر
وار، بالخاصه تعریف آتی به مقارن کلن هنر شایسته دقت:
(مصرفدن کلن زور بازلردن بر غلام کندی تعلیمی اوزره)

ايکي ال و آياغله کوزلريني محکم باغلانوب بر زنيلىك ايچنه وضع
وزنيلى محکم ديكدنلر نندن صکره بر يشتماله صارديلر. وميدانده منصوب
اوج عددستونک اورته سنده قدی اوتوز زراع مقداری اولان ستونه
مقره ايله چيقاردیلر. تخمیناً بالاسنه بر قولاج مقداری بر قالدقده
زور باز مزبور زنيلىدن طشره چيقوب ييلان کي ستونه صاريله رق
خرو سنه صعود و بر قهوه ابريغندن فنجانه قهوه قويوب ايجمکه
صنعت شعبده بازیده اثبات وجود ایلدی .

غریبدرکه مشهور (قازنوف) ك صندوق کيزلنمسی هنرينی
هيچه بر اقان بو هنر بازلق اوزرينه ايب جانبازلنی خلقك نظرندن
دوشمش ايمش .

بو دوکونده تريا کيلر،ينه موجوده بونلردن اوتوز قرق قدری
ينه ميدانه کتيريله رك قه شو ياريشی ياپديرلمش . بعده حضور
پادشاهيده دائراً مادار اوطورملری فرمان بيوريله رق او ائنده
سلحدارلر طرفلر نندن براتك پاره سريلمش . بونلر قايشيرلر كن
طرف طرف كستانه فشنكلری آتيله رق آفيونلری پاتلادلمش .
آي ، مايغون ، ييلان اوينا تمق دخي لعييات صره سنده مذکور
وباغچوان قولی ، ادرنه لي قولی و امشالی نامرله چنكي طاقتلری
دخي داخل سور پرسروردر . بونلردن ماعدا يقين زمانه قدر
آياغنه ايکي قلیج باغلايه رق ايب اوزرنده اوينا يان جانبازلر ، باغلی
صيریغه چيقانلر ، قره ده قالیون محاربه لری ، آينه لی قواق اسكه سندن
قنار اسكه سنه پالامار كره رك چارميخ ايلرينی ايکي قالیونه باغلايوب
يورديلن يکی اختراع ايدلمش عربيه ورقص طبله لری ، جبه جيلرک

ايجاد کرده لری اولان آغز نندن پوسکورر اژدرهالر ، خیال فتر
کي دونن ، اوکنده فیل رسمی ، اوزرنده بر چنبری بولنان قلعه
رسمی ، بیلدیکمز منزل ایلری ؛ هوائی و چيچك پوسکورمه
وسايبان نامرله آکیلان فشنكلر ، مطرقچی ، کرزچی ، صاليچی
هنرلری ده يازیلی اولوب احتمالکه مؤرخ راشدك اونودوب يازمادینی
وياخود آکلایه مدینی نجه معرفت کورسترلديکی ده آريجه مجزومدر .
ايشته بنم ١٠٧١ تاريخ نندن ١١٣٣ سنه سنه قدر یعنی ٦٢ سنه لك
بر دوره عائد اوله رق مطالعه كدارم اولان اويونلرک انواعی
وتعريفاتی بوندن عبارتدر . لعيياتکي احوال اجتماعیه مليه نقطه
نظرندن حائر اولدینی اهمیتی بوراده ايضاح ايتمکه لزوم يوقدره .

جناب سليم ثائنه عائد

چراغان سرائينك اختراقی وسيله سيله يازديقم « برعصر اول »
سرلوحه لی مقاله ده سلطان « سليم » ثالث اوروپا افكار معرفت
ومديتتك ممالك عثمانيه ادخالی حقنده کی تشبثاتندن بر نمونه
ارائه ایده جكمی وعد ايله مشيدم . محصوم تتبع دکل بلكه پك
جدی وموثوق خصوصات مهمه نك ترجمه سنه معطوف اولان
بووعدمی بوکون ايفايه مسارعت ايدییورم . بوندن برعصر
اول طبع ايدلمش اولان Voyage pittoresque de Con.

stantinople نام اثرده تصادف استدیکم بووقعه لر بالطبع
بزم تاریخلرده مقید دکلدر . بکن عصرک اوائله شدت ارتباطی
اولان بونوع خصوصاتک ایسه تدقیقات تاریخیه نقطه نظرندن
عظیم اهمیتی وارددر. اثرده دینیلورکه :

(سلیم ثالث ایله همشیره سی «خدیجه» سلطانک خدمت معماریه
وترسیمیه سنده بولمیش وبو وسیله ایله هر ایکی سرائیک احوال
وعادات ومراسمنه کسب وقوف ایتیش اولان موسیو (مه‌لینغ)ک
ابتدای مناسبت وترددی شو وجهله دز :

« سلیم ثالث ، همشیره سنی پک زیاده سور ودائی صورتده
حقنده بذل محبت وتوجه ایتیمکدن خالی قالمزدی . بوجهتله
ترکلی تدریجاً اوروپا مدنیت وصناییه ایله مألوف ایتیمک خصوصنده
ترتیب ایلدیکی معقول ومصیب پلانی مشارالیه یاه آچیش واوده نیت
خیریۀ برادری حسن تلقی ایلهرک مقتضاسنه توفیق حرکت
ایله مشدر . حتی کونک برنده «دانیارقه» حکومتک درسـ عادت
مصلحتکنزاری موسیو بارون دو هوبش M. Le baron de
Hübsch ک «بیوکدره» ده انشایتدیرمش اولدینی کاشانه ظریفله
باغچهلرینی زیارت ایتیمکه بیله رخصت آلمشدر . خدیجه سلطانک
اک زیاده نظر تقدیر ویسندینی جلب ایدن باغچهلر اولمشدر .
مشارالیه بوزیارتی متعاقب کندیسنکده بونلره بکرر باغچهلره
مالکیتنی قورمش ایسه ده استانبولده آرزوسنی رینه کتیره بیله جک
برصنعتکاری نروده بولمالی ؟ موسیو (هوبش) ه خبر کوندرلمش

مومی الیه ده موسیو (مه‌لینغ) ی توصیه ایتیش . موسیو (مه‌لینغ)
ایدیلن تکلیفی قبول ایلدیکندن سرائه آلمش ایسه ده صنعتکارک
برنقصاتی وار ایدی . نه ترکجه بیلر ، نه ده عثمانلی عادات ومراسمنه
واقف ایدی . بناءً علیه یانه بر ترجان ترفیق ایلدی . فقط موسیو
(مه‌لینغ) سلطانک سرائینده برطاقم تعصبات فکریه ایله اوغراشمق
مجبوریتنده قاله جغنی حس ایدیوردی . فی الواقع بدایت کارده
قورقدیغنه اوغرا دی . آرمدن برقچ کون کچر کچمز سرائی
بردن بره ترک ایتدی خدیجه سلطان ، موسیو (مه‌لینغ) مفارقتی خبر
آلنجه فنا حالده حدتله رک بو حاله آغالرینک سیبیت ویرمش
اولدیغنده شبهه ایتدی .

برکیجه موسیو (مه‌لینغ) سجلیتین قراللیغک درس عادت
سفیری موسیو (لوقونت دولودولف) ک M. Le Conte
de Ludof ویردیکی بالوده ایکن سلطان طرفندن برالطه چی
کلدیکی خبرینی آلدی . کلن آدم مومی الیه تکرار سرائی
خدمته کیرمکه اقناع ایلدی . صنعتکار بودفعه دخولنده فوق العاده
آثار حرمت کوردی . ذاتاً بوکبی پرلرده خوف وتبصص اولمادجه
اعتبار ورعایت کورمک ممکندر .

موسیو (مه‌لینغ) امور مأموره سنه کمال فعالیتله باشلادی .
خدیجه سلطان ، سرائینک تزینات داخلیه سنی تبدیل ایتیمک
ایسته یوردی . صنعتکار تصویر ایتدیکی تبدیل پلانی بالمومی ایله
مسنم اوله رق یاپوب تقدیم ایلدی . سلطان کوردی و نمون
اولدی . باغچه پلانی ترتیب وجهله یاسیلدی . بونک اوزرینه موسیو

(مہ لینغ) ہ سلطان معمارانی مأموریتی ایلہ معاش تخصیص ایدلدی . بعدہ سرائیک کافہ تزینات داخلہ سنی تبدیل ایلہ اوغراشدی . آرام بخش انظار اولیان تذهینات وتلوینات مفرطہ یرینہ برسادکی ظریف کلدی . معمار ، ہر کون اعتماد وتوجہ نائل اولیوردی . برطرفندہ ترکجہ دہ ترقی ایدیوردی . آرزو صکرہ سلطانہ معروضاتی یازمغہ باشلادی . سلطان برشی آرزو ایتدیمی آغلرندن برنی بوللار ، جوانی آلردی . فقط بوخبرات ترکجہ لسان ولاتین حروفیلہ جریان ایدردی . موسیو (مہ لینغ) سلطانہ لاتین حروفی مدت قلیلہ ظرفندہ تعلیم ایتمش واکرتمش ایدی . بوسہولت حاصل اولنجہ ترجمانہ رخصت ویریلدی .

سلیم ثالث ہمشیرہ سنی صیق صیق زیارت ایدردی . بناء علیہ موسیو (مہ لینغ) ک وجودہ کثردیکی آثاری پک زیادہ نمونیتلہ کوردی . داخلی اوربا کاری ترین ایدلک اوزرہ بشکطاشدہ بر قصر انشاسنہ موسی الہی مأمور ایتدی .

خدیجہ سلطان ، برادر عالیشانک موجب محظوظیتی اولہ حق شیر تحریسندن بر آن خالی قالمادینی جہتلہ موسیو (مہ لینغ) ایچنہ کیریلردہ چیقیلمازدینیلن «لایرنت» طرزندہ بر باغچہ انشا و احیاسنی تکلیف ایدنجہ سلطان بوفکری تبسملرلہ قبول وتسریر طرخنی اضرا ایلدی . یاپیلان لایرنتہ بودیارده پک زیادہ بویلی یتیشن ومقراضک ویرمک ایستہ دیکی ہر شکلہ کیرن لیالاق کل ، آقاسیالر دیکلیدی . اعوجات طرخیہ اودرجہ دہ محیر زوار بر صورتہ یاپیلمش ایدی کہ ہر پاتیقہ صکرہ منجر اولیورو کیرنجہ

چیقمق یولی پک کوچ بولنیوردی . (سلطان سلیم) وقار وجدیت صاحبی اولدینی حالہ بوچیقماز باغچہ نک یاکیلتماچر ایلہ پک زیادہ اکلندی . (خدیجہ) سلطان بر کون معیتندہ کی کنج قیزلری بورایہ صالیوردی . ایلک اکلنجہ لی دملردن صکرہ قیزلر حر مہ کیدہ جک مخر جلری آرامغہ باشلادیلر . دونوب طولاشوب دائما عین محلہ کلنک باشلادقلرندہ بر سحر باز الہ دوشدکلرینی ظن ایتدیلر . فقط بو محبس شکوفہ دار آنلرہ خوش کورینیور ، باغچہ قہقہلرندن ، رفیقہ لرینی بیہودہ یرمہ چاغیر مقدن متولد صدالرندن ظنین انداز اولیور ، فرجہ یاب خروج اولانلر ، ایچریدہ قالاقلری مراق ایدیورلردی . اک صکرہ برر برر قور تولدیلر . ایستہ بو زماندن اعتباراً سلطانک اک بیوک لطفی ، لایرنتہ کزینمک ایستہ ینلرہ اذن ویرمسی اولدی .

حرم سلطانی باش آغاسی ، موسیو (مہ لینغ) ک نائل توجہ اولہ سنی چکمیوردی . ہر نوع تجددات متصورہ قارشی جدت ایدیور ، اوروبا اصولندہ یاپیلان تربیاتی مغایر دیانت کوریوردی . کندیسکی فوق العادہ مصلی ، صوفی اولدینی ، حتی آرہدہ صیرہدہ موسیو (مہ لینغ) ک شرابیلدہ تلذیذ دماغ ایتدیکی حالہ کیت کیدہ حدتی آتیردی . سلطان علیہ بیلہ تفوہاتدہ بواندی . بوانادہ موسیو (مہ لینغ) باغچہ دہ کزینیوردی . علیہ سولہ نن سوزلری طویدی . درعقب سلطانہ یازدی . سلطانک بیلہ علیہندہ بولنیلان وحقندہ حرمتسزلک کوستریلن بریردہ کندیسنک بالضع لایق اولدینی درجہ اعتباری بولہ میہ جنی بدیہی اولغلہ

چیقماق فکرنده اولدیغنی بیلدیردی . سلطان فوق الحد غضبه کلهرک باش آغانی بوغازده کی کیلردن برینه بالارکاب بردهاودت ایدمهجه کی بردیاره نفی ایتدی . سلطان موسیو (مهلینگ) ه سراینک یاننده کوچک برداره ده یایدیردی .

سفرایا بیله خدیجه سلطان سراینک داخلنی وباغچه سنی کزماک مساعده سنه نائل اوله بیلماک ایچون موسیو (مهلینگ) ه مراجعت ایدرلردی . سلطان بالطبع کورونمز ، فقط زواری شکرمله لر ، قهوه لر ، شربتله اکرام ایدردی . بعضاً سراینک داخلنی تمامیه سیر ایتمه لرینی تسهیل کنیدیسی اگ هجری بر محله حتی حمام دائره سنه چکیلیردی . حمام دائره سی هر نوع رنگدن مرمرله مزین اولوب ذوق سلیم واسلوب مزین یکدیگر بیله امتزاج ایتش ایدی .

(سجلیتین) سفیری موسیو (لوقونت دولودوف) بوباغچه لره زیارتندن حین خروجنده را کب اولدیغنی قایقده عادات شرقیه وجهله برطاقم هدایا بیه بولمشد . بوهده لر کشمیر شالاری ، غایتله مزین و قیمتدار هندقاشلری پارچه لری ، صیرمه لی چوره لر ، سرای شکرلری ، کل یاغی شیشه لری کی نوادردن متشکل ایدی . بونک اوزرینه موسیو (دولودوف) غایتله صنعتکارانه ایشلمش قیمتدار اوانی مزینه و مجوهراتدن عبارت هدیه سنی تقدیم ایچون قیزی نزد سلطان یوللادی . مادمازلک سلطانیه تقدیم ایدلیدی کون (سلیم ثالث) ده زیارته کلشیدی . پادشاه مشار الیه اونه دنبری اورویا قادینلرینک مالک اولدقلری ملکات

ترتیه حقنده بر فکر آلمق آرزو سنده ایدی . مادمازل (دولودوف) ک برابرنده فرانسه نک سابق از میر قونسول سنک کریمه سی مادمازل (آمورو Amoureux) ده بولنیوردی .

بو مادمازل لره برنجیسی اندام دلاویزی بر سیما دلفریب ایله حلیه دار لطافت اولمش ، هنوز میان شباننده ، طور و خرقی ادیبانه ، خلوقانه ایدی . مادمازل (آمورو) پک زیاده ذکی براسمر کوزلی اولوب سیاستده کی علام شوخی کوزل رفیق سنک سکون حالیه جدا بر تضاد تشکیل ایدیوردی . هر ایکسی ده سلطانه تقدیم ایدلکلرنده حقارنده پک نویه توجیه کارانه حسن قبول کوستردی ، نازکانه استفسارلرده بولندی . آنلری تبریک وتهنیه ایلدی . حتی برارغون کتیرلمسنی امرایده رک مادمازل (آمورو) آنکله مختلف هوالر چالیدی . جدی واستادانه پارچه لر پک آز مظهر تقدیر اولدیغنی حالده سریع درقص انکیز اولانلر حضاری تسحیر ایلوردی . بو ایکی کنج بالاخره برابرجه دانس ایتدیلر . ذات شاهانه پارمقلقی برپاراوانه آرقه سنه کیزلش سیر ایدیور . کنیدیسی آنلری کوردیکی حالده مادمازللر حضورندن خبردار اولیورلردی . موسیو (مهلینگ) ممنونیت حضرت شهریارینی تبلیغه مأمور اولنجه نزاکت سلیمیه دن صو ک درجه ده متحیر قلمشدر . ایکی کنج حین و داعده بالالرینک مرتبه سنه لایق هدایای کرانها ایله مظهر تلطیفات اولدیلر .

ذات شاهانه کیتدکجه اروپا صنایعنه علاقه دار اولیوردی . موسیو (مهلینگ) بشکطاش قصرینی اکمال ایدنجه بوبنای دلنشین

صوك درجه ده محظوظيت سنيه يي موجب اولدى . موسى اليه
سر معمار پادشاهي عنواني ويرمك تصورنده بيله بولندي .

براز صوكره (سليم ثالث) سراي بروننده اوروپا اسلوب
معماري سنده بر سراي محتشم انشامي نصوري اظهاري ايلدي .
اك كوزل مرمرلر معمارك امرينه حاضر بولنيوردي . دنياك
اك برنجي موقعنده انشا ايديله جك اولان بو سراي ايچون
مصرف سوزي قاله آلتيمه جق ايدى . موسيو (مه لينغ) بويله
بركار عظيمي درعهده ايتمك دن قورقدي . فرانسه سفيري قونت
دو (شووازل - غوفيه) نك استانبوله كتيرديكي معمار استاد
موسيو (قوفر) - مراجعت ايتدي . موسيو (قوفر) ده خدمت
عثمانيه داخل اولمشيدي . موسى اليه بوسرايك انشاسي مسله
بهنه سنده بولمغه جان آتدي . فقط مصرك فرانسزلر طرفندن
استيلاي ناكهانيسي بو ايكي فرانسزك اميدلرني محو ايتدي .
آرتق انشا آندن بحث بيله ايدلز اولدى . هپ محاربه سوزلري
دوران ايتمكه باشلادي . موسيو (مه لينغ) ده چار ناچار سرايدن
مباعدت ايلدي .

(خديجه سلطان) سراي مشهورينه كلنجه باش حرم آغاسنك اقامته
مخصوص اولان دائره نك چرچيوه لري پارماقلسز ، قفس سز
اولوب سراي سوزينك خارچنده ايدى . باش آغانك دائره خصوصيه سي
آلت قانده اولوب برنجي قات تشريف هايون وقوعنده معيت سنيه آغا
وركاب دارلرني قبوله تخصيص ايدلمشيدى . آغالروركا بدارلر سراي
قبوسندن آيريلرلر وذات شاهانه يالكز جه كيررلردي .

بورادن موسيو (مه لينغ) ك نظارتى ايله انشا ايدلمش كوزل
قصره كيديلير ، قصر كنجره لري قفسلي ايدى . آچيق ، اوزون
برغاله لري ، اورته سندن پارماقلىقلى و اوزرينه قونديرلمش بر كوشك
ايله پيداى اتصال ايتش ، كوشك دكزه موضوع ايكي بيوك تحته
ديرك ايله طوتديرلمشدر . بر كنك آچيلنجه اولطه ايله بالق
آلانير . بورادن صكره سي سرايدر . سراي بريرقاني ايله مكممل
بر برنجي قاتدن عبارتدر . تقسيمات اوزونلامه سنيه عمد اولوب
مختلف دوائر منقسمدر . مر كرده يالكز ذات شاهانه ايچون
آچيلير ، آنك اقامته مخصوص برداره واردر . سليم ثالث
بوراده كونلرجه قاليردي . سلطانك باغچه لري سراي سوري
داخلنده ايدى . سراي ، سلطانك زوجي ، پاشايه مخصوص باشقه
بر دائره يي تقرييق ايدن ديواره قدر امتداد ايدر ، يالكز آلت
قانده برقبو موجود اولوب پاشانك دائره سندن سلطانك سراينه
بوواسطه ايله كچيلير و آنجق پاشا ايسته نلديكي زمان سلطان
طرفندن ويريلن امر اوزرينه باش حرم آغاسي طرفندن آچيليردي .
پاشا دائره نك اوته سنده ايكنجى بر يوكسك ديوار ايله تقرييق
ايدلمش سلطان كهياسنك اقامته مخصوص برداره دها وارايدى .
موسيو (مه لينغ) پاشا دائره سنده ساكن اولوردي .

سرايك او كنده ، دكرده سلطانك بش چفته قاينى طورور ،
مشار اليهانك آرقه سنده بر حرم آغاسي ، او كنده ايكي سرايلي
قادين ، آنلردن صكره ده ايكي خلايق بولنور ، اوچ چفته برقايق
معيت سلطانيه مخصوص اولوب او كدن كيدردي .

- ۲ -

عهد سليم ثالثه ظهور ایدن وقایع مهمه سیاسیه و نائق مخصوصه بناء تدقیق ایدره ك دور مذ كورك معرفت حكومتہ متعلق اجرا آت و تشبثانی بزم تاریخلرمزك هنوز هیچ برینه نصیب اولمه مش بر دقت و نفوذ ایلله تحلیل ایله بن موسیو «ادمون دریولت» كتابك بر صحیفه سنده زوال عثمانیت حقنده :

«اون طقوزنجی عصر میلادینك باشلانغچنده عثمانلی حكومتك انقراضنه دائر عمومی نه فكر وار ایدیه یكرمنجی عصرك بدایتنده او فكر موجوددر .» دیدیكی حالدیه دیگر صحیفه سنده ده :

«سليم ثالث تجمدات عسكریه یه زمین مساعد احضار ایتك لیاقت مهمام شناسانه سنده بولمقله انقراض دولتی توقیف و عثمانیلرك برعصردن زیاده اورویاده یاپدار اولملری اسبابی استكمال ایلدی «دیور . دیمك كه سلطان مشار الیه بر همت واقفانه سیله بو دولته برعصرلق بر زندگی بخش ایله مشدر . بو حقیقت بزجه ده ذاتاً محسوسدر . بزى اون اوچنجی عصرك اوائلنده اضمحللادن قورتاران او نیم تجمدات عسكریه نك شو اون دردنجی عصر اوائلنده تمامنه مالکیتنه نه درجه لرده محتاج اولدیغمز وارسته ایضا حدر . امور داخلیه ده کی اجتماع اتمزك مشمر اولسنی تأمین ایدره ك اول امرده عسکرلکمز اولدیغنده

ذره قدر تردد ایتمه ملیدر . دور سابقك هر گوشیه بیغدیغی انقض اختلافاقی اورته دن قالدیره جق آنجق تکملات عسکریه مزدره بزبو تکملاتی الده ایتمه دکه غوائل خارجیه دن قورتوله مایز . بکا اویله کلیوركه چته قانوتی روم ایلیده تطبیق ایتمکه کوردیکمز مشکلات بیله تکملات مذ کوره یه هنوز ای مدیکمز دندر .

سليم ثالث عهدینی هرج ومرج ایدن نیجه غوائل جسمیه آره سنده عسکرلکه معطوف اولان همت عالییه دن بو قدر مستفید اولدیغمز حالدیه مرجوم مشار الیه ك خصوصیات و ذوقیانه دائر بزه معلومات ویره ك آثاره بك آرتصادف ایتمکه یز . کچن عصر ابتدا سیله بو عصر ك ابتداسی آره سنده کی احوال روحیه واجتماعیه فرقلرنی کوستره ك اولان بو نوع صحائف تاریخیه نك بزجه حتی شمیدیکی زمانمز ایچون بیوجك بر اهمیتی واردر . بوسبیلله مصادف اولدیغم صحائف مذ کوره یی «مصاحبه» شکلنده اوله بق عرض ایدیورم .

کچنکی مصاحبه لر مكم برنده سزه موسیو (مه لینغ) دن بحث ایتش ایدم . مومی الیه ك اثر مشهورنده کوردیکم «بحرأ تشریف شاهانه» صحیفه سی کچن عصر ك برکوننده بزى یاشاده جق درجه ده تصویراتی محتویدر . تاریخك احوال اجتماعیه یه تعلق ایدن قسملرینه خاص اولان اهمیتده آنجق بر حیات رجعی ظنی احساس ایله مسندن ایلی کلیر «نعیا» ده «راشد» ده و بعض خصوصی تاریخلرمزده منظور اولان بو کی صحائف

نادره دن آلدیغمز ذوق تبعدہ ہونوع احساساتدن باشقہ برشینہ
محمول اولہ ماز .

موسیو (مہلینگ) بحری کیدیشی شو صورتلہ توصیف
ایدیور :

(ذات شاہانہ برتنزہ اجرا ایتک مراد ایلدی می آنی برکون
اول خبر ویرر . بو خبر شایع اولنجه استانبول سرور سور
ایچندہ قالیر . فقط مدھش بر استبدادک حکم فرما اولدینی
بویرلرده کی سرور بزم (آوروپالیلرک) مسرتلر مزہ بکزه مز .

« صندالیہ » Sandalié نامندہ آلتی بیوک صندال موکب
ہایونہ یول آچار . بونلرہ عددی یوز اللی بہ لغ اولان ایچ
اوغلانلری (خدمہ) بینرلر . بونلرک صاغ وصولندہ کیدوب
کلن دیگر ایکی صندالہدہ « خصکی آغالر » راکب اولورلر .
خصکیار آیاقدہ طورلرلر . طوب کورلرکی چیقان سسلرنندن ذات
شاہانہ نک تقرب ایتدیکی آکلاشیلیر . اللرنندہ طودقلری
دکنککلرلہ مراکب خصوصیہ امرلر ویررلر .

ایچ اوغلانلرینک صنداللرنندن صوکرہ « صاریق صندالیہ »
دینیلن بر صندال کلیرکہ بوکا دستار ہایونی نقلہ مأمور اولان
مأمور بینر . انظار خلق بوزینتہ طوغریدن طوغری بہ منعطف
اولہ ماز . کویا پادشاہک یوزینہ باقیلیورمش کی ناظرونہ مہابت
کلیر . ہر کس اکیلیر ، تیتیرر . دستار ہایونی طوتان ، کویا
بندکانندن خشنود قالمش بر ولی نعمتک تبلیغ توجہاتی ایما
ایدیورمش کی ، آکا بر حرکت خفیہ ویرر . سلطاننر ، ہمیشرکان

پادشاہی ایچی و احجار ذی قیم ایلہ مرصع مربع الشکل بر شال
ایشلہ یوب بایرام کوئی تقدیم ایدرلر . ایشتہ دستار ہایون بوشال
ایلہ قوشادلمش اولدینی حالہ انظار احترام عمومہ معروض
بولنور .

صاریق صندالیہ نک آرقہ سندنندہ آلتی قایق یورور . بو
قایقلرک ہر برندہ بر آغا (مابینچی) بولنور . بو آغالر آرقہ لری
زورق ہایونہ دونمش اولماق ایچون یوزلرینی قایقلرینک قیچ
طرفہ متوجہ بولندیرلر .

ذات شاہانہ یہ مخصوص اولان قایقنر ایکی دانہ دز ،
ایکسیندندہ اوچ فنارلی ، اطرافی صوم کوشدن معمول بارماقلق
ایلہ چویرلمش وعین معدندن درت ستون اوزرینہ مستند برکوشک
واردر . بو کوشکر (مظلہ لر) ، او جلری غایتلہ مکلف صیرمہ
ایشلمہ لی وایجہ ، خالص اینجیلرلہ موشح فستونلرلر متشکل
صاچاقلی قیرمزی چوقہ دن یاپیلمشدر .

پادشاہ بوقایقلردن برندہ او طورمش ، دھا ایسی یاتمش کی
کورینور . کوشکک خارجندہ آرقہ طرفندہ « بوستانچی باشی »
[۱] بولنورکہ دو من طوتار . کوشکک ایجریسی صوم کوشدن
معمول کوچک بر رمقلق ایلہ بولونمشدرکہ محل مذکور

[۱] قدیمآ دیوشیرمہ اصولیہ جمع ایدیان و عجمی اوغلانلری تسمیہ
اولنوب بر قسمی استانبول سرایلرندہ و بر قسمی ادرنہ کلیبولی دہ کی
سرایلرندہ بستان خدمتہ اخذ ایدلمش اولان خرسیتیان جوققلرینک
آسری . صوکرہ لری ، غاز ایچی ایلہ سرای وحدائق ہایون وجوارلرینک
امور ضابطہ سنہ مأمور ایدلمش ایدی .

مواجهه پادشاهیده بولان اوج مهم ذات اشغال ایدرلر .

خنکار قایغنده بوستانجیلرک تشکیل ایتدکلری ایکی صیره دن هر برینک اورته سنده ایکی « باش چوقدار » بولنور . بولنردن بری بر اسکمله طوتارکه ذات شاهانه قریه خروچنده آته بینمک ایچون بوکا باصار ، بونک قارشیسینده کی چوقدارده برابر طاشیر . تا باش طرفده بر خصکی اخذ موقع ایلر . بوقایغه مهمیزنده (تالیامار) منقور قوشه نسبتله « قیرلانغیچ » دینیر .

ایکنجی خنکار قایغی ده برنجیسی کبی فوق العاده مزیندر . باش وقیچلرندن تفریق اولنور . بو قایقده سیف پادشاهی بی نقله مأمور اولان « سلحدار آغا » بولنور . فقط کیمسه قایقده ذات شاهانه به مخصوص اولان موقعه اوطورمغه جراتیاب اوله ماز . پادشاه عودتنده حین عزیمتده آرقه دن کلن قایغه بینر . قره دن بحره هراقتالنده دیکشدرر .

موکب هایونه داخل اولان دیگر قایقلمه حرم آغلاری را کب اولورلر . بولنرک باشلارنده قیزلر آغاسی بولنور . قایقده کمال غرور و رخاوت ایله یاصلانور . حرمت و تعظیمک قورقودن ایلری کلدیکی بر مملکتده حرم آغلاری رئیس ، سرای خلقی قورقوتمله برابر بتون امپراطورلغی ده تیره تیر .

ذات شاهانه نك کچدیکنی قیز قله سندن آتیلان طوپلر اعلان ایلر . حین گذارش هایونده قله فک زمیننده بوستانجیلر دیزیلرک وایکی قات اکیلرک عرض تعظیبات ایدرلر .

زده تشریف شاهانه واقع اولورسه اورایه برای استقبال در حال چادیرلر قوریلور . اوراده طعام وادای صلات ایلر . بعده اویون اشارتی ویریلیر . اولایب و منزل جانبازلری اوینار . منزل اییلری برطاعدن برطاغه ویاخود براووان برطاغک تپه سنه کریلیدر . بومنظره خلقی هم قورقودور ، همده اکلندیرر . جانبازلر بوایلرله کال جرأت وچالاکی ایله چیقهرق اوینارلر . بواویونلر اون اوچنجی واون درنجی اعصار میلادیده فرانسه قراللی شرفه ترتیب ایدیلن سورلرده کی اکلنجه لری آکدیریور .

جانبازلردن صکره تماشا ایدیلن اویونلر دهاسکی زمانلرده عائددر . بونلر اسکی یونانیلر زماننده اجرا ایدلش اولان پهلوان کورشلریدر . پهلوانلر یالکز کسبت کیرلر ، وجودلری عریاندره زیتون یاغی سورینورلر . اوج دفعه حضور هایونده یره قدر اکیلرلر . غالب کلنلر طرف شاهانه دن برقاج آلتون احسان آلورلر . پهلوانلرک یکدیگرینی ازمه لرینه نادراً مساعدده اولنور . پهلوانلردن صکره آبی دوکوشدیریلور . بودوکوشلر اسپانیاده کی مدھش بوغادوکوشلرینه بکزه مز . میدان چیقان آیینک آغزی باغلیدر . بونک قارشیسینه چیقان خصمی بیك درلو اذیت ، بیك درلو حقارتله حیوانک غضب عاجزانه سنی درجه درجه تزئید ایدر . آرده ینه آغزلری باغلی کوپکلری ده صالیوریرلر کوپکلر صالیدیرلر . فقط ایصیره مازلر .

آفشام اولنجه اویونلرده بیتر . ترکلر بو نوع اویونلری

تماشادن يورولمازلر . تهييج ده ايتمز لر . پادشاهه تعظيماً آلايش
ياپمازلر . ذات شاهانه اوساغنده پاي تخته دونر . صيفيه ده دكل
ايسه خارج شهرده قالمق مراسمدن دكلدر .

* *

قيز قله سندن باقيلنجه براورمانك كولكلري ايجنده بنهان
برقوجه شهره بکزه ين سرايك سور عظيمي ، اك زياده نظره
تواز يشيلكلر طرفنده اوزون ، اسكي ديوارلر كورينور . بورالرده
برطاقم خيالات سسكون ، خيالات هائله نمونه قاريشير . جسيم
آغاچلر قهبرك ، منارلر ك تپه لر ينه قدر يوكسه لير . سرايك ماوراي
سورندن آياصوفيه . سلطان احمد جامعلري اقسام علويه سي
مشاهده اولتور .

بوراده ايچيلي كوشك واردر . ذات شاهانه هر سته موسمنده
بورايه كلير ، منبعي داخل سورده اولان وصويي بوريلره
كتيريلوب كوشكك كمرى آلتندن يالكلر اوكون آقان آيازمه روملر
تزدنده پك زياده محترمدر . اهالي مرقومه بوصويه قدسيت
مخصوصه استاد ايدرلر .

آيازمه يي بوستانجي باشي آچار . روملر صافدرونلقلرينه
كولر . عين زمانده دستيلريني طولدير مه لر ينه مأذونيت ويرمز .
آنلره بوصويي بهاليجه صانار . ذات شاهانه روملر تلاشلريني
وجدو تهيجلريني ، يوز كوز بيقامه لر يني تماشا ايدهر ك اكله نير .
محظوظيت سنه لر يني اعلام ايجون پاره آتار ، آنلر قايشدقلى

اشاده ايتشوب قاقيشدقلى منظره لر دن نشته ياب اولور .
سرايك محيطي بر يچق فرسخدر . داخل سورنده سرورلر
آلتنده [٢] سراي هايون احتياجاته مخصوص سبزه بوستانلري
واردر . هپسي خارجي اوله رق آلتى خسته خانه واردر كه بونلردن بري
قادينلر ايجوندر . باشم آغري يوردين بورايه ياتيريلير . استانبولده
متوالى الظهور اولان وبا علت مده شه سي بوتدير سايه سنده
سرايده اجراي تخريبات ايدمه مكمده در .

بوخسته خانه لر مديرينك مقامي « خسته لك او طه سي » در .
بو او طه ريختيمده كي ديوارك خارچنده در . ياننده برجامع واردر .
بونك صول طرفنده تك بر آغاچ موجود اولوب ده ا بر قاچ
آغاچ حيلولتيله (سليم ثالث) طرفندن انشايدمش اولان كوشكدن
آيريلير . حرم دن چيقنجه بوراده كوندوزي كچيرمك مشار اليه ك
معتايدر . بوكوشك جوار سراي بروني ايله طوپخانه بورني
ليمانك مدخاني تشكيل ايدر . هرايكيسي ده طوپ باطارياليله مجهز
ومستحكمدر .

تفصيلات معروضه دن مستبان اوليور كه سليم ثالث بيك خلیجان
ايجنده اولديني حاله پك ساده جه عمر گذار اولمشدر .

(جودت پاشا) مرحوم . جنتمكان مشار اليه — طرز وقايع

[٢] حالا آندرون هايون دائره سنك خارچنده وشمندوفر كذركانه
متصل اولان اراضيده بوسر . لرله يستانلر ك آتاري موجوددر . كچه جي زاده
عزت فؤاد پاشا خزينه هايونك تنظيمي وبرمناسب اجريله عمومه كشادي
حقيده يازدني مطالعه نامه ده بورالرك مناسب وجهله تخليه سندن بحث
ايلوردى كه جدا آرزو اولتور .

الجا آتيله - فوق العاده بر حلم و توکل استناد ايدر . و بوطبع متوكلاسنى سبب شهادتى اولقى اوزره سويلر . فقط خاقان مغفورده ياس كللى بولنديغنه نه ايله حكم ايتملى ؟ كتب تاريخيه انواعنك شهادتيله دخى ثابت اولدنى اوزره دولت عسكردىكى عدم انتظام و اطاعت سببليله طريق محو و انقراضه يوريوب طور مقده ايكن بيله بكيچرى باغيريله جهله ناس « نظام » جديدك بخش ايده جكي قوت و مكنتى كسر ايتمك ايجون يامدقلىرى جنايات بر اقامديلر . بزده خلقلك يكي و نافع ايشاره نظر غيظ و عداوت ايله باقمه سى يوزندن نه فرصت لر غيب ايدلمش ، نه فلاكتلره اوغرا نلشدر ! شمدى بيله ارجاعيون ديديكمز بونلرك اخلاف و فسادت نشانى دكلدرلر ؟ بويله اولدقلىر نه نجه هيچ شبهه يوقدر . اعتقاد حجه عبرت بين اولهلم . وقايع سالفه كندى المزله كسد يكمز داللردن نه صورتله دوشد يكمزى برر برر كوسترييور .

فرانسزجه

دقت بيوريلديورمى ؟ شيمديلر كيمسه :

— بونثور

— بون سووار

كبي فرانسزجه تراكييه آلايرميور . بوندن يكرمى ، يكرمى بش سنه اول ايسه بر (بونثور) ويا بر (بون سووار)

قوجه مان بر فرق مقلد ليكنه معادل طوتولوردى . بوكا سبب السنه مدنيه ايله ايتلافك كيتدكجه اسكيديكدر . باخصوص بك اوغلى طرفلر نه فرانسزجه صوكي . بيلن بيلمه بن ، بر قاچ تركيب عادى يه آليشمش اولانلرك جهله سى بولسانى استعمال ايجون شهرك بو طرفى انتخاب ايدنيورلر . حتى بز بيله هنوز مكنتب نشين ايكن كتاب آلمق ايجون تونل باشنه قدر چيقديقى ، مكالمه مجموعه لرندن از برلديكمز نه قدر جهله وار ايسه جهله سنى كتابچى متوفى (خريستو فوريدس) . دوكر ، صايار ، اويله دوزدك .

عجبا بز فرانسزجه يي اوكرنمكه باشلايهلى قاچ سنه اولدى ؟ ايشته بر مسئله مدنيه ده . چونكه زمانمزده بر لسان اجنبى اوكرنمك مجبورتى هر وقت ايجون موجود . بو مجبوريت ساده بزم ايجونمى ؟ خير . فرانسزلر ، روسلر ، آلمانلر ، ايتاليانلر ، حتى انكليزلر بيله بو مجبوريت آلتنده بولنيورلر . اولدن برى ايشتديكمز : نه قدر لسان او قدر انسان سوزى بو صورتله دخى طوغر يلغنى اثبات ايدنيور . زمانمزده مكاتب مهمه مزك اكثرنده عربى ، فارسى ، فرانسزجه دن ماعدا آلمانجه ، روسجه ، حتى رومجه ، ارمينيجه ، بلغارجه يه وارنجه يه قدر تدريسات لسانيه شعبه لرى موجوددر . فقط السنه اجنبيه آره سنده الك زياده آشنا اولديغمز فرانسزجه اولديغندن بونك تاريخ انتشارى اوكرنمكده ده نوعا بر فائده ملحوظدر .

مطالعه كذارى اولان (دها) غزنه سنده (باره)

امضاسيله استانبولدن مرسول بر مکتوبده بو جهت شوبلهجه
ايضاح ايدنياور :

استانبولده فرانسزجه نك استعمال ايدلديكي زمان
(۱۸۳۰-۱۲۴۶) سنه سي اولق اوزره قبول ايدله ليدر .
بو آنه قدر شهرده يالكز ايتاليانجه سويله نيردي . فرانسه
قرالردن دردنجي هانري (۱۵۸۹ - ۱۶۱۰) زماننده غلطده
تمكن ايتمش اولان جزويتلر بوراده بولنان قاتوليك وارمنی
چو جقلاينه فرانسزجه نك مباديسني تعليم ايدرلردی . بولردن
صكره كلن (لازاريست) پاپاسلر ۱۸۴۲ سنه سنده ايلك فرانسز
مكتبنی كشاد ايتمشلردر . فقط فرانسزجه بو ريخدن اون سنه
اول زبازرد ایدی . حتی سلطان محمود خان نانی عهدنده آچيلمش
خصوصی مکتبلرده او قوتديريلردی .

خاقان مشاراليه وقعۀ خيريه ني متعاقب معلم ضابطان يتيشدير مك
وبونلری فنون عسكرية غريبه دن آگاه ايتك مقصد عالي همتانه سيله
مكتب حريمۀ شاهانه ني تأسيس بيورمشلردر . (۱۲۵۰ تاريخ
هجري) . آمال شاهانه لری دولت عليه نك استكمال قوت وسطوتنه
معطوف اولغله اردوی هايونك ادامۀ حيات و حجتني دخي درپيش
نظر اعتنا ايدلكرلردن خبره خانه ده ، مكتب طيه ده دخي فرانسزجه
تدريس ايدلمسني امر ايتديلر . معلوم اولديني اوزره بوتدريساتك
فرانسزجه اجرا ايدلمسي مظهر تصويب اوله رق حتی موسيو
(برنار) نام معلم بومقصد ايچون جلب وتعيين اولنمشيدي .
ايشته فرانسزجه نك ممالك عثمانيه رسماً قبولی بو تاريخده در .

فرانسزجه نك اوزمانده اسلاملايچون بر لزوم خصوصيسي
اولديغنده شبهه يوق ایدی . اول امرده علوم وفنون و صنايعك
ممالك عثمانيه ادخالی ايچون يكانه لسان فرانسزجه اولديني كي
محاررت رسميه دولت و مناسبات سياسيه ده دخي واسطۀ
مداولات آنجق بولسان ایدی .

مكتب طيه ده هر صنف خلق و هر مذهب اطفالی قبول
ايدلديكندن مجموع طلبة نك نصفی افراد اسلاميه دن و نصف
ديكري روم ، ارمني ويهودی جماعتلرينه منسوب اطفالدن تركب
ايتدی . بومكتبدن چيقانلر بيكباشي رتبه سنه نائل اولدقلردن
آرزوی تحصيل كركي كچي قوتلندی .

مكتب طيه ده فرانسزجه تدريسات ۱۸۷۱ سنۀ ميلاديه سنه
قدر دوام ايتدی . آثار جديدۀ طيه واصطلاحات جمع واحضار
ايدلديكي جهتله بوتاريخدن صكره تركجه تدريساته باشلانلدي .
مع هذا اعداديه لرده فرانسز لسانی تعليم وتدريس ايدلمكدن خالی
قاليموردی . شرقليلر علوم متداوله دن لك زياده فنون طيه تحصيلنه
خواهشكر اولدقلردن اكالم تحصيل ايچون پارسه كيدنلر وكو .
نده ريلنلر چو غالدي . پارسده اكالم تحصيل ايدنلر عودتلرنده
مكتب مذكور معلملكرينه تعيين اولتيورلردی .

ممالك عثمانيه ده فرانسزجه اوله رق ايلك غزته ۱۸۲۵
سنۀ ميلاديه ده (ازميز) ده نشر اولنمشدر . بو غزته نك نامی
Moniteur de l' Orient يعنی «شرق مخبري» اولوب ، موسسي
دخي موسيو (بلاق) نامنده برفرانسز ایدی .

بوغز ته يه انكلتره پارلامنتوسى اعضا سندن موسيو (اورقارت) دم معاونت قلميه ده بولنيوردى. موسيو (بلاق) بالاخره درسعادت كهرك بوراده (١٨٣١) سنه ميلاديه ده Moniteur Ottoman نامنده كي غزته يي نشر ايله دي كه بدايت انتشارنده كاملا فرانسزجه محرر ايكن بالاخره تركجه بر قسم ده علاوه ايدلمشدر .

تعميم معارف امرنده حكومت عثمانيه جه ابدال ايديلن اقدامات متواليه آثاري كوندن كونه تعدد و تكثير ايدرك ١٨٥٤ تاريخنده مكاتب رشديه احداث ايدلمشدر. مع هذا برلسان اجنينيك وباخصوص فرانسز جه نك علي السويه تدريسي دخی بوميانده مقصود اولغله درسعادتده تدريساتي صرف فرانسزجه بر مكاتب كشادي تأمل ايديله رك ١٨٦٨ سنه ميلاديه ده اول امرده طقوز يوز طالب استيعابنه كافي درجدهده واسع اولمق اوزره غلطه سرايي بناسي تنسيب و ترتيبات و تشكيلاتيله لوازم فنيه و علميه سنك استكماله درت يوز بيك فرائق صرف اولندي. بوندن ماعدا مصارف سنويه اوله رق بش يوز بيك فرائق تخصيص قيلندي .

مكتب سلطاني سنه مرقومه ايلولنك برنجي كوني كشاد ايديلدي. طلبة موجوده سي ٣٤١ چو جقدن عبارت ايدى. جدول آتي بوياده بر فكر صريح ويرير :

مسلمان	١٤٧
ارمني	٤٨
روم	٣٦
بلغار	٣٤

يهودي	٣٤
لاتين قانونيكي	٢٣
ارمني قانونيكي	١٩
مجموع	٣٤١

مع هذا بويكون بر آي صكره درت يوز اوتوزده وسنه نهايتنده يش يوز اوتوزده ارتقا ايلدي. ١٨٦٩ سنه سي نهايتنده دخی آلتی يوز قرقه بالغ اولدي .

*
*

موسيو (باره ي) ك خلاصه مسروداتي شو سطر لر در . بالطبع فرانسز اولمق حسييله مكتب طيبه دن فرانسز جه تدريساتك الغاسني خوش كورمه مكدده و فرانسز لساننك شرقده سائر السنه اجنييه تفوق ايتمني آرزو ايتمكدده در . حتى سنين اخيره ظرفنده آلمانجه نك عثمانيلير آره سنده تعميم ايتمش اولمسي حرارت لسانيه ايله افاده ايدنيور .

مكاتب عثمانيه ده فرانسز جه تدريسات على العموم مطلوب وجهله اجرا ايديله ميور. اول امرده بوكا پروغراملرده نشر اولان درسلك كرتي سبب كوستريله بيلير . مع هذا تركر آره سنده فرانسز لسانی شو صوك سنه لرده خيليدن خيلي به تعميم ايتمش و حتى خصوصي خواجه لر طوته رق تحصيل ايدنلرك عددی بيله چو غالمشدر .

درسعادت، سلا نيك، از مير ، بيروت كبي بلاد عثمانيه ده فرانسز لساننك تعميمي يوزندن عثمانيليرك بر خيلي مستفيد

اولد قلیربی بوراده ایضاحه لزوم یوقدر . باخصوص شو صوک
نصف عصر . فرانسزجه دن لسانمزه پک چوق آثار ترجمه
ایدلمش و بونلرک یاردیمله اقلام عثمانیه دخی برخیلی اثر حصوله
کیرهرک ترقیات غریبه نکهان کافه محصولاتی حقتده مملکتتمزده
ایچه اساسلی مآثر عرفان وجود پذیر اولمشدر .

موسیو (باره ی) مقاله سنده فرانسزجه نکه ممالک عثمانیه ده
انتشارینه اک قوتلی واسطه اولق اوزره مکتب سلطانی بی ارانه
ایدیوزکه بونده حقلیدر . فقط سائر مکاتبک دخی بوباده خیلی
معاوتی واردر .

آلمانجه به کلنجه : ترقیات حاضره بی دوشونمک ایجاب ایدیور .
بوکون فرانسه ده بیله هر درلو مناسبات مدنییه یارامق اوزره
انکلیزجه ، آلمانجه ، ایتالیانجه تحصیل ایلرویه سورولدیکنی بیلدیکن
جهتله آلمانجه نکه تعمیمنه موسیو (باره ی) نه درجه به قدر خصمانه نظر
ایدر ایسه ایتسون هیچ بر تائیری اوله میه جنی محققدر .

موسیو الیه (مکتب سلطانی) حقتده یازدیغی سائر سطور
میاننه معلومات آتیه بی دخی ضم یدوب دیورکه :

(مکتب مذکور درجه کمال و ترقی به ارتقا یدده جکدی . بدایتده
عددشا کردان یدی یوزاللی به وارمشیدی . بو عدد بآ خره یوزیمش
آلتیسی خارجی اولق اوزره طقوز یوز اوتوز ایکی به رسیده اولمشیدی .
بوندن بر بحق سنه اول ظهور ایدن بر حریق مده شده بنای
مکتب کاملاً خراب اوله رق کافه ادوات و اشیاسی مخترق اولمش
ودرت دیواردن ماعدا بر شیء قالمشدر . برکت ویرسون که

ضایعات صرف مادیدر . تجدیداً انشعاسی مقتضای اراده
پادشاهیدن اولمغله مکتب موقسه بکلر بکنه نقل ایدلمشدر .
بوجهتله عدد طلاب آلتی یوزاللی آلتی به ایشدر . بوجموعک
درت یوزی مسلم ، یوز بکرمی بشی روم ، سکسانی ارمنی ،
اون بشی قره طاغلی ، اونی رومانیالی ، اونی بلغار ، اونی
صرب ، اونی لاتین قاتولیکی ، اوچی چینلی و باقی اوچی ده
جاوالیدر .

شورایه قدر ویردیکنز تفصیلاتدن ده شو نتیجه تظاهرا یدیورکه
فرانسز لساننک ممالک عثمانیه داخلنده انتشار و تعممی عصر
محمود خان ثانی به مصادفدر .

بر ، ایکی مکتوب

« کتاب و سرکیسی » سرنامه سی تحتده یازدیغ بر مقاله ده
بالمنا سبه صنعت طباعتک ممالک عثمانیه ده تاریخ ظهورندن
بحث ایش وایلك طبع ایدیلن کتابلری دخی بیلدیرمش ایدم .
مقاله مذکورده نکه برخطردن بشقه برشی اولیان محتویاتی
دانشوران عثمانیدن برقاچ ذانک نظر دقتلرینی جلب ایتدیکنی کبی
اخیراً واصل دست استفاده اولان اوافق برخطرده دخی اسلام
و عثمانیلرک صنعت طباعته - مقاله ده کوستریلن تاریخدن - پک چوق

اول باشلامش اولدقلری وحتی احتیاجه صالح اثر لر بیله موجود اولدیغی تخمیناً بیلدیریلیور که اهمیت خصوصیه سنه بناء درج ایلیورم :

« اسلامرك صنعت طباعتده کی قدم وفضللری حقنده بعض مشاهداتی ارسال ایدیورم. مشاهداتم اوزرینه — مع التأسف — تعمیق مسئله ایله ممش اولدیغیم جهتله واثاق قطعیه دن عدایده مزه مع هذا آثار محفوظه عتیقه دن اولملری نقطه نظرندن شایان دقتدر :

بونلردن بری آلمانیاك (نورنبرغ) موزه خانه ملیسنه عائد و تقریباً ۰,۳۵ × ۰,۶۰ متر وابعادنده چمشیر اوزرینه حك ایدلمش تركجه عباره لی بر كره مسطحه ، دیگر ی (ونديك) ده « دوجه » سراینده — که الیوم موزه حكمنده در — بولنان ۰,۸۰ × ۱,۴ متر و ابعادنده كاغد اوزرینه مطبوع دیگر بر كره مسطحه ایله بونك ینه چمشیر اوزرینه محكوك قالبلریدر . بونلرك یازیلی غایتله كرفت و مصنع بولندیغی ایچون تاریخ حكارینی بك ده بوله مدم . مع مافیة خاطر لادیغمه كوره بك اسکی شیرایندی . حتی ونديكده كنك « تونسلی الحاج محمد » کی براسمی حاوی اولدیغی خیال میال خاطر لیورم . یالكر بونلرك هر ایکسی ده او و قترجه معلوم اولان قطعات عالمی برداثره داخلنده ارا ئه ایتمكده اولوب دأره نك اطرافی بر طاقم تفصیلات ایله املا ایدلمش و آمریقا قطعه سنندن ذره قدر بحث ایدله مكده بولنش اولسی اغلب احتمالاتدر . شو حالحه عثمانلیلرده بویولده طباعت اصولنك فاتح سلطان محمد

خان حضرتلری دورینه قدر ارتقا ایده بیله چکی فکرنده بولنیورم . ونديكده کی موزه ده عثمانلیلر ایله بحرأ وقوع بولان مصادماتی کوستر بعض محاربه نابولری ده بولنقده اولوب بو كره مسطحه نك ده بویله بر مصادمه ده اله كچمش اولسی ملحوظدر »

* *

(هازی ماره) امضاسیله (ژورنال) نام فرانسر غزته سنده فقرات مفیده یازان محرر ، اخیراً مكاتیب مر سوله و متفرعاتی حقنده بش سنه اول بر فقره یاز مشدر که مندر جاتی شایان مطالعه مواددن متشکل اولسنه بناء نقل ایدیورم :

(یوز سنه ! بنده تام سرك کی دون او كرندم . مكر مکتوب ظرفلرینك تاریخ ایجادندن بو آنه قدر یوز سنه مرور ایتمش ایش . کرچه یوزباشنده دكم . فقط ایجه خاطر لیورم که چو جقلغمده ولایات اهاالیسنندن بك چوغی ظرف قوللانمیوب مکتوبلری قاتلا یوب بو كره یوللارلردی .

(مع هذا آزمقدار بازارلردی . اوزمان بر مکتوب اون سكر ایله اوتوزدردت صو [۱] یه یوللانیردی . بو مکتوبلرك پوسته اجرتی مرسل و برمیوب مرسل الیهك ویردیکی محققدر . پاره سنی ویره رك مکتوب یوللاق تربیه سرك صایلیر ، یالكر کبار و رجال کندی

[۱] صو : بش سائیم یعنی اون پاره قیمتنده باقیر آقچه در . شو حالحه اوزمانلر فرانسه ده بر مکتوب درت بیچی ویا سكر بیچی غروشه ارسال ایدیورم . ممالك عثمانیه ده پوسته احداث ایدلدیکی ایلک زمانلرده ده یوز ساعته آلمش پاره اجرت قونولدیغی و بغداده آتی غروش اجرت ایله مکتوب یوللانیدیغی بینلر حالا واردر

مادونلرینه یوللادقلری مکتوبلرک اجرتی ویریرلردی . حال بوکه
زماغزده پوسته اجرتی ویرلمش بر مکتوب آلله حق اولسه
یوللایان آدمک قبالغه حل ایدیلیر . اسکیدن ایسه ویروب
یوللایان قبا کوریلوردی .

(اوزمانلرایچون خوش زمانلرایدی دیه جک اولسه م بیده
قبالر صیره سنه و دشمنان ترقی عدادینه ادخال ایدرسکر . فقط بنم
پوسته حقنده پک زیاده خصوصی فکرلرم واردر . سیاحت
ایتدیکم ائشارده پک چوق کیمسه لک پوسته موزعلری اوزرینه
صالدر دقلرینی ، پوسته لک ورودینی کمال اشیاق ایله بکله دکلرینی
کورور و کندی کندی بویه ناخوش ، جان صیقیجی شیلره
طوغری بونلری سوق ایدن حس استعجالک نه اولدیغنی
صورارم . زیرا سزکده معترف اوله جفکر وجهله آلدیغکر
بیک مکتوبده طقوز یوز طقسان طقوزی یاسزه هیچ برشی
بیلدیرمز و یاخود سزک بیلیمکی ترجیح ایده جککر بر خبر
ویریر . بن ، وقوع بولان سؤاله موزع :

— سزک ایچون هیچ برشی یوق .

جوابی ویرنجه کنیشجه نفس آلانلردن و :

— چوق شکر یاربی ! ده یکر می درت ساعت راحت
دینلردنم .

(هر نه قدر اندرالنواد قیلندن ایسه ده پاره تبشیر ایدن
مکتوبلرله ینه نادر اتدن معدود اولان بر محب و فاشعاردن کلن
مکتوبلردن ماعداسی یاسزی اصلا علاقه دار ایتمز ، یا جانکزی

صیقار و یاخود کوجندیرر . بناء علیه :

— مکتوب وارمی ؟ دیه پیش موزعه ، پوسته خانه به قدر
قوشوب کیتمکده نه معنا وار ؟

(هانری ماره) نک سوزلرنده اولدجه حقیقی جهتلر
موجود . بوجهات حقیقیه بی مطبعه لره وارد اولان مکتوبلرک
چوغنده دائما کوریرز .

محرر مومی الیه پوسته لک اوروپاده ایمجادی اون سکرنجی
عصر میلادی اواخرینه طوغری فرانسه حکمداری بولنان
(آلتیجی لوی) یه اسناد ایدیور .

فقط بو اصول شرقده پک اسکیدر . حتی عباسیلر
زماننده (منزخانه) لر تأسیس ایدیلهرک مواردات و مراسلاته
اعتنا قلمش ایدی . تاریخ مدیت بشریه بوباده ده قدیمی
معلومات ویریور : دیورکه :

(ازمنه قدیمه طوغری ارجاع نظر ایدیله جک اولورسه
ابتداء ائشار مدنیتدن اعتباراً اصول مراسلاتک اتخا ایدلیکی
کوریلور . وحشیلرک نیله پوسته لری ، بریدلری واردر .
چینده . مصر قدیمه ، آئوریا لیرله ، مدیالیرده بو اصول
موجود ایدی . مؤرخین عتیقه دن (اقسه نوفون) ایله (هرودوت)
ک بیاننه کوره ایرانده (کیخسرو) طرفدن تأسس ایدلمشدر .
(هرودوت) ک بوباده ویردیکی معلومات سزاوار تذکاردر :
(ایرانلرک ایمجاد و استعمال ایتدکاری اصول مراسلات
و مخبرات قدر حاضر سرعت برایش اوله ماز . هر یول اوزرنده

مسافه بمسافه وهر کونلک مشی وحرکتہ مطابق اولهرق انسان و حیوان منزللری بولنور . یاغمور ، قاز ، حرارت، قازاقلق، الحاصل هیچ برشی پوسته لرك ایاب وذهابنه وسرعتنه مانع اوله مازه ایلك کلن ایکنجی یه ، اوده اوچنجی یه والحاصل تا محل مقصوده کینجه یه قدر مرسولات دور وتسایم اولنور .

(اسکی حکومات صغیره یونانیه ده دخی پوسته اصولی وار ایدی . روما ایمراطوری (سزار) ک زماننده (غول) ایله (ایتالیا) ده تأسیس ایدلمش اولان پوسته اصولی پک زیاده منتظم ایدی . حتی روماده بولسان مشهور (چیچرون) . (بره نایا) دن کوندریان ایکی مکتوبدن بری یکریمی آتی . دیگر یکریمی سکز کونده واصل اولمشیدی که اوزمان ایچون سرعت خاطفه عد اولنیوردی . غوللر نزدنده مستعمل اولان بواصول مراسلات منزل منزل قوشان اولاقلر واسطه سیله اجرا اولنور ، ایلك اولاق وار قوتیله قوشه رق ایکنجی یه ، ایکنجی ده عین صورته قوشه رق اوچنجی یه وبیله جه تا محل مقصوده قدر تسلیم وتسلم ایدیلیدی .

(والحاصل پوسته معاملات قریات مدنیه ایله برابر ایلیلیه لرك اون آلتنجی (لوتی) زماننده پارسده آتی پوسته قوطیسی کشاد ایدلیدی . فقط پوسته لرده اک اول تنسیقاته قالدیشانلر انکلیز لدرده تنسیقات مذکورہ تعرفه لرك توحید یله باشلامش وبواصول آوزمان ایچنده اوروپاده قبول ایدیله لرك شمندوفر لرك انشاسی دخی جدی صورته توسمغه یاردیم ایتمشدر . مشهور پوسته جی انکلیز

(رولند هیل)، بریتانیانک هر طرفه (۱۰) سانیمه یعنی یکریمی پاره یه مکتوب ارسال ایدلمشی قبول ایتدیرمکه چالیشدیغی اثناده حقنده مؤاخذاتده بولنانلر پک چوق ایدیسه ده صکره وارداتک ترایدی اوزرینه مکملیتی تظاهر ایتدیکندن فرانسزلرده ۱۸۴۸ تاریخنده بوکا یاقین تنسیقات اجرا ایتمشدر . قازت پوستاللر ۱۸۷۲ سنه سننده ایجاد ایدلمش و بونلر دخی شهرلر مراسلاتی تحت انتظامه آلدیغندن قبول عامه یه مظهر اولمشدر . بزده پوسته اصول جدید سنک احداثی ۱۲۵۰ وقایعی داخلنده در . حتی تاریخ (لطفی) دیورکه :

(او وقته قدر منتظم پوسته اصولی کورلمش شی اولیوب درکار اولان لزومنه مبنی نمونه اولق اوزره اسکداردن ازمیده قدر بر پوسته یولی یاییلمسنه خاصه مشیری مرحوم (احمد فوزی) پاشا مأمور اولدی . اقدامات واقعه اجراسیله آزر وقت ظرفنده یاییلمش اولدیغندن رسم کشادی ایچون وکلا و رجال پوسته عربلرینه را کب اوله رق اسکداردن قارتاله قدر عزیمت اولمش وطاقم طاقم کیدیلوب طریق مذکور تماشا ایدلمشدر . اسکداردن ازمیده قدر متعدد پوسته خانلر بنا وهر چاریک محله واوزرلری رقلی دیرکلر رکز وانشا اولمشدر)

شوحالده اصول جدیده نک بزده تطبیقی سکسان سنه یه قریبدره

سوقاقده رقص ایدەرك يورومدكاريني بيلديكي جهتله پك چوق
سنه اول كندى قولندن بوعادتي الغا ايله مشدر .

اولكى مقاله لر مزده دخی سويلديكمز وجهله هزام می
سكاهمی ، مایه می نه اولدینی سورناسنه كوره تخلف ایدن
مقاملردن برسمای قیریندینی ايله چیقان (پیشكار) دن صكره
كورش هواسنی آكدیران وكویا میدان سخنده بربرندن
مردانه ایکی مبارز كلام بولندیغنی ایما ایدن اسکی ، صاغناقلی
برترانه حسینی ایلده (قاووقلی) ویا (نكره) چیقاردی .
فقط سالیدده اورته اویونچیلرینك و مرحوم همدی افندیك نقلیاتنه
كوره اوللری (نكره) قاووقلی دكل ایش : یوزی قویوقهوه
تله سیله بویالی اوزرنده شالیدن ویا بش پارمقدن معمول بوی
انتاریسی ، آیاغنده قیرمزی یمنی ، بلندە كو بکلوجه باغلی
شال قوشاق باشندە اوجی آغزینه فدر ایگری كلاه ، الله
لوله سی قیصه ، صاپی ایله بلنه مربوط برچبوق بولنان ونامنه
تریایکی دینلن برمقلد چیقارمش . بوقیافتی قاووقلی به قلب
واورته اویونی خلیجه تنویع ایدن (عطار شکری) افندی نامنده
بری ایش . بعضار بو طرزی مشهور (کور حمد) . اسناد
ایدیورلرسده طوضریسی افاده سالفه در .

انسان کولمکه آلیشیدینی شیلرك تکرر وتجددندن ده حصه
دار مسار اولدینی ایچون نكره نك شمیدیلر عجیب وغریب
کوریلن دیلملی ، دیلمسز سرپوشنی ، قیرمزی جبه سنی ،
صاری چدیك پاپوشنی ، یوریشده ، طور شده ، باقی شده کنیدیسنه

اورته اویونی

« بزده لعیات » مقاله لر مزده اورته اویونسدن بحث ایش
ایدك . بو اویون قره كوز ترتیبانك آیری آیری افراددن مرکب
و فقط دهها واسع بر مقیاسده مرتب بر صحنه سیدر .
فی الواقع ، بوندن ده بشقه برشی اوله ماز . احتمال که قره
كوزه نمونه ویا خود قره كوز بوکا سرمشق اولمشدر . بونلرده
جناس لفظی و جناس معنویك اکثریاك زیاده خنده فرا
اولان اقسامی ایشیدیلر .

محارستان السنه شرقیه مکتبی مدیری دو قنور (قنوش)
در سعادت زیارتنده بو اویونلر حقنده تدقیقانه کیریشمش و نتیجه
تدقیقاتی عادتاً بر کتاب شکننده یازمشدر . مندرجاتی بو اویونك
کافه تفرعاتی قارمه قاریشیق تصویر وایضاح ایشکله برابر بر
خیلی فوائد تعریفیه بی دخی محتویدر .

قدیماً اورته اویونی کو چك دینیلن رقاصلرله باشلار و بونلری
متعاقب جورجه باز دینیلن اویونچیلر میدانە کلهرك ترنات
مرقصه ایله برطاقم اوضاع غریبه اظهار ایدەرك کولدر لرلر مش.
شمیدیلر بویکی باشلانغیج کاملاً متروکدر . حتی اوللری اویون
آره سنده زنه لرك بيله رقص ایدەرك چیققدلری متواتردر .
همدی مرحوم ، بو حالک ناجا اولدیغنی وزمره بنات حوانك

یاقیشدیردینی اطوار مضحکه‌سینی بکنیور ، حتی کورور
کورمز کولیور .

دوقتور (قوش) کتابنده (پیشکار) ك النده کی یاریق
دکنکه (شاق شاق) دیورسده اورته اویونی اصطلاحاتنده
بوکا (پاستال) اطلاق اولوب روبالینه (پوست) ، اورته
اویونی محلنه (پالانغه) وایونجیلرک کیندکاری محلهده (پوست
اوطه‌سی) دینیر .

هرصنعتک کندیسنه مخصوص تعیراتی اولدینی کبی بو
اویونک‌ده برطاقم کلماتی واردر . بوکملر اکثریتله ترك آرغو-
سفی تشکیل ایدن شو بو لسانلردن مأخوذدر . مثلاً اویونده
سرخوش مقلدینه (ماتیز) ، طشرلی ، بکچی ، کوزله‌مه‌جی
مقلدینه (خیربو) ، فرنکه (بالاما) ، زنه‌یه (غاجا) ، سور-
نایه (پاپارا) ، دغه (پاندیلی) ، اویرینه رکز ایدیلن معهود
پارمقلغه (یکی دنیا) وایونده عمومیتله (کرین) دیرلر .

اورته اویونی طرز محاوره‌سنه مخصوص اولان ادای خطاب
ورد جواب اکثریا بك جعلی ، عادتانی سروبن آتوب
طومهلردن عبارت اولدینی حالده عددی بلکه یکریمی، اوتوزی
کچمه‌ین و خوابنامه‌لردن بشقه برشیته بکنزه‌مین « تسکرله‌مه » لر
پیشکارایله قاووقلی آره‌سنده برزمین مصاحبه آچارکه اصل اویون
بوراده‌در . بو محاوره‌نک کوچکنه (عرضبار) دیورلر . بونی
تعغیب ایدن تقلیدات ایکنجی و موضوع لعب اوچنچی درجه‌ده‌در .

دوقتور (قوش) بو موضوعلردن بر قاجنی ذکر
ایندیور .

بالذات حمدی نکتهداندن اجرا ایستیکمز تدقیقاتده‌اسکی
اویونلر اون بر قدر اولوب صکره‌دن بو اویونلره بر قاج دانه
دها علاوه ایدیلرک عددی یکریمی سکزه ، اوتوزه و تعبیری
وجهله ازمه‌سی بوزمه‌سی ایله قرقه ابلاغ ایدلمشدر .

اورته اویونی موضوعلری تقلیدات ایله بر صحنه محلیه‌یی ،
محاورات ایله اعتیاداتی ، قیافتلر ایله‌ده بر معیشت گذشته‌یی اظهار
ایدرک نوعما بر صنعت تماشایله‌سینی تشکیل ایدرسده تمامیه
معرف اوله‌مدینی جهته ناقصدر . مثلاً زنه طاقنک کافه محاوراتی
دل آزار بر قادین ایله ارککلرک دیرلکمزلکری اوزرینه
مؤسسدر .

دوقتور (قوش) اثرنده قوندیره‌جی ، باغچه ، سرخوشه
حیله‌ناملرنده کی اویونلرک محاوراتی ده‌درج ایدلمشدر . بو اویونلردن
قوندیره‌جی اویوننه شویله کیریشیور :

(چالنی ترنم ایتدکن صکره موقع تماشایه پیشکار چیقار .
قیرمزی جبه‌لی ، قیرمزی سیوری کلاهی اولوب النده شاقشاق
یعنی یاریق بر دکنک بولنور .

پیشکار — اما بنم پهلوانم

ایچریدن برسس — بیور بنم سلطانم

— اوده حساب دکلدز

— ندر حسابک ؟

— قونديره جي اويونك تقليديني آلدن. چالسون چالغيجيلره
حضاره تماشا ايتديرهيم .

چالغی چالهرق وزنه تعبير اولنديني حالده اوزرنده فراجه
بولغوب يالکزياشماقلى و مزين صورتده قادين روباسنى لباس برى
اورته ده بر مقدار رقص ايتدکدن صکره چالغی سکوت ايدوب
پيشکارنزا کتله ... الخ

شو مقدمه ده جالب نظر دقت بر ايکي نقطه وار. برنجيسى:
پيشکار قيرمزي جبه کيمز . معروف اولان قيافتي يك نظرده
غريب کورينن مثلاً نخودی ، صارى ، قاوون ايچي کي رنکلى
کورک ويا کورک تقليدى بر لباس ايله متفرعاتندن متشکلدر .
(قنوش) ک اثرنده مطبوع اولوب عادتاً محله لى ي تصوير ايدن
پيشکار — ظن ايدرم که — هيچ بر زمان اورته اويوني صحنه لرنده
کورله مشدر .

اورته اويوني پيشکارلرينک وقاووقليلرينک قيافتلرينه دائر
دسترس اولديغ معلوماتک محملی شودر :

پيشکارده سرپوش : آل ، ماوى ، صارى ، سياه دوت
ديليملى و پاموقلو سيورى کلاه .

کورک : يا ماوى چوقه دن کنارى سياه کورک و باخود
دوز صارى اوستنه بياض قره قولاق کورک . بو کورک ايکي پارمق
قالينلغنده ياقه دن اعتباراً ايکي طرفلى اوله رقى اتکه قدر طيشنه قابليدر .

چاقشير: کورکنک رنکنده چوقه دن

پاپوش: صارى ترليک، ينى کي ايسه ده قيص اوکچه ليدر.

قاووقليده :

سرپوش : ديلملى قاووق آغابانى صاريلى .

جبه ويا چاقشير: قيرمزي چوقه دن ،

انتارى : شام شتاريسى ، قطلى ، آلتى پارمق ، ايسلک

آلاجاسى کي قاشلردن معمولدر .

قوشاق : عادى شال

اياغنده : چديک پاپوش .

اسکي زنه لرك قيافتلرينه کلنجه : بوتلر فس کيرلردى .

بو فسک اطرافى بوسکول ايله قپالي اولوب قيرمزيسى کورونمز .

ايدک يرينه بر بچق حيدى قالينلغنده اويمه لى يو وارلق برکاغدق نور ،

بونک اوزرينده کنارى اويمه لى قديلملى يازمه سى کچيريلير ، آلن

طرفنه کلن يره زينتلردن «ديوانخانه چيويسى ، پات ، قباق چيچکي

طوت کويه» نامريله آکيلان مجوهرات طاقيلير ، آرقه طرفدن

ايب ويا شريده باشه مربوط يايجه برصاچ صارقار ايدى .

فراجه لرى چوقه دن ، کنارلرى خرچلى ، ايکي طرفده فرمته جي

ايشله مه لى ، قوپچه لى ايدى .

فراجه لرك آلتنه اوچ اتکلى ، دوت پارمق قالينلغنده قالين

خرچلى انتارى کيرلر ، شالوارلرى جانفس ايدى . آياق قابلرينه

کلنجه وقتيله شمديکي نومرولره بدل قوللانيلان (۲) تمغالى

ايدى . بو اوچ اتکک ايکيسى اوکده وبرى آرقه ده اولوب اوک

اتکلر بله صوقولوردى .

ايکنجيسى : اورته اويونلرنده اصل اولان چالغى سورنادر

دوقتور (قنوش) ك ائرنده مندرج محاورات پك ناقص اولدینی كی تعبیرات و تخییسات عامیانهك ده قبالری انتخاب ایدلمشدر. زنهك فراجہ سز كلشی ده آیرجه شایان دقتدر . احتمال كه بویله بر حال وقوعه كلش اولسون ، فقط فراجہ زنهك متممات قیاقندندر . زنه فراجهدن مجرد بولندی اويونك حجابی بتون بتون اورته دن قالمش دیمكدر . هم بز بویله بر قیاقه اصلا تصادف ایلمدك . مع هذا دوقتورك تدقیقاتی سائرله نسبتله هم واسع ، هم ده مكملدر .

«زده لعیبات» مقاله لر مزده (قول) نامی تحتده اوله رق اون ایکی (قول) تعداد ایتش ایدك . اورنه اويونك اك صوك قوللری (سوپوركه) ، (خان) ، (ظهوری) و برده (چفته قبورلر) ديه مشهور اولان درت ضاقدن عبارت ایدی . بوقوللردن هر برینك بر قول باشیسی وار ایدی . سپوركه قولنك قاووقلیسی (مسك یاغجی حق) نامنده بر مضحك ، خان قولنك (كامل آغا) ، اسکی خان قولنك قاووقلیسی (آكاه) و قول باشیسی (دلی رفعت) ایش . حمدی مرحوم (ظهوری) قولنك هم قول باشیسی هم ده قاووقلیسی ایدی :

وزنه جیلرده (لطافت) آبار تماننك ایچریسنده بش آلتی سنه اول كشاد ایدلمش اولان (صنایع نفیسه) سرکیسنده حمدی افندیك قاووقلی قیاقیله یاغلی بویا بر تصویرى معلق ایدی .

بو تصویر مهره رسامانمزدن معزز بكك اثریدر . لوحه بزجه پك كوزل و پك طیبی اولوب مضحكه پردازمرك سیاهی خنده بخشاسی ، طرز تلبس و قیافتی دوقتور قنوش جنابلرینه قاووقلیلر حقنده بر فکر سالم ویره چك درجه ده ترسیم ایدلمشدر . حتی برفوطوغرافیسنی آلدیره رق دوقتور (قنوش) . یوللادم . مومی الیه بالاآخره یازمش اولدینی دیگر بر کتابده بورسمی درج ایدلمشدر .

حمدی افندی ، بوضعتنه چوققاغنده هوس ایتمشدر . اولاه عجله ده چوققلرایله اوینا یوب طور ركن اوضاع واقوال مضحكه سیله شهرت آلمش و بعده خان قولنه كچمشدر . آلتی سنه قدر بوقولده اوینادقدن صكره ظهوری قولنه مال اوله رق صحنه نكته دانیده اثبات وجود ایتمشدر .

دوقتور (قنوش) مقاله سنده دیپوركه :
(اورته اويونى بوكونى شكله وضع ایدن تخمیناً سكسن سنه مقدم ایلك اورته اويون قومپانیه سنی تأسیس ایدن كلاهی محمددر . تأسیس ایلدیكى قومپانیه ك قاووقلیسی او ایدی . پیشكارى حاجی بكجی ، تریاكی مصطفى نام ذاتلر ایدی . اورته اويونلری اساساً قره كوز اويوننك تقلیدندن بشقه برشی دكلدر . بو اويونلر ایلك او كچه قاضی كوینده اجرا اولندی . شو ایلك اويون محلندن دوشه مچی اسماعیل ، تسبیحجی احمد ، سراج اسماعیل نشأت ایلدیلر . زنه تقلیدینی یوكعاصم ، عرب احمد ، عجمی عجم شكری ، تركی مداح عصمت ، لازى طوسون افندی ، روم

دوقتور (قنوش) ك اترنده مندرج محاورات پك ناقص اولدینی كبی تعبیرات و تجنیسات علمیانك ده قبالری انتخاب ایدلشدرد. زنك فراجة سز كلشی ده آریجه شایان دقتدر . احتمال كه بویله بر حال وقوعه كمش اولسون ، فقط فراجة زنك متممات قیافتندرد . زنه فراجة دن مجرد بولندی اویونك حجابی بتون بتون اورته دن قالمش دیمكدر . هم بز بویله بر قیافته اصلا تصادف ایله مدك . مع هذا دوقتورك تدقیقاتی سائرله نسبتله هم واسع ، هم ده مكملدر .

* *

«زده لعیبات» مقاله لر مزده (قول) نامی تحتنده اوله رق اون ایکی (قول) تعداد ایش ایدك . اورنه اویونك اك صوك قوللری (سوپوركه) ، (خان) ، (ظهوری) و برده (چفته قبورلر) دیه مشهور اولان درت صاقدن عبارت ایدی . بوقوللردن هر برینك برر قول باشیسی وار ایدی . سوپوركه قولنك قاووقلیسی (مسك یاغجی حتی) نامنده بر مضحك ، خان قولنك (كامل آغا) ، اسکی خان قولنك قاووقلیسی (آگاه) و قول باشیسی (دلی رفعت) ایش . حمدی مرحوم (ظهوری) قولنك هم قول باشیسی هم ده قاووقلیسی ایدی .

وزنه جیلرده (لطافت) آبار تمانك ایجریسند بئش آلتی سنه اول كشاد ایدلش اولان (صنایع نفیسه) سرکیسند حمدی افندینك قاووقلی قیافتله یاغلی بویا بر تصویرى معلق ایدی .

بو تصویر مهره رسامانمزدن معزز بكك اثریدر . لوحه بزجه پك كوزل و پك طبیعی اولوب مضحكه پردازمك سیاهی خنده بخشاسی ، طرز تلبس و قیافتی دوقتور قنوش جنابلرینه قاووقلیلر حقنده بر فکر سالم ویره جك درجه ده ترسیم ایدلشدرد . حتی بر فوطوغرافیسنى آلديره رق دوقتور (قنوش) . یوللادم . مومی ایله بالآ خره یازمش اولدینی دیگر بر کتابده بورسمی درج ایلشدرد .

حمدی افندی ، بوصنعه چوجقاغنده هوس ایشدرد . اولاه محله ده چوجقلا ایله اوینا یوب طور دركن اوضاع و احوال مضحكه سیله شهرت آلمش و بعده خان قولنه كچمشدر . آلتی سنه قدر بوقولده اوینادقدن صكره ظهوری قولنه مال اوله رق صحنه نكته دانیده اثبات وجود ایشدرد .

دوقتور (قنوش) مقاله سند دئیوركه :
(اورته اویونى بوگونكى شكله وضع ایدن تخمیناً سكه سنه مقدم ایلك اورته اویون قومپانیه سنى تأسیس ایدن كلاهی محمددر . تأسیس ایلدیكى قومپانیه نك قاووقلیسی او ایدی . پیشکاری حاجی بكجی ، تریاکی مصطفى نام ذاتلر ایدی . اورته اویونلری اساساً قره كوز اویونك تقلیدندن بشقه برشی دكلدر . بو اویونلر ایلك او كجه قاضی كوینده اجرا اولندی . شو ایلك اویون محلندن دوشمه مهجی اسماعیل ، تسیدجی احمد ، سراج اسماعیل نشأت ایلدیله زنه تقلیدینی یوك عاصم ، عرب احمد ، عجبی عجم شكری ، تركی مداح عصمت ، لازى طوسون افندی ، روم

ایلی تقلیدنی طاهر افندی ایله کوچک حسین یامقده ایدیلر .
 بونلردن تسییحی احمد ایله عرب احمد برحیاتدرلر . بوکونکی
 اورته اویونک ترقیسنه الیزاده خادم اولان حمدی افندی دخی
 بو اویون علندن نشأت ایلدی . پیشکار اسماعیل افندی دخی
 مشهور اورته اویونچیلرندندر . اویونک ترتیبی قره کوزاویوننه
 بکزر . اویونی کشاد ایدن وموقع تماشادن هیج اکسیک اولمیان
 پیشکاردر . اویونده کی اسمی اکثریت اوزره « طوسون
 افندی » در .

(ایکنجی اویونجی قاووقلی تعبیر اولنان ذاتدرکه اویونده کی
 اسمی دائماً حمدی افندی در .

(قاووقلی نکره در و پیشکار ایله محاوره ایدر . قره کوزده
 حاجیواد ایله قره کوزک یادیغنی اورته اویوننده پیشکار ایله
 قاووقلی بابار . ذاتاً اورته اویوننه قره کوزک بر چوق جهتی
 مشابهدر .)

شو تدقیقک هان کافه سی خطالیدره یالان دکل، یا ککشدیر .

صنایع نفیسه حقنده

ممالك عثمانیه ده صنایع نفیسه جدیدہ نك مبدأ تأسیس آرایہ حق
اولور سہ ق موزہ ہایونك تاریخ کشادی اولان ۱۲۹۷ سنہ سنی اساسلی
اولہرق بولہ بیلیر. چونکہ موزہ ہایون ترتیب و تنظیم ایدلمکله برابر
شوق نفائس برستی دخی اویامشدر. صنایع نفیسه مکتبنك
احداثی دخی بوشوق کریدہ مشربك الحآآت قدر شناسانہ سندندر.
شو حالده بوشعبہ معارف ایله اشتغال جدیدمز برربع عصری
تجاوز ایدیور. فقط بو قید امر اعتباریدر. عثمانلیك صنایع
نفیسه شعبایله اشتغاللری بك اسکی اولغله برابر برخیلی اثرلری ده
موجوددر.

(دہبا) غزتہ سنك بوندن اوج درت سنہ اول منظور
اولان برنسختہ سندنہ (آدولف طالاسو) نامندہ بر محررك
فرانسہ رسائل مهمہ سندنہ (صنایع نفیسه و صنعتکاران) مجموعہ سنہ
عثمانلی رسامانی حقندہ بر قاج صحیفہ لق بر مقالہ یازدینی بیلدیریلیور
و خلاصہ مالی درج ایدیوری. بومالہ نظراً موسیو (آدولف
طالاسو) صنعت ترسیمك و باخصوص مصورلكك ممالك عثمانیه ده
هنوز بیک بر دور ترقیہ کیردیکنی یازمشدر. مع مافیہ صفحات
قدیمہ صنعتکارانہ مزہ ارجاع نظر ایدرك اونخی عصر هجری ده
شہرت آلان رسام (نکاری) ایله محمد خان رابع زمانی

مهرہ رسامانندن (قرہ جعفر) یدہ ذکر ایدیور. حتی
رسام موسی الہك مشہور شاعر (فنی) نك بوغاز ایچندہ انشا
ابتدیردیکی کاشانہ نی تزین ایلدیکنی بالیان دور عالی فاتحہ
وندیکدن درس مادہ جلب ایدیلن (وہرونہ ماتہ اودوپاسقی) .
(ژانلی بہلینی) ناملرندکی رساملرله آندن صکرہ کلنلردن
اولوب ترك رسامی دیہ اشتہار ایلن (لبوتار)، (وان موردن)،
و شہر مزندہ ابتدا قالیونچی قولغندہ بر در سخاۃ ترسیم آجان فرانسر
(کیسہ) دن بحث ایدیور.

رسام نکاری (۹۸۰) تازیخونندہ وفات ایتمشدر. ترجمہ
حالتہ دائر دسترس اولدیغمز معلومات متفرقہ بہ کورہ غلطہ لی
اولوب ابتدا نقاشلق و مصورلك ایله اشتغال و صکرہ لری
کیچیلک سلوک ایله مشدر. کندیسنك شعر و انشادہ ماہر
اولدینی و جتتمکان سلطان سلیم خان تاینك خدمت
مصاحبترندہ بولندینی دخی مذاکرہ محرردر. شاعر (فنی) حقندہ
«تذکرہ سالم» ده محرر اولان (سوی دلجوی استانبولده جنت
دنیا دینک لایق و سزا اولان روم ایلی حصارندہ کندی
مصنوع ید صنعت شعاری اولان ساحلخانہ لطیفندہ ساکن اولوب
کوشہ نشین فراغت ایکن بیک یوز یکر می یدی تاریخندہ دار بقایہ
رحلت ایلدی). قیدنن (قرہ جعفر) ک تزین ابتدیکی کاشانہ نك
بو اولدینی آکلاشیلور.

(قرہ جعفر) ایله شاعر (فنی) آراسندہ کی مناسبتہ کلنجہ
ہر ایکسنك ده پادشاہ انتسابلریدر. شاعر فنی، کوپرلی زادہ

احمد باشانك دلالتيه مظهر التفات اولمشیدی .

صاحب مقاله بریرنده دیورکه :

(فرانسز رسامی « کیمه » نك خدمت سنیده بولندی
۱۸۷۴ تاریخلرنده آچدینی بومکتبك شاکردانی میاننده اوج
ترك وار ایدی که بونلر (به یزاز) یعنی (صنعت طراحی) به
و (ناتور موت) یعنی اورولش و یاصید ایدلش آو حیواناتیله قوبارلش
میوه و سائر ترسیانه هوس ایتشلردر . آره دن رقاچ سنه مروندن
صکره اوزمانلر یوزباشی و مکتب طیبیه شاهانه درسم معلمی اولان
مهماندار مرحوم (احمد علی) باشانك تربیتی اوزره (مکتب صنایع)
داخلنده ایلك سرکی آچیلدی . بونی متعاقب بك چوق سرکیلر
دها کشاد ایدلدی ایسه ده مبادی احوالده هر برده اولدینی کبی
بوراده دخی مصرفی قورویه مدی . ۱۸۸۳ ده مشاهیر رسامان
عصر دن اولوب موزة هایون مدیریتیله میاهی اولان هدی بکک تحت
نظار تکرنده اولمق اوزره بر (صنایع نفیسه) مکتبی تأسیس ایدلدی . ایشته
اوزماندن بریدر شرق صنعتکارانی شمیدیلر ثمراتی کورلمکه باشلا
یان معلومات ترسیمیه بی اکتساب ایتدیلر . بر حالده که اوروپا
صالونلری دخی در سعادت صالونلری کبی عثمانلی بیکی صنایع
نفیسه مکتبی ترقیاتی سنه دن سنه به ادراك و تصدیق ایدر
اولدیلر .)

صوك جهل دن ممنون و محظوظ اولمیه جق بر عثمانلی تصور
اولته ماز . آز بر زمان طرفنده عثمانلی صنایع نفیسه منتسبینك
اوروپا صالونلری نه اثر بکندیر مکه موفقیتلری هر وجهله شایان تقدیر

ترقیاتنددر .

نظمه کوره رسام (کیمه) نك در سعادت قالیونچی
قوللغنده آچدینی دار التعلیم شیمدیکی « روم سیللوغی » محلی
اوله جقدر . آلتی سنه اول بوراده کشاد ایدلش اولان رسم
سرکیسنده بوکا دائر برسوز ایشیتدیکی تحطرا ایدپورم . مع
هذا صدق و کذبنده مترددم .

یدی ، سکز سنه اول بك اوغلنده (پوسته سوقاغی) باشنده کی
آپارتمانده کشاد ایدیلن سرکی ذاتاً عثمانلی نورسیدکان رسامانك
محصول معرفتلی مقدماتی بك واضیح بر صورتده اظهار
ایتش ایدی . احمد علی پاشا مرحومك كرك (به یزاز) و كرك
(ناتور موت) اوله رق ترسیم ایتدیکی ارن کویده کی بر چایر ایله
بعض میوه لوحه لری هنوز کوزمك اوکنده بولنیور . موسیو
(طلاسو) نك ارانه ایتدیکی تاریخه نظراً بزده بونوع سرکیلرک
مبدئی اوتوز سنه اوله راجعدر .

صنعت ترسیمك ممالك شاهانه ده ایلك دور تأسیسی حقنده
المرزده موجود اولان وثائقك ك معتبری عالی مرحومك (مناقب
هنروران) نام اثرنده مذکور (طائفة مصوران رومیان)
فصلنده مندرج سطور بوباده شواهد تاریخیه دن اولمغه بوجه
آتی درج ایلیورم :

(رومی مصورلردن قسطنطنیه فاتحی و غزات سلاطین
عثمانیه نك جلیل المداحی (سلطان محمد) خان علیه الرحمة

والرضوان حرم جنت مڪاننده حاصل اولمش مصور (سنان بيك) (ونديك) ده نشوونما بولش وواديسنده سربلند نقاشان اولمش (ماستوري پاوى) نام افرنجيتك شاكرديد. و مزبور (پاوى) دخى (داميان) نام رسام مهارت نشانك تليذ مساعديدر. ومسفور (سنان بيك) شاكردى (شبلې زاده احمد بك) دخى واردر، برسويدر (بروسه لى). شبيه يازمه ده نقاشان رومك بهتريدر. وينه برنجي سلطان سليم خان نورا مرقدہ بانوارالايان رومہ كترديكى جلبولردن (تاج الدين كره بند) وشا كرد برهنرى (نالى) نام نقاش هنرمند و سلطان سليمان جنتمكان اوائلنده كان مصورلردن (قنجى محمود) نام مصور شهره بند ومذهبلرك نادر عصرى (استاد حسن مصرى) و آنك شاكردلردن مصورلرك نازك مشربى (استاد ابراهيم چلبى) و (غلطه لى محمد چلبى) ومصور باك اذعان (استاد عثمان) و كره بندلرك اكثرندن بك مزبور شاكردى (محمد بيك) وتلميذ معجب غي مرقوم عثمانك قاينى (على) وشبيه يازمه نك نادري سابق الذكر كال شاكردى (حسن كفهلې) وبونلردن غيرى سلطان سليم خان ابن سليمان خان زماننده ترسخانه رياستيله كامران واحياناً مجلس شريفقرينه دخولله ديشان اولان نقاش هنرور (رئيس حيدر) دخى واردر كه نقاش حيدر ديمكه معروف وشبيه يازمه قدغه نقش ومعرفتى موصوف كيمسه ايدى. رحمه تعالى عليه.)

(اقدام) ده برزمان نشر اولمش اولان (اسلامده صنعت ترسيم)

مقالاتى مطالعه ايدنلرك معلومى اولدينى اوزره بوراده شبيه يازمق ديمك مصورلك در. مصور (سنان) بكك استادى اولمق اوزره كوستريلن (ماستورى پاوى) دخى ترجمه حالى بزرجه مفقود رسامان اجانبدين اولوب «صنعت ترسيم» مقالاتنك اخص تمينيانى اولان:

(آثار عثمانيه يى برر ايكيشر تدقيق ونشر ايلك بزه، يعنى هنرورانمزه دوشر. بويله شيلرى اوروپايلردن بكمه مكدن ايسه اونلره بز اوكرتملى يز. اوازلرى بز تدقيق ايدرسه كهم صنعتكارلرمزك آدلرينى همده اثرلرينى ميدانه چيقارمش اولورز.)

طرزنده كى بيانات حق جويانه سنه اشتراك ايدرم.

صنعت ترسيمك دور اولنه بزي واقف ايدن (مناقب هنروران) . بكرز ديكر برار دها يوقدر، وباخود موجود يتندن خبردار دكلز. فقط مبدأ اخيرى اولان بو عصر ايله مبدأ اولى اولان سلطان محمد خان ثانى عصر معارفى آره سنده متوسط بردور دها كورنيور كه اودخى سلطان محمود خان ثانى و سلطان عبدالمجيد خان اول دورلربدر.

فى الواقع بودور. متوسط صنعت ترسيمك شرق تلقيناتندن زياده غرب تلقيناتنه تمايل ايتديكى كوستير آثار مقبوله يتشدر. مشدير. كوچكلكمده رسام (توفيق پاشا) مرحومك مشاهيردن

یرذاتك بوستنی مصور برلوحه سنی کورمش ایدم . فقط
او کو چو جك عقله کوره معالیدن اولان بویله برائری صیغدیرمق
قابل اوله مدیغندن شمدی یالکز چشم تأسفم اوکنده بر خیال
متباعدی بولنمقده در .

زیارت خرقه سعادت

سليم اولك خليفه عباسی اوچنجی « متوكل علی اه » ك
حسن رضاسیله خلافت اسلامییه بی عهده دیانت قرینه آلمسی
مراسمی « آیاصوفیه » جامع شریفنده اجرا ایدلمشدر . حتی
اندرون تاریخ مکملنی یازمش اولان « عطا » مراسم مذکورہ بی
شو و جهله یازیور :

(آیاصوفیه جامع شریفنده غایت مکمل و جمعیتلو بر مجلس
عالیده خلیفه مشار الیه حضرتلری « متوكل » منبره صعود
وشهنشاه خلافت پناه حضرتلرینك جمعیت جلیله اسلامیہ
خلافت با سعادت حقنده موهوب من عنداه بیوردقلری
استعداد واستحقاق قدر عالیسی اعتراف واعداد ایلہ خلافت
اسلامیہ نك ذات حضرت پادشاهی لری عهده باهر الاقدار عالیسنه
علی طریق التوارث ترك و فراغ ایلدکلرینی معلن ظہرنده کی
فراجه رسمیه خلافت عظامی ید و دیعتلریله دوش ملوكانه لرینه

اکسا و اول مجلس اقدسده موجود اولان متحیزان سادات
گرام ایلہ هیئت سلطنت و دیانت در حال تصدیق و تبریکه اعتنا
ایلہ مشلدر (

امانات مبارکه انواع و اعدادی معلومدر . کرک خرقه سعادت
و کرک سائر امانات شریفه استانبوله کتیرلدیکی زمان طوغریجه
حرم هایونده حفظ ایدلمش و بعدہ خرقه سعادت حجره مقدر
سه سنك وضع اساسی اجرا ایدیلهرك (ردای حضرت نبوی بی
روز والیال تعظیم و توقیر ایتك و نفس هایون خلافت پناهی لری
داخل اولدینی حالده سلجدار و چوقدار ، رکابدار ، آنخدار
آغلرله پیشکیر آغاسی ، باش چوقدار و سرکاتبی و سائر مایینجیلرله
برابر قرق نفر کدکلو خدمه و چند نفر ملازمدن عبارت اولمق
اوزره « خانه خاصه » ایجاد اولنمشدر .) سلطان مراد رابع
بو خانه خاصه نك آلتنده کی خاص اوطه بی ترك ایدهرك خرقه
سعادت حجره مبارکه سنك قارشیسینده دیکر بر خانه خاصه
یادیر مشدر .

قارشی غزته لرندن بری زیارت جلیله حقنده یازدینی فقره
ده رمضانك نصف اولنده ذات خلافت پناهی نك بری اون ایکیسنده
ودیکری اون بشنده اولمق اوزره ایکی دفعه خرقه سعادت عزیمت
ایدهرك برنجیسینده دائره سعادتك تطهیرات و تزیناتنه ،
ایکنجیسینده دخی مراسم تقبیلیه نك اجرا سنه نظارت ایللری
عادات قدیمه و آداب دیرینه دن اولدینی یازیور .
سليم اولك ، خرقه سعادت دائره منوره سی خدمات مقدر

سه‌سی قانونی وضع ایلدیکه کی « مشغولیت شاهانه‌لی اولمدیغی زمانلرده بیت شریف مذکوره بالذات عزیمتله دیوارلری تخلیه وتجیر » . حصر خدمت ایتدیکه مشهوردر .

خرقه شریف زیارتی تشریفاتی حقنیده (شهری اسعد) افندی رساله‌سیله (تاریخ عطا) ده مطالعه کذارمزاولان تفصیلاته نظرآه ذات شاهانه حاضر اولدینی حالده رمضانک اون بشنجی کونی کل صوبی مملو ایکی کاسه و آلتش قدر تمیز ویکی سونکر ، ایکی میشین سفره اوزرینه وضع اولنور و بوسونکرلردن برقاچنی سلحدار آغا کل صوبی ایله ایصالده‌رق خلیفه زمانه تقدیم ایدر ایدی . ذات شاهانه‌ده بوسونکرلر ایله خرقه شریفه شبکه‌سنی جلایلرو بواننده چوقدارورکابدار آغالرله کدکلیلر ، مابینجیلر ، منصبیلر ، خاص اوطه‌لر دخی برسونکر آلهرق اللرینک یتدیکه قدر جدار عالی پی ، قپولری ، پنجره‌لری ، دولاب و کتبخانه‌ک قناد و قپاقلرینی سیلرلر و بوسونکرلر بالا آخره خانه خاصه آغالرینه توزیع اولنوب تبرکاً حفظ اولنوردی .

یوم مذکورده صباح نمازی خرقه سعادت حجره مبارک‌سندده جماعتله ادا اولنور . بعد الصلاة اوکله‌دن ایکی ساعت اول خاص اوطه‌لیر خرقه سعادتک کوموشدن معمول یالدریزی بیسوک صندوقه‌سنی کوموش سپاسی اوزرندن آلهرق شطرنج واری بربری اوزرینه موضوع صوم صرمه‌لی یاصدقلر اوزرینه وضع ایله زده‌هایونده‌کی آلتون آناختار ایله کشاد ایدیلیر ، دروننده کی یدی عدد آغیر حریر یشیل قطیفه اوزرینه صوم صیرمه

وانجی ایشلمه‌لی اکلی شری‌دلی بوغچه‌لرک شری‌دلری چوزیلور ، اوزرندن آچیلیر ایکی قنادلی زرخالصدن مصنوع چکمه‌جه یعنی ایکنجی محفظه دخی ینسه نزد شاهانه‌ده محفوظ دیگر آلتون آناختار ایله آچیلهرق خرقه سعادتک یاقه‌سندده بولنان دوکمه برکاسه ایچنه‌قونولور ، برارچه ایصال‌دیلیر ایصال‌دیلمازدر حال‌عبرلی بر آتشدانه کوستریله‌رک کاسه‌ده قالان صودن دستیلر طولوسی حصورله قطره قطره اینار ایدیلوب هدیه ایدیلردی . بوعادت (خرقه شریف) صوبی نامیسه معروف ایدی . حتی مؤرخ (راشد) ۱۱۱۶ سنه‌سی وقایعی داخنده یازدیغی خرقه سعادت زیارتی فقره‌سندده :

(وزیر اعظم و شیخ الاسلام و صدرین و نقیب‌الاشراف سرای هایونه دعوت و حضور هایونده دامن مبارکته یوز سورمک سعادتیه کامیات و سائر آتشگاه زلال شفاعت « خرقه شریفه صو » یندن سیراب اولدیلر)

افاده‌سیله بوعادته تلمیح ایله‌مشدر . « تاریخ عطا » ده :
(اشمو ماء مبارک رسمی ۱۲۴۰ تاریخنده عهدعالی سلطان محمود عدلیده بعض رعایتسزک روایت اولندیغی سببینه تعظیماً اصابت اولهرق لغو و تعطیل اولنمشدر .) دیور .

زیارت خرقه سعادت رسم عالیسی اوکله نمازندن صکره اجرا ایدلمک مقتاددر . مراسم قدیمیه دائر دسترس اولدیغیمز معلوماتده شوسطرلر موجوددر : (صلاة ظهر ادا اولندقدن صکره سلحدار و چوقدار و رکابدار و دلبد و آنخدار و یشکیر آغالری و کافه خاص

اوطه لیلر حضور هایونده بولندقلری و امام اول و ثانی افندیلر ایله آغالردن اولان خاص اوطه امامی ودها صداسی کوزل مؤذن وچاوش آغالر قعداً لایتنقطع قرآن عظیم الشان تلاوت ایلدکلری وزواری اولان ذوات حاضر بولندقلری حالده ابتدایات شاهانه ومتعاقباً دارالسعادة آغاسی و سلحدار آغا وچوقدار آغالور کابدار آغا و خزینه دار آغا و خزینه وکیل و دلبنده آغاسی و آنحدار آغاسی و باش پیشکیر آغاسی و گوشه باشیر و باش قپوغلاملری و ماینجیلر و دارالسعادة دن اولان مصاحب آغالریله باب السعادة آغاسی و خاص اوطه باشی و خزینه دار باشی و کیلارجی باشی و سرای آغاسی و سرای کتخداسی و خانه خاصه اغواتی زیارت ایدرلر .

(بو ائنده صدر اعظم ایله شیخ الاسلام اورته قپو خارجه کله رک آتلردن نزول و صدور عظام و سائر ارکان دولت ایله برابر باب مذکوردن دخول ایدرلر .

(اوراده بو ستانجی باشی و میر آخور اول صدر اعظمک و قپو جیلر کتخداسیله میر آخور ثانی شیخ الاسلام افندیکن قوتوقلرینه کیره رک اورته قپودن باب السعادة نک و سطنده کی جدید دیوان یرینک حذا سنه کلدکلرنده باشلرنده سلیمی و آرقه لرنده سراسر دوخته درت یکلی صرت سمور کورکلرله باب السعادة آغاسیله خزینه دار استقبال ایلرلر . بورادن دخی بو ایکسی صدر اعظمک و محوزه و فراجهریله کیلارجی باشی و سرای آغاسی ده شیخ الاسلامک قوتوغه کیره رک آق آغالر قپوسی آرا لئکن ایک طرفنده احراملر سربلی سدلره مواصلته اوطور لرلر دی .

شرقه ایش قوتوقله (ده ا ایسی قوتوق دکنکیله) یوریر دیرلر آ ، طوغریدر . شمدی تفصیلات آتیه ده دقت ایدک :

(صدر اعظم ایله شیخ الاسلامک بورایه مواصلتلری تشریفاتی افندی طرفدن خبر آلتینجه سلحدار ، چوقه دار ، رکابدار آغالرله دلبنده ، آناختار آغالرینی ، خاص اوطه لیلرله پیشکیر آغالرینی خاص اوطه امامی و سائر یی آله رق طوغریجه بورایه کلیر ، بوراده اوکده باش و بونک آرقه سنده ایکنجی چوقدار ایله یدی نفر مزین مجلس چاقیر سالان آغالر یوریدکلری حالده صدر اعظمک صاغ قوتوغنه سلحدار وصول قوتوغنه چوقدار آغالر و شیخ الا سلامک قوتوقلرینه رکابدار آغا ایله دلبنده آغاسی و صدرین و نقیب الاشراف افندیلرک قوتوقلرینه خاص اوطه لیلر کیرلر . بو حال ایله شادروان قپوسندن بالدخول تفریش ایدلمش اولان آل چوقه اوزرندن یوریه رک خرقه سعادت حجره منیفه سنه واصل اولورلر دی .

(ذات شاهانه صندوقه مقدسه نک یاننده ، صدر اعظم صاغنده ، دارالسعادة آغاسی صولنده طوردقلری حالده رسم زیارت ایفا اولنوردی)

زیارت خرقه سعادتک مطلقاً رمضان شریفک اون بشنده وقوعی معتاد دکلر . تاریخ « راشده » ۱۰۷۸ و قایمی صیره سنده : « ماه رمضان المبارکک اون ایکنجی کونی عادت حسنه دولت وقاعده دیرینه مستحسنه سلطنت اوزره خرقه شریفه سید موجودات زیارتیه وکلای دولت شرف مند اکتساب سعادت . . . »

دیدیکی کبی ۱۱۱۸ و قایمی صرہ سنده (ماه مزبورک اون سکرنجی کونی خرقه شریفه سیدالانام علیہ التحیۃ والسلام زیارتی ایچون معتاد اوزره صدور دولت سرای هایونه دعوت اولنوب دامن مبارکنه یوزسورمک دولتیله احراز سعادت ایلدیلر) ، ۱۱۲۰ و قایعنده (ماه مزبورک اون آلتنجی کونی قلعه مستحسنه عثمانی اوزره سرای هایونک خرقه شریفه زیارتی ایچون . . .) ، ۱۱۲۴ تاریخی وقایعنده دخی (عادت حسنه دولت اوزره عظمای ارکان دولت ماه رمضان المبارکک اون یدنجی کونی سرای هایونه دعوت و حضور فایض النور پادشاهیده خرقه شریفه کشادینه تحریک دست تعظیم و رعایت اولنوب . . .) اشارتیله و ۱۱۲۵ و ۱۱۲۶ سنه لری وقایعنده دخی اون اوچنجی کونلری قیدلرینی تذکار ایدیور . بونلردن باشقه (تاریخ راشده) ده مقید خرقه سعادت زیارتلری آره سنده ۱۱۳۰ سنه سی وقایعنده اون بشنجی و (کوچک چلبی زاده اسماعیل عاصم افندی) دخی ۱۱۳۸ تاریخنده کذا اون بشنجی کونلری و (تاریخ احمد واصف) ۱۱۶۶ و سنین متعاقبه ده کذا اون بشنجی کونلری و اندرون تاریخله سائر مقیدات تاریخیه دخی هپ اون بشنجی کونلری کوستریور .

سلیم اول خرقه سعادت دائره شریفه سنک بانی اولی و واضع آداب و قانونیدر . اسکی خاص اوطه بی انشا ایتدیردکن صکره بورایه خزینہ هایون و کیلار خاصه امکدارلرندن قرق نفر ملازم و کنیدی سنک غیابنده دائره مقدسه نظارتنه دلبدن آغاسی وکیل مخصوص تعیین ایله مشدر . قبو اور تولری ایله پوشیده

لری اوزمان صفوق چشمه قبوسندن چیقیلیر ایکن آلائی قصری واسکی تلغرافخانه بناسی قارشوسنده کائن ترزیلر بناسنده اعمال اولنور و آلتون کوموش شمعدانلرک تطهیر یله حلواخانه اوچاغنده اعمال اولنان بال مومنک رکر و وضعی دخی (موم قغوشی) شاگردانی معرفتیله اجرا ایدیلیردی .

اودون انباری طرفنده برده حصیرجی اوچاغی وارایدی که بوراده دخی دائره مشارایها قالیچه سی آلتنه فرش ایدیلن حصیرلر یاپیلیردی .

خاص اوطه قغوشیله باب السعاده ده ایکی قبو آرارلنده یاتسودن صکره سورده فتح ، جمعه و بازار ایرتسی کیجه لری سورده یس ، ایچ آغالر قغوشنده بعدالغشاء سورده احقاف اووقونق و سائر قغوشلرده جهرأ تلاوت قرآن کریمه مواظبت ایدلک دخی قانون سلیم مقتضیاتندن ایدی .

طیاق و امثال تاریخیه

شاعر نامدارمز « ضیا پاشا » مرحوم شرقک الک جدی ضروب امثالندن برینی کنیدیسنه خاص اولان برطور و جیز ایله شویله نظم ایتمشدی :

« نصیح ایله یوله کلینی ایتملی تکدیر »

« تکدیر ایله اوصلانیمانک حتی کوتکدر »

تصادفك شو جلوه سنه ده قربان اولسونلر كه مجلس مبعوثانزده عین ماله اتباع ایدهرك (سرسری نظامنامه) سنه حد اعظمیسی قرقه رسیده اولان قامچی ایله ضرب جزاسی ادخال ایله مشدی. طبیعی زمانك انجه لکی، تراکتی پاشانك «كوتك» کله سنده کی مهاباتی آزالندی. قامچی کبی سریع التأثير برواسطه ضربه حالنه کتیردی. بزم سرسریلردن پك چوغنك لوبود، اوستورپا، قورشونلی باستون، قیرباج، طوره، اسکمله آیخی، صوبالق اودون وامثالندن چکنمز اولدقلرینی خاطره کتیرمده دی.

چکلرده بالخاصه پولیس مدیریته مراجعتله نظامنامه نك زمان تطبیقندن بو آنه قدر کیمسلك بویله بر طیاغه محکوم اولدیغنی صورمش و (احکام مشترک کی حاوی) اولان اوچنجی فصلک اون ایکنجی، اون اوچنجی حتی اون دردنجی ماده سی احکامنه کیمسەنك شیفتاح ایتدیکی جوابنی آلمش ایدم. نه قدر کساد دکلې؟ باخصوص بوايشسنلك زمانده تحمل ایدیلیر شی دکل.

مع هذا بوماده لر جالب نظر دقت اولقدن خالی قالماش. اخیراً غزیه لرده دول اجنبیه سفراسنك کندی تبعه لری حقنده تطبیق ایدله می حقنده متحداً باب عالی به برنوطه ویردکلری و باب عالینك ممالك عثمانیه داخلنده هر درلوقانون تنظیم و تطبیقنه حق صریحی اولدیغنی ایلری به سورمه سی اوزرینه نه سفراذن بعضیلرینك بو حق بالتسلیم آنحق «ممالك متمدنه ده جاری اولیان طیاق جزاسنی محتوی بر نظامنامه بی قبول ایدمه جکلرینی بیلدیردکلری» کورولدی.

فی الواقع بز اوتهدن بری تبعه اجنبیه دن هیچ برکیمسه بی یره بیقوب ویاخود کوچلو قوتلی بر آدمه طوتدیروب رسماً جزای ضربنی تطبیق ایتمه مشزدر. فقط طیاق بزده بر تعامل قدیمه مالکدر. هم بویله اون بش قامچیدن قرق قامچی به قدر دکل، یوزلرجه بیکلرجه دکنك اورور ایدك. رمضان کیفیله ینیر یوطولورشی دکل ایسه ده مسئله مادامکه دیپلوماسی به دوکولمشدر، غنعات تاریخیه مزی دوکوب صایمالی یز:

۱۰۷۵ تاریخنه کوز کردیره جك اولورسەق سلطان محمدخان رابعك «سرای کتخداسی» حقنده «ظهور خشم و غضب» نه مصادف اولورز. «راشد» دیورکه:

(پادشاه عالم پناه حضر تترینك جلوه کاه صیدوشکارلری اولان «یانبولی» قضاسنده آرام اوزره اولدقلری ایامده سرای کتخداسی مظهر غضب ملوکانه لری اولوب مزبورده:

بيك دكنك

اورولمق اوزره فرمان ویردی)

نەدیرسکر؟ طاقت فوقنده دکلې؟ فقط آلت فقره بی اوقویه جق اولورسه کز سرای کتخداسنك ده تحملنه شاشارسکر. سوز مخاطبه کوره اولدیغنی کبی مکر طیاق ده آدمه کوره ایمش. آلت فقره ده حریفك اولدیکنه دائر بحث یوق. یالکز شویله:

(کوچك اوطه کتخداسنه احسان اولندقدن صکره کتخدای معزول عجبی قیو اوغلانلری آلتنه سورملك ایله مخدول

اولدی) شکنده بر قیدوار . دیمک که صاغ قالش .

ظواهر احواله نظر آدکنک عددی آمرک دوداقلری آره سنده طولاشیرمش . یعنی بزم سرسری نظامنامه سنده اولدینی کبی بش قامچی نه زمان اوریله حق ، اون بش قامچی به نه وقت حقیقه حق بورالینی کویستر ایضاحات یوق ایمش . بش یوز دکنک اورک دیدیمی پاته کوته ایندیررلرمش .

۱۰۸۲ تاریخده بستانجی باشی آغانک ییذیکی بش یوز دکنکده بوقیلدن اوله حق اما مرقومک قباحی وارا ایمش . اسیرلری قاجیرمش . ترسانه عامر ده اندرون هایون آغالرینک ییندکلی صندالردن برینک اسیرلری قارا کلک برکیجه ده طبانلری ویاخود کورکلی یاغلایوب قره دکر بوغازندن فرار ایتملر . عصرینه سلطان محمد رابع عصری . کیفیت مسموع شاهانه اولنجه دزدار نامنده اولوب حفظ وحراست اطرافه مأمور اولان ایکی اوسته مساحه لرینه بناء حبس ایله تعذیب وزوالی بستانجی باشی به بش یوز دکنک اوریلره ق تعزیر وتادیب ایدلمش . ظن ایدرمکه بوندن صکرده قاچان اولمامشدر .

تاریخلر مزده « بیک دکنک » — غالباً یوارلق و اوچ هجالی اولدینی ایچون — ضربی امثاله نسبتله راز زیاده جه کوزه چارپیور . بو جزای ضرب حدغایه اولقله برابر بعضاً اعدامه بدل ویرلدیکی ده اکلایلپور .

۱۰۸۶ یعنی ینه دور محمد رابع وقایعی داخنده یوز ووش یوزله قاریشیق بویله بریک دکنک وارا ما اورک دین شهریار زمان

دکل ، قبودان دریا (مصاحب مصطفی) باشادر .

مشارالیه (ساقیز) آطه سنک آرقه طرفنده ونیدی کلی قورصان مشهور (پاولو) نک قالیونته تصادف ایدر . فقط هواپک روزکاری ایمش . امرادن اکثری تعقیبه جسارت ایده من . (ماچاماما) دیمکله معروف (علی پاشا زاده عبدالقادر) پاشا ایله (دیوسلیان) پاشا (پاولو) پی قوغالارلر . قبودان پاشا چکدیری بکلرینه ده تعیب ایچون تأکیداً امر ویرر . جرأت ایده میوب اوزاقدن مرجبا ایدرلر . قورصان قورتیلوب قاچار . مرجبا صیره سی ده قبودان مصطفی پاشایه کلر . پاشا ساقیز لیانته کیتدیکی حالده چکدیری لر خوف موأخذه ایله ساقیزه طوغری یلکن آچارلر . والحاصل جزیره ده کی (ترقیل) لیاننده جمله سنی اوزمانلر آمیرال کمپسی اولان (باشترده) یه چاغیرر .

مؤرخ دیورکه :

(پاشا ، ابتدا عبدالقادر پاشایه توجیه خطاب ایدوب : سن بودولت علیه ده ایکی دفعه قپودانلق وکالتیه سرافراز نیجه رلرده یارارلق ایله بین الاقران بامدار و ممتاز اولمش بر آدم ایکن بومقوله جبان وبی غیرتله تبعیت ایلک نه دیمکدر دیو النده اولان حزارن ایله برقاچ کره دوشنه اوروب سائر امرایه ده :

یوز الی بش یوز

وارنجه دکنک اورمقله تعزیر ایلدی . مزبورلر قبودان پاشا طرفندن سرزنش و عتاب و آزار ایله دلریش اولیجق جمله سی

ظهور ایدن جرم و تقصیر لرینی ایچلرندن « ماریول مصطفی پاشا زاده حسن » بکه اسنادو حقنده نیجه کلمات ایراد ایلدینر .
زیر مشارالیه مزبوری باشرتده نك چونده سنه بردار ایتمه
قرار ویردکده عبدالقادر پاشا دامننه صاریلوب نیازمند عفو
اولغله :

بیك دكنك

اورلق شرطیله کوجله خلاص اولدی .
فی الحقیقه قولای بر قور تولمش ده دکل .

* *

قدیم عسس لرکه یکچیری دورلرنده کیجه لین قول کزن
ضابطان ایدیلر ، بونلرله عسس باشی ، صوباشی اللرینه
دوشنلرک ، قوللق دینیلن ضابطه بلدیه قغوشلرینه طیقیا
نلرک ییـدکلری طیق حقنده قطعی برقید تاریخی یوقدر .
صوباشی نفراتنک اللرنده کی صوبالرک دکنکلردن ، قامچیلردن
فرقی بک زیاده اولدیغنه دائر روایات ایسه بک چوقدر . اولیا
چلبی « اصناف عسس ثانی بی امان » فقره سنده :

— بونلر طوتمه ، قامه ، اورمه ، قوغمه ، آصمه ، باصمه
قید و بند آدملریدر ، بری برندن اشد ملعون قوملردر .

دیدیکی متعاقب صیره کوزه دیورمش جه سنه « اصناف
جلادان بی امان » دن بحث ایدیور . شاعر بذله کو « حشمت »

مشهور « ولادتنامه هایون » سرنامه لی اثرنده (محتسب
دونانمایم) دیه کزن برشخصک بر قوللق اوکنده طورهرق
صوبالرینی وزن ایتدیردیکی و صوبالرک مقدار وزنی ناقصدر
چورباجیی مؤاخذه ایلدیکی فقره خنده بخشاسنده لطیفه
یوللو ایراد ایلدیکی سوزلری ده بک بوشه صایماملیدر ، صانیرم .
حشمت ، برحریف مرکب سواری اوتوده بریده کردیردکدن
صکره دیورکه :

(نیجه نیجه لطافت قهقهه انکیز ایله محتسب شهره نیابت
وهزار اوضاع سخریات ایله کوجه و بازاری دوره عزیمت اوزره
ایکن برهوللغک پیشگاهنه واروب عنانکش توقف اولدی .
وقوللغک صوبالرینی کتوردوب اوکنده کی ترازوی معهود ایله
وزن ایتدیردکدن صکره چورباجیه عتاب آمیز خطاب ایله
مؤاخذه یه باشلادی :

— باقه بره چورباجی آغا . سن بوقدر ایامدر دولت
پادشاهیده قوللق او جاغنده چورباجیم دیو طاسلارسک و طیاغمه
قوجاق میدانم ، بک بر آغایم دیرسک ده سنک قوللغک کرم اشتها
ایله طایق ییمکه کلن کمنه لره بورتبه اکسیک صوبا ییدیرمک
لایقیدیر ؟ بونلرک وزنی قانوندن ناقصدر . ایمدی سن ضابط
دکلیسک ؟ سنده اکسیک صوبا نه آرار ؟ مادامکه ضابطک
وحا کنت تعزیر و دکنکی اکسیک اوله ، هیچ اتمکچی تمام
ایشلرمی ؟

دیو مضحکانه تعبیر دلپذیری کرک چورباجیی و کرک حضاری

اضحاک اتمسی حق الانصاف فراموش اوله جق لطیفه نادره
(دکدر)

دور سابقده صویانک ، قامچینک ، اشکنجه نك ، توقانک
سیلی و شمارک انواعی طویاردق . امتیازی خفیه لرك سواقلردم
کومه کومه اوله رق ایشلرینه کله یین آدم لری ده برر بهانه ایله
دو کدک لری معلومدره . (بروسه) یه کیدنلر اورادم کی مکتب اعدادی
موزه سنی کره جک اولور لر سه زمان استبدادک قانلی قاتل عسس
باشیسی اولان اولان فهم پاشا معهودینک النده کردیردیک
قورشونلی لوبودی آتیقه لر صره سنده کورور لر .

بوصویادن باشقه دورمذ کوره عائد تاریخی برصویا ده
واردر که اوده بشکطاش محافظی (حسن پاشا) نك (علی سعاوی)
مرحومک باشنه ایندیروب شهادته سببیت ویرن صویاسیدر .
رواته نظر آ حسن پاشا بوصویایه (مهدی) نامنی ویرمش
وکندی نامه منسوب حسن پاشا قره غو خانه سنک بر او طه سنده
صاقلارمش .

حزای ضرب بزه اعصار قدیمه بشریه دن موروثدر .
حتی جتدن چیقدیغنه قاتل اولانلر بیله واردر . ای برشی اوله
ایدی جتدن چیقارمازلردی دین چوجک فطانت تحفیه سنه
حیران اولمقله برابر طیاغک هنوز قیمت مریبانه سنی غائب
ایتمدیکنه اعتقاد ضروری کورنیور .
دکنک و صویا ایله ضرب اصولی اسکی مصریلرده جاری

ایدی . (آنسیقلوبه دی) لرك بیسانه کوره رومالیرک الواح
عشره قانوننده موقدح تحریری جزاسی صویا ایله ویریلردی .
ای کی مجلس مبعوثان بوقیدی کوره مدی . یوقسه محررین
وارباب مطبوعاتی ده طیاغه محکوم ایتمکدن چکینمزدی . روما
اسرایه قامچی ایله معامله ایدردی . شرع شریف محمدی ده
« حد » تعبیری دخی اورمقدر . عبرانیلرده ، حتی چینلیلرده
بیله طباق وار ایدی . قدیم فرانسه ده قامچی ، صویا مستعمل
اولوب اون آلتچی لوی زماننده حربیه ناظر اولان (سن
ژرمن) اطاعت عسکریه خلافه حرکت ایدنلری قیلنج یوزیله
تأدیب ایله مشدی . جزای ضرب بالا خره زندانلره انتقال
ایتمش والحاله هذه انکلتزه دیدیکمز دیار مدنی ایله روسیه ده
تطبیق ایدلمکده بولمیشدر . شو حالده ممالک متمدنه دن بعضار
نده ده طباق جزاسی وار دیمکدر . بناءً علیه یکدن ورسمی
صورتده تطبیقنه باشلانلی تلاش موجب اوله جق درجه ده
جالب دقت اولسه کرک .

تقلید سیف

اوتوز اوج سنه دن بری دوشونه مدیکمز ، بحثی بیله
ایده مدیکمز « تقلید سیف » آلا یمنک اوکزده کی بازار ایرتسی
کونی تیمنا اجرا ایدیه جکنی غزله رتبشیر ایدیور لر . بومنا سبتله

صحائف حوادثه رسم بهینه دائر بر طاقم مقالات تاریخیه ده
کورلیور . بونلرک بر قسمی طوغری یا ککش معلوماتک مزج
ودرجندن ترکیب ایتدیکی کبی بر قسمی ده صرف خیالی بولوشلردن
عبارتدر .

چکن ابلول اوائلنده آناتولی صفحات اجتماعیه سندن
برقاجنی کورمک مراقبه قونیه قدر کیتمش ایدم . عزیمتمدن
اول استانبولده ملاقی اولدیغیم مستشرقیندن فلمنکلی بر ذاتک
اخطاری اوزرینه قونیه ده تقلید سیف حقنده بعض تحریات
اجرا ایلدم . غیری شوکه درگاه شریف مولاناده کیمه صوردم
ایسه جواباً بونا دایر بر قید موجود اولدیغنی وچلییانک تقلید
سیف رسمنده اثبات وجود ایتلرینک اسکی بر عادت اولدیغنی
سویله نیور ایسه ده بالخاصه اولاد مولانایه منحصر اولوب
اولدیغنی بیلمدکلرینی تأمیناً بیان ایدیورلردی . بن بوتأمیناتی
دیگکر ایکن ددکانک بر احتراز احتیاطکارانده بولندقلرینی .
نیم بقیه السیوف جواسیسدن اولدیغمه حکم ایدرک کتم معلومات
ایلدکلرینی ظن ایدیوردم .

مع هذا ینه بروثقه الد ایده بیلدم . بو وثیقه اسکی بر
مجموعه ده محرردر . شئون ووقایع تاریخیه بی ضبط و تنقیده
شرفک مجموعه لر طولوسی بک جوق جواهر کرانهاسی اولدیغنی
معلومدر . حتی وقوعات مهمه دن بر طاقنک بیله خلوص ،
تبریک ، حسب حال مکتوبلرنده مقید اولدیغنی آره صیره
کورلمکده در .

وثیقه م ، احتمال که بر خاطر مدر ، احتمال که شوندن بوندن
ایشیدلمش بر عنقه در . تاریخ شناس ومدقق شهیر (سنوبوس)
ایله (لانغوا) نک تدقیق و تأیقه دائر یازمش اولدقلری کتابی
اوقودقدن صکره آتقیقه یازیلرده بردن بره اعتماد ایتک جائز
اولدیغنی آکلادیغیم ایچون قارئینک امنیتی سوء استعمال ایتک
طرفداری اوله مام .

بو مجموعه ، چلییاندن (جلال الدین) افندینک پدری متوفی
(واحد) چلییدن و آکاده سر طباح درگاه حضرت مولانا مرحوم
(ضیا) افندیدن و آکاده پوست نشین مرحوم (همدرد) چلییدن
میراث قالمش اولدیغنه کوره تقلید سیف حقنده مندرج معلوماتی
بعباراتها بروجه آتیدر :

(سلطنت سلجوقیه نک سلطان اخیری بولنان « علاء الدین »
طرفندن « ارطغرل » « طبل و علم و یریلوب سکود واسکی شهر شهر لر لیه
دومانچ یابلاغی احسان واعطا اولنمشدر . احوالی اهلایسندن
آنان ویرکولرک و اراضیلردن آلدیغنی مقاطعه لردن مطلوب
معیننی سلطان علاء الدینه ارسال معتاد اولدیغندن بویله بر آچقه نک
علاء الدینه تسلیمی ضمنتده هیئت مخصوصه ایله مخدومی « عثمان حق »
دخی برلکده اوله رق قونیه یه کیشلر . حال انقراضده بولنان
دولت سلجوقیه نک ایادی اهل کچرک شکوه حکومتک صیانت
ایدلمسی اهلایجه کفتکوی بادی واساساً اصلالتری هر کسجه
معلوم اولان « سلطان ولد » . توجه عمومی اولدیغندن کیفیت
مبحوثه یی تکلیف و بتون قرمان وحوالیسی مشارالیه انقیاد

و تبعیت ایتشدردر . «سلطان ولد» سلطان نامنك تلیق
اولنسی شو حادثهده تحت نشین اولمسیدن انبغات ایشدر .
مشارالیه اون سکر کون قدر اجرای سلطنت ایتش ایسهده
کرك اداره و کرك مسلکاً سلطنت صوریه ایله سلطنت مغویه
نك برآزاده اجتماعی اویهمیه جغنی پیش تأمله آلهرق اووقت
توسیع دائره حکومتله اوغراشان وقونییه ککش بولنان «عثمان»
بکه دعا ایدرك قلنج قوشاتمش وبوصورتله ترك سلطنت ایتشدر.
ایشته اوتارینندن بالاعتبار سلاطین عثمانیه نك بوخاندانه قارشی
محبت وصمیمیتلی اولدیغندن هر تجمددده اجدادینك اثرینه
تبعاً خاندان حضرت مولانا طرفدن ادعیه خیریه قرائتله قلنج
قوشادلق اصولی مرعی الاجرا اولمشدر .
بوویشقی بکا ویرن چلبی زاده آلتنه شوپله برتحشیه
وضع ایتشدی ..

(قدمای چلبیان وددکان دخی معلومات مد کوره یی روایت
ایلمکده درلر . انحق ازمئه اخیره مزده حکومت عثمانیه نك شکل
سیاسیسی سحاب کشیف استبدادستر ایدرك درلو توهمات یول
آلدیغندن بواصول متخذه نك دخی ترکیله فیوضات مغویه
حضرت مولانادن استفاضه خصوصندن فراغت ایدلمشدر.)

بنم بیلدیکه کوره قلیج قوشاتلق و قلیج قوشاتلق من
القدیم شرقك مألوف اولدیغی بر عادت امنیتکاری اولوب وقت
سعادتده دخی سریره لر مأموراوان اصحاب کرام قلیج قوشا
نیرلردی . اسفار مهمه عثمانیهده پادشاهانك طوغرلی اخراج

ایتمکله برابر مثلاً انکروس سفری ایچون قلیج قوشاغلری
داخل مالکده برنوع اعلان حرب دیمک اولوب ظنمه کوره
تقلد سیفه ایلمک دفعه بر رسمیت سلطنت پردازانه ویرنده
حضرت فاتحدر . حتی سلطان «سلیم ثالث» زماننده استانبوله
رساملق خدمتده بولنش واو آرده بوکیرلر ، سری آکلا
شیلماز سرای عادات و اخلاقده دائر بر کتاب یازمش اولان
مشاهیردن بری ده بوفکر می تأیید ایلور .

بر فقره تاریخیه کوره علمدار نبوی «ابایوب الانصاری»
حضرتلرینک مدفون بولندقلری محل شریفک برازدها دفترداره
قریب محلی «یزانس ایمپراطورلی» زماننده Ebdome نه بدوم
نامیله معروف اولوب بوراده شرقی روما ایمپراطورلی بطر-
یقارک الیه تاج کیرلر مش . فقط بوروایت بک ضعیفدر . یالکر
رسامک اثرنده محکیدر .

قبرمنور ابایوبک «آق شمس الدین» مرحومک کشف کرامت
پیرایانه سیله ظاهره اخراجندن صکره انشا ایدیلن تربته منیفه
جامع شریفک اضافه سنده کی حکمت دیانت پروری محتاج ایضاح
دکلدر . رسول مجتبی افندیمز حضرتینک دیدار مقدسیت نثار
رسالتپناهیلرله مشرف اولمش بر ذات ستوده سماتک قرب پای
تختمده غنوده خاک غفران اولسی سلطنت اسلامی عثمانیه نك
موجودیت و بقاسی نامنه هروجهه شایان اعتبار برامداد الهی
وخشنودی پیغمبرینک ظهور عثمانیاندن اول بومنازل لطیفه
بروان اولمش بر طلیعه ذی ابتهاجیدر . بناء علیه عثمانلی پادشاهلری

تقلید سیف مراسم متبرکه سنی بوراده اجرا ایتمک صورتیله
حائز ثنوبات اولمی جانهمنت بیلمشردر . مع هذا بعدالفتح
مراسم تقلد هر زمان بوراده اجرا ایدله مشدر. (تاریخ راشدی)
شویله یرقاریشدر رکن کوزمه ایلشن فقره آیهده بونی
اثبات ایدر :

شهر شوالک اون یدنجی جمعه کونی (ادرنه) ده (اسکی
جامع) دینکله معروف جامع شریفی آلا ی ایلله تشریف هایون
بیوریلوب عادت حسنه دولت اوزره تقیب افندی مباشرتیه
میان حیثارینه سیف عالم کیر ملوکانه تقلید »

جلد ثانی — ۱۱۰۲ وقایعی — سلطان احمد ثانی

* *

جلد ثانی تقلید سیف مراسم منته دایما حاضر بولندقلری
حقننده (لاتورکی) و (عثمانیشه لویید) رفیقلمزک یازدقلری
فقرات «قونیه» ده دسترس اولدیغ وثیقه صاحبک تحشیه سیله رد
وتکذیبه شایسته اولدینی کبی بالخاصه تواریخ عثمانیهده مقید
اولان معلومات ایلدهده هر حالده قابل جرح وابطالدره مدعای
تقویه ایچون بر قاج مثال ارئه ایدلم :

۱- ... وارسمند شوکت و تربته حضرت خالده کلوب کسب
یمن وبرکت و تقیب الاشرف رضا افندی دستکشای دعای
دیومیت سلطنت سنیه تمناسنی ادا ایدوب دعایه غایت ورسمه
نهایت ویرلدکن صکره تقلید سیف مصلحتنه مباشرت ...

سلطان عثمان وقایعی : صفحه ۴۳ — تاریخ واصف

۲- ... بعده شیخ الاسلام افندی دعای سیفی نیام دهاندن

اخراج و میان شهنشاه زمانه تقلید سیف ایلله مقدمه خدمتی
انتاج ایلوب ...

سلطان مصطفاي ثالث وقایعی : صفحه ۹۴ — کندا

۳- ... سیف مسعود خلافت دست میمنت پیوست مشیختپناهی
ایلله میان شوکت نشان شاهانه لرینه بند و تقلید اولندی. عقبنده
فر و شوکت واجلال ایلله عودت بیور مشلردر .

سلطان سلیم ثالث وقایعی : صفحه ۲۶۵ — تاریخ جودت

جلد ۴

۴- ... تربته ابی ایوب انصاری زیارتنه عزیمت و دست تعظیم
تقیب الاشرف ایلله احضار اولنان سیف زرنگاری تقلد رسمی
اتمام برله بجر آ عودت ...

سلطان محمود ثانی وقایعی : صفحه ۳۹ — شانی زاده

لطیفی افندی مرحوم تاریخ لطیفنک آلتنجی جلدینک
اللی برنجی صحیفه سنده والد ماجد حضرت شهریار جدید سلطان
عبدالمجید خان حضرتلرینک تقلید سیف رسمی تحکیمهده
دیورکه :

۵- کوهر بند سلسله عثمانی و طرازنده اورنک جهانبانی
اولان پادشاهان جلیل الشانک جلوس فیض مانوسلری
وقوعی متعاقب خزینه هایونده پیرایه بند غلاف تعظیم اولان
امانات جهان قیمدن خلیفه ثانی جناب « رسول رب الانام »
« عمر الفاروق » رضی اه عنه حضرتلرینک سیف مبارک لرینی تیمنا
حضرت ابی ایوب الانصاری رضی اه عنک تربته شریفه سنده تقلد

ایلماری دأب دیرین سلطنت سنیه دن اولدیغندن جلوس هایونك اون برنجی پنجشنبه کونی بالجه وکلا واسرا وداعیان وبندکان تربه شریفه جو ارنده بالتجمع تشریف پادشاهی به منتظر اولدقلری حالده ذات شاهانه بحراً بالتشریف نقیب الاشراف صدورن عبدالرحیم افندی سيف شریف سالف التعریفی میان پادشاهی به تعلیق ایلدکن صکره ترتیب اولنان آلائی ایلده ادرنه قیوسی جاده سندن عودت وفتح سلطان محمد خان غازی حضر تلینك تربه لطیفه لری زیارت واورادن آت پازاری وپازید و دیوان یولی طریقارلیله طویقو سرائنه عزیمت اولندی .

تحقیقا تمه کورم جتتمکان سلطان عبدالعزیزخان حضر تلینك ده میان شاهانه لرینه اوزمان نقیب الاشراف اولان ذاتك کوزلرندن مضطرب اولسنه مبنی شیخ الاسلام سعدالدین افندی مرحوم تقلید سيف ایلشد .

جمله به معلوم اولدینی اوزره سلطان مظلوم «مرادخان» خامس تقلید سيف رسمی اجرا ایده مه مش ایدی .

خاقان مخلوعك تقلید سيف آلائی ایسه تشریفانجه مقید اولدینی اوزره جلوسك سکزنجی پنجشنبه کونی اجرا ایدیلوب سيف فاروق خزینه هایون کتخداسی آغا واسطه سیله شیخ الاسلام «خیرالله» افندی به تسلیم ایدلمش و اودخی تقلید ایلده مشدر .

آلائی مذکورك شمیدیکی اهمیت تاریخیه سی حسیله صورت وقوعی معلومات رسمیه به بناء بوجه زیر تلخیص ایلدورم .

آلائی ترتیبی :

تشریفات مأمورلری

میر آلائی بک

رتبه اولی صنف ثانیه سی رجالی

لوا باشالر

حرمین پایه لولری

رتبه اولی صنف اولی رجالی

فریقان

استانبول پایه لولری

رتبه بالا رجالی

صدور عظام

مشیران

وزرا

وکلا

آلائی طقسان اوچ سنه سی شعبانك اون سکزنجی پنجشنبه کونی اجرا ایدلمشدر . وکلا البسه عیدیه لرله تربه شریفه به صدور عظام ورتبه بالا رجالی واستانبول و حرمین پایه لولریله اسرا وضابطان عسکری ساعت درت قرارلرده جامع شریفه ، رتبه اولی صنف اولی ایلده رتبه اولی صنف ثانیه سی رجالی فسخانه عامرده تنظیم اولنان محل مخصوصه طویلا مشدردر . سلطان سابق سلطنت قایغنه سوار اوله رق ساعت بش بچق قرارلرده

ایوبك بیوك اسككسنة چیقمش واورادن آینه نیرك ركابده امرا
وضابطان بولندینی حالده جامع شریف اوكنه وصولنده آندن
ایتمشدر . بعده یایا اوله رق تربه شریفه دروننده تخصیص اولنان
محله گلش و اوچ امام طرفندن تیمنا سورۀ «فتح» تلاوت اولندقدن
صكره یكی قپو مولو یخانه سی شیخی مرحوم عثمان افندی طرفندن
دعا قرائت اولتمشدر . اوزمان خواص وکلادن معدود اولان
صدر اعظم «مترجم رشدی» پاشایله شیخ الاسلام «خیرالله» افندی
وشورای دولت ریاستنده بولنان شهید حریت «مدحت پاشا»
سر عسکر «رضاپاشا» و «نامق پاشا» متعاقباً تربه منیفه به داخل
اولمشلردر . ایشته او ائشاده خزینۀ هایون کتخداسی بولنان ذات درون
تربه ده سهپا اوزرنده بولنان سیف عالی فاروقی بی شیخ الاسلامه
ویرمشر و او دخی سلطان مخلوعه تسلیم ایلدیکنده بعد التلیم تکرار
خیرالله افندی به اعطا ایله مکه خیرالله افندی طرفندن تقلید
اولتمشدر .

سلطان سابق، تقلدی متعاقب دعا ایتمش و فاتحه شریفه بی
او قودقدن صكره حضار طیشاری به چیققدنلرنده ایکی ركعت نماز
قیلمش، بواشاده خارجه آلائی نظامنه کیریلررك یوله چیققیلمشدر .
شیمدی آکلادیغمه کوره ركابده (بك) و (صولاق) لر اخذ موقع
ایتمشلردی . آلائی ایوبدن مفارقتدن صكره ادرنه قپوسی، زنجیرلی
قویو جاده سنی طوته رق نشانچی قره غولی کوشه سندن سلطان سلیم تربه
سنة گلش اورادن دخی دارالشفقه بولندن کچمشدر که بورادن مرورنده
بنده صف شاگردانده موجود ایدم . بعده فاتح تربه سینه اینیلمش

وشهزاده باشی، بایزید طریقله طوپ قپو سرائینك سبتلی كوشك
قارشیسینده كاش حرم هایون قپوسنه كلندكده آلایده بولنان علمای
کرام طاقی ضرنخانه دائره سنك قارشو طرفنه یعنی سلطان مخلوعك
صاغ طرفنه و رجال طاقی دخی صول طرفنه کچوب هیئت وکلا
دخی قصر مدکورك میدانده اخذ موقع ایتمش اولان عساكر
آرقه سنده اسب سوار اولدقلى حالده طورمشدر

دونکی (عثمانلی) رفیقمز . (یکى غزته) نك قارشى
غزته لرندن نقلا یازدینی قلیج آلائی، فقره سنه تعریضادیورکه:
(مراسم معتاده نك قونیه سلجوقی حکمدارلری احفادندن
بری طرفندن اجرا ایدلمکده اولدینی و سلجوقی حکمدارلرینك
احفادی بوکون چلبی افندی بولندینی بیان اولنش ایسه ده
چلبی افندی مشاهیر متصوفین کرامدن مولانا جلال الدین رومی
حضر تلرینك احفادندن اولوب حکمداران سلجوقیه ایله برمنده
سبتی یوقدر و سلجوقیه سلاله سی چوقدن منقرضدر . خاندان
عثمانینك قلیج قوشانمسی مراسمنك عائله مولانایه مختص
اولسی پادشاهان سالفه نك جلال الدین رومی حضر تلرینك
روحانیت قدسیه لرینه تبرک و توسلدن نشأت ایتمشدر)

رفیقمزك برنجی فقره سی تماماً حقیقت حاله مطابق ایسه ده
خاندان عثمانینك دیو باشلایان فقرۀ ثانیه سی عرض ایتدیکمز
وجهله شایان تعدیلدر . چلبیانندن قوشادانلر اولمشدر .
فقط مختص دکلدر . حتی مأموریت مشارالیه یاه اك زیاده تعقیب

الاشراف اولان ذوات نامزد اولمشلردر . مقصدمز رسم بهین مذکورده قلیج قوشادان ذاتک مطلقا چلیپاندن اولمادیغنی اثبات ایتمکدر . قارشى غزتهلری آلابیلدکلرینه یازدقلری تقلید سیف مراسمده برده قرق کون دیه برمهلت قویهرق بوقرق کونی ده قونیه خبر کیدوب چلی افندی اولان ذاتک کلک مدتیله آلاى ترتیباتک احضارینه عطف ایتمشلر سه ده ۱۱۰۲ ده ادرنه ده جالس سلطنت اولان سلطان احمد ثانی بیله یوم جلوس اولان رمضانک یکریمی آلتنجی کونندن یکریمی برکون صکره تقلد سیف ایله مش وفقرات مندرجه دلالتیله آکلاشیله جنی وجهله رسم عالی مذکورک اجراسی هیچ بروجهله توقیت ایدله مشدر . حتی شهریار نوجاه افندمز حضر تلری ده بازار ایتسی کونی یعنی اون دردنجی یوم جلوسلرنده قلیج قوشانمشلردر .

موازنه بحرین

بکا اوپله کلپورکه خسته آرتق قالدی ، آرده صیره ده انجای داخلیه سنده عدم انتظام آناری کورینیور سه ده بیوک بر اشتباه مالک . خیر علامت . بدایه اوغرا دینی بلغارستان استقلالی ، بوسنه هر سیک الحاقی کبی نکسی موجب تزلزلاته

مقاومت ایتدیکی کبی شفایتیه ییدیر ملک ایسته نیلن ۳۱ وقعه سنی دخی رد واعاده ایلدی . شیمدی کزینیور . پنجره دن باقیور ، قپودن چقیور . و قتیله عیادته کلنلر اولدینی کبی شوکونلرده ده صیق صیق زیارته کلنلری قبول ایدیور . بالواسطه اعاده زیارت ایلور . او ی داخلنده کینوب قوشانیور . ادمان یاییور . من القدیم مألوف اولدینی آغیر یوک قالدیرمق ، قوت طاشی آتمق ، طوماق اوینامق ، حتی کورش طوتمق کبی تعلیمات بدنیه ایله اوغراشیور . هوالر صیجاق . آرده صیره ده یالیده دکر بانیوسنه کیریور . اظابیومیه راپوری نشرندن فراغت ایتدیلر . اشتها سی بیوک دیمکمی ؟ حساب ایدلکیکه کوره ایکی سنه ده بالاستقراض اون بش ملیون لیرا یمش ! عافیت اولسون .

یالکز برایکی خیرچین قومشوسی ، داخلده برقاچ یاراماز یاوروسی وار . اویقوسنی قاجیریورلر . فقط ضرری یوق . کیجهلری اویانبق طور دینی ساعتله بدل کوندوزلری « قیلوله » یه مداومت ایده ییلر .

مع هذا طور و حرکتی محله جه نظر دقتی جلب ایتمکدن خالی دکل . ینه اولکی کبی زور بازوسنه کووده جک اولور سه نه یاپلم دیه دوشونیورلر . حتی آلمانیا دن ایکی زرهلی آلتجه . قوت حی یوتیور دیه سویلنمکه باشلادیلر .

« تان » غزته سنک بواکی زرهلی ایچون یازدقلرخی البته کورممشکزدرد . بزبونلره اولا بحر سفیده ، ثانیاً قرد کردکی

موازنه‌ی تبدیل ایدیورمشرز . طاش : نده آغیردر دیرلر .
آلمانیا نك شمال دونماسنده ایکنجی و اوچنچی درجه‌ده حائر
اهمیت اولان بویکی واحد بزم طرفه کچنجه یونان و روسیه
دونمالرینك ده اتکی صویه اریورمش . دیمك که کنج ترك
پولتیقه سنك احوال عمومیه دولتی تقویه‌ده بیوجك بر خدمتی
کوریلور . بوکا تشکر اولنور .

نه حالله ککش ایدك . خلیجده کزیندکجه سفائن حریره مزدن
عد ایتدیکمز و بالاخره هریری ایچون « ساقسی » دیدیکمز
معهودلرک قیچ طرفلرنده سوزکون بر حالده طوران بایراقلر ،
بکاسر نکون براقبال بحری تماشاسی ویریدی . هیچ اونوتمام
آلمانیا ایمراطوری « قدس » سیاحتنه کیندیکی زمان « آثار توفیق »
ایله « عثمانیه » « حیف » لیمانه قدر تشییح ایده جکلردی .
بونلر عزیمت ایمراطوریدن اول « ساقیز » پیشگاهندن قالمشله
دی . زواللی « عثمانیه » ساعتده درت میل ایله « ردوس »
ی آشه‌مه جغنی آکلایه رق لیمانلامش . « آثار توفیق » یالکر
باشنه « حیف » یه کله بیلیمش . بزده « از میر » قرووازوریلله !
مواصلت ایتدك بم بیاض ، هر طرفدن لمعلر چیقان ایکی
آلمان کیمسی ایله بویاسی آتمش ، کول رنکنه کیرمش ، کیرلی ،
زبون ، یورغون برز رهلی لیمانده لشکر انداز ایدی . (آثار
توفیق) ک سوارسی رستم بك (شیمدی رستم باشادر) بزم
قرووازوره کلدی . مایوس و متففر . عسکرک (اسقور بوت)
علتنه کرتسار اولدیغنی ، ملازمه اوتوز اوچ کون اول علی

الحساب دردر مجیده ویرلیدیکنی ، کینک یوریسه جك حالده
اولمديغنی سوبلدی ایدی . بن بزم قرووازورن آکلایوردم .
عسکر چپاریوا ایده جك ، آیاقده کیه جك یوق ، بك اعلى .
باشده کی فسه ، فس اولوبده پوسکول اولمیشنه نه‌دیسه لم ؟
بلکه خاطر کره کلیر . برزمانلر استانبولده کیزلی بروایت
چیقدی ایدی . خاقان مخلوع روسیه ایله براتفاق خفی عقد
ایتمش ایمش . بیوک براختلال چیه جق اولورسه روس دونماسنی
استانبوله دعوت ایده جك ، کیمیلرندن برینه التجا ایله کندیسنی
قور تاره جق ایمش . بزبور وایته ایناندق ایدی . چونکه اینا نمقده حقمر
وار ایدی . مشهور اولدیننی اوزره دور سابقک بحریه ناظری اولان
(حسن پاشا) کونک برنده امرای بحریه دن برینه غضب ایدرک :
— سن بحریه ناظری اوله جغم ديه نافله جابالارسك .
نظارت قید حیات شرطیه بنمدر . دیمش . او حالده قید حیات
شرطیه دوناماده یوق دیمك ایدی . ایکیده برده روس دونناماسی
بوغاز آچیقلرنده کزیندورمش ديه یورکلر مزك آغلر مزه
کلدیکنی ده اونوتیمه لم . اك بکی اوله رق یونان محاربه زائله سنده
زره لیلرک چناق قلعه مراسندن برخطوه ایلری یه آتمدقلری
معلومدر . بوحاله دور (ابراهیم) دمه اوغراشمش ، ایدك ونديك
دونناماسی بوغازی قیامش ایدی . سلطان (ابراهیم) سرای اوطله لرینه
سمور ، وشق کورک قابلاتمق هوس مجنونانه سیله اوغراشیور ،
خاقان مخلوع ژورنال بریکدیر مکه دمکدار اولیوردی .
« تان » غزته سی (ویله همسپافندن بوغاز ایچنه) سرنامه سیله

اشترا ایتدیگمز ایکی آلمان زرهللیسی حقند یازدینی مقاله مهمه نك
صوکنده دیورکه :

(روسیه ، محضا پرنس « بسمارق » ك اثر صنع وعملی اولان
« برلین » معاهده سی نتایج معکوسه سی سوقله بحر سیاهده تأسیس
قوای بحریه به حصر غیرت اتمك لزومنی حس ایلدیکی البته تخطر
ایده جکدر . بودفعه دخی آلمانیا نك مسائل شرقیه ده سبق ایدن
مداخله سی (بزه ایکی زرهللی صاعقه سی) آکا هر درلو اوصاف
تعرضیه دن بری اولقله برابر اورویانك یاشامقده اولدینی صلح
مسلمح حالی نتایجندن اولق اوزره التزام بصیرت ایلمکی تقدیر
ایتدیر ملیدر .)

شوقید ، براقچ کون اول آژانس تلغرافنامه لرینك ، « فرانسه
روسیه به بحر سیاهده قوتلی بولغنی توصیه ایتمشدر ، طرزنده
ویرمش اولدقاری خبرلرك منبعیدر .

دولت عثمانیه نیجه سنه لردن بریدر فکر تعرض واستیلادن
دامن کش اولمش و صوك وقعه انقلابیه عثمانیلرك نه درجه ده محب
صلح و آسایش اولدینغی دنیا به اینان دیرمشدر .

روسلرك بحر سیاه اوزرنده کی امللری ۱۶۹۵ سنه سنندن
یعنی بوندن ۲۱۵ سنه اول (بیوك پترو) زمانندن بری
تظاهر ایتمشدر . بیوك پترو روسیه به خرج بولق هوسیله
(بحر ابیض) ده دونانما وجوده کتیردکن صکره بودکزك ایشه
یارامیه جغنی بالحساب نظر دقتی بالطق دکزینه چویرمش ایدیسه ده
او عصرده (اسوچ) حکومتك بتون سواحل قوتله حکمران

اولدینغی کورده رك (وولغا) نهری آقیندیسيله (بحر حزر)
ایمك ایستهدی . فقط اسباب مجبره سائره کنندیسنی (آزاق)
(وقره دکز) یالیرینه سوق ایتدی : قدس بطریق «دوزیت»
(Dosithé) برطرفدن اورتو دوقسلرك ترك بیوندروغی
آلنده ازیلدک لرینی افهام و دیگر طرفدن دخی فرانسلرك فرامین
سلطانیه ایله ینه روم اورتو دوقسلردن حضرت عیسانك قدسده
صلبی قصد اولندینغی (غولقوط) تپه سنك نصفیه (قامه)
کلیسای و امثالی محال مقدسه بی اله کچیر دک لرینی کمال تأثرله
اعلام ایتمکدن خالی قالموردی . بیوك پترو بوفریادرله بر جواب
تصدیق ویرمك مقصیده (آزاق) اوزرینه یوریمکی ، مملکته
مخارج تجارت آچق تشبیله برلشدیردی . عین زمانده ده قدس
مسئله سيله شرقده مقیم سکنه خرسیتانیه مسئله سی طوغدی .
پترو ، (آزاق) قلعه سنه اجرا ایتدیکی هجومده موفق
اوله مادی . منهزم اولدی ایسه ده پولتیقه سی علیه دارانه بر
نمایش اولق اوزره (موسقوا) به کال طنطنه ایله کیردی .
فقط بو عدم موفقیت ، اصلاحات مؤسسه و متصوره بی اخلاص
ایده جك درجه ده بر صارصیتنی او یاندیردی . تشکیل ایتدیکی
روس عساكر نظامیه جدیده سی عساكر قدیمه غیر منتظمه دن
فضله برایش کورمه مدی ادعای لرینی یو کسلتدی . ایشه بولوله لر اوزرینه
پترو (دون) نهری بونجه وجوده کتیردیکی ترسانه لرده بالخاصه
(ورونیه) ترسانه سنده ۱۷۰۰ شایقه ۳۰۰ سنده ، ۱۰۰
سال یاپدیره رق اوزمان ایچون مدهش کورینن بویه بر (قافله)

ساجه) ایله آزاق محاصره وضبط ایتدی . قره دگزک بورنه ایندیریلن ایلك روس دونماسی بودر. سلطان مصطفای ثانی زماننده سرای بونی اوکنده طویلر آترق پادشاهی وسکنه شهری خلجانه اوغرادان (فورتهرس) یعنی (قلعه) نامنده کی روس سفینه حربیه سی اولجه یازمش اولدیم بر مقاله ده دیدیکم وجهله - قره دگزک بکارت استقلالنی - بزم نقطه نظر مزه کوره - اخلال وازاله ایتش ایدی .

مع هذا روسلر (پارس) معاهده سی احکام قطعیه سندن اولان قره دکرده دوناما بولندرماق ماده سی ده آلمان - فرانسر (۱۸۷۰) محاربه سنک عاقبتی تشکیل ایدن (سهدان) مغلوبیتی متعاقب بوزدیلر پرنس (غورچاقوف) بومناسبتله فرانسه نك تمامی مغلوبیتی روسیه نك قره دکرده کی انکشاف املی ایله زخمدار انهزام اولان فرانسه یه وطولایسیله پارس معاهده سنه واضع امضا اولان حکومتلره بیلدیردی . ایشته روسلرک قره دکرده تأسیس قوت ایتلمی اصل بوزماندن ابتدا ایله مشدر . فقط جنتمکان (عبدالعزیز) خان بورج خرج دولته اوچنچی درجه ده بردوناما یایمعه موفق اولدی ایدی . آندن صکره ایسه طور دق . (سینوب) (چشمه) وقعه لرینی اونوتدق . دور حمیدیه ۱۸ آغستوس دونامالرینه کریمی ومئاتت وردک . رفیقم دیران افندی بودونامالردن بحث ایتدیکمز صیره ده دیور ایدی که :

(اروپاده بونجه صنایع تنویری و ناریه وار ایکن هیچ

برایمراطورک يوم جلوسی مناسبتیه بودرجه ده یارلاق دونامالر بایلدینی کورلمه مشدر .

مادامکه بوکونکی کون (صلح مسلح) پولتیقه سی ، سیاست عمومیه نك رکیندر . یکی عثمانیلر دخی بورکنه رعایت ایتکه ، بویله بر رکن اساسی به رعایت ایتکه کنسیدیلرینی اوروپا موازنه عمومیه سی داخلنده بولندرمغه مجبوردرلر . بالطبع روسیه حکومت فخمیه سی فصل اوصاف تعرضدن بری اوله رق بوجبورتی تقدیر ایتکه دعوت اولنیورسه بزده دعوتلی یز .

یونانستانه کلنجه ، مادامکه جزیره لرینک وقره سنک سلامتی ایچون دوناماسنی تقویه و تزییده محتاجدر ، بزده عین احتیاجه کرفتارز . شوخالده عثمانیلر (بحرین) ده کی موازنه سیاسیه ده عادتا بر (مؤثر صلح و آسایش) اولق وظیفه سی ایقایه صرف تقدینه همت ایتش اولیورلرکه (سیاست جدید عثمانیه) ایچون شرفی بررول دیمکدر . بزه غوغاجی دینلر شو غیرتمزی کوره رک مستریح اولسونلر . سیاست داخلیه مزده ایسه فکر اصلاح وتالیفدن باشقه برشی اولدینی آشکار کورینیور . بز قولندکجه بوفکری تعمیم وتوسیع ایده جکر . مدنیت وانسانیت حاضره صلح عمومی بی تسلیحاته کوردکجه بزده تسلیحات متادیه دن واز کچمیه جکر . دور استبداده جمهوره مخالفتله خطایای عظیمه ارتکاب ایتدک . آرقالدی خراب ومضمحل اولیوردق . (آلاطینی) کوشکی مسافری ده بوخالفتک بالذات

قربانیدر . اساس دولتی احکامه و ترفیه رعایه خدمت ایده‌یدی
شیمدی بیوک بر ایمپراطور صفتیله ایام واپسین سلطنتی آلفیشلر ،
دعالره کچیریر ، حیات ثانییه آلی آچیق اوله رق داخل
اولوردی .

بزم بحر سفید و بحر سیاه موازنه لرنده حقوق مکتسبه من
وارددر . بناءً علیه تشبث من صرف حقوق مذکور دن استفاده
ایتمک ایچوندر . روسیه نك قوتلی اولمسی و فکر تجاوز و تعر-
ضدن بری بولمسی ده بزم ایچون بیوک بر قوت و اصلاحات متصو-
ره من نقطه نظرندن بیوک بر منفعتدر . بوسوز منك یونانستانه
وسائر قومشورلر مزده عائدیتی اولدینی اونودلمسون .

تبدیل صدارت وسیله سیله

هر نه زمان تبدیل صدارت وقوع بولسه خاطر مه دوز (احمد ثالث)
صدر اعظم لرندن « قلایلی قوز احمد پاشا » نامیله معروف وزیر
صافی جناب کلیر . صحائف تاریخیه مزده مؤبدآ منقوش قالان بونوع
اسامینک آره مزده ذکر ایدلدیکی اندر اولدینی حالد ملنک اون
ایکنجی عصر هجری اوائلنده کیملر اننده قالمش اولدینی او کر نهمسی
نقطه نظرندن شو ستونلرده بر جای بحث بولمق آساندر .

غرائب شونو نمونه اوله جق مظهر یاتندندر که « قلایلی قوز احمد »

پاشا دها منصب صدارته کله دن اول بین العوام مافوق الحیا
بر شهرته مالک اولمشیدی . بوشهرته سبب اولان ده - تاریخلرک
ناطق اولدینی وجهله - آستانه قائممقاملغنده بولندینی مدتیجه
مزاج خلقه موافق اجرا آتده بولمش اولمسی ایدی .

نهمهم بر محل تدقیق دلکی ؟ بزدن ایکی عصر اول یاشایان
افراد ملنک مزاجنه موافق اجراآت نه کی شیلر ایمش ؟ بونی
بیلمک اسلافه طوغری عطف ایده جکمز انظار اعتبار ایچون
ایچیه مهم بر استقامت تعیننه خدمت ایدر که تاریخندن ده بوکی معلومات
اجتماعیه فوقنده بر منفعت تصور ایده میز .

قلایلی ، قبریسن قالقوبده استانبوله مواصلت ایلدیکنده
شهری آقشامدن صکره انساندن خالی کوردی . کیمسه بوزمانی
متعاقب اوندن چیه میوردی . فقط نه قدر ارادل اشخاص واریسه
سوقا قلرده دوریه کرییور ، تصادف ایتدکلرینی صویوب صوغانه
چویریورلردی . پاشا کیفیتدن خبردار اولنجه صباحلره قدر
قول کره رک اشقیایی او یوتدی . ارادلی تپه لیه تپه لیه قور قوتدی .
نه کوزل بر موفقیت ! فقط بو موفقیت مزاج خلقه دکل طبیعت
اداریه موافق . پاشانک لطافت اجرا آتی ایسه باشقه بر وادیده
متجلی . کونک برنده بر اعلان : فی مابعد خرسیانلر ایله یه دیلر .
الوان چوقه واعلی لباس ، سمور قالپاق ، صاری مست ویاپوش
کیمیه جک ، شهر داخنده آت ایله کر میه جک ، سیاه روبه ،
قرمز و سیاه مست کیمیه جکلر .

نه دیر سکر ؟ دینه جک برشی یوق . سکوت ، حال بوکه بو

اعلان خارج قیافتی حقنم بر تنیه اکید . بونک برده قبالی
یرلره مخصوص ایکنجیسی وارکه انسان کمال تحیرندن نه دییه جکنی
سیله میور :

نصارا ویهود حمامه کیردکارنده نعلین کیمیه جکلر . مدار
تفریق اولوق ایچون آیاقلرینه چاک ، چنغراق طاقه جکلر .
فسبحاناه ! کیرنلر اولدی ایسه کیم بیلیر قبه لرده نه غلغللر
پیدا اولمشدر ! ایشته خلقل خوشنه کیدن اجرا آت مستحسنه
بو ایکی ماده دن عبارت . هرکسک آغزنده ده :

— سنک قائممقام دیدیکک بویله اولمالیدر ، سوزی دائر
بالطبع پسندیده عوام اولان بویله بروزیرک آواز شهرتی اولور
اولماز قولاقلره خوش کلز . باخصوص اودورلرده . اودورلرده که
(قتل وی) غایتله سهل التحصیل . فقط قلایلی بی قتل ایتدیرمک
قابلی ؟ بلکه عزل ممکن . صدر زمان (بوز اوقلی مصطفی) پاشا
صوک درجه پرخلیجان . قلایلی برازدها پارلاسه کوزقاشدیره جق
کومش اوله جق ، نه یاسون ؟ دوشونوب طوررکن برکون مقربان
سلطنتدن بری سلطان احمد ثانینک بر اراده سنی تبلیغ ایدر .
بو اراده :

— امور کده مستقلسک . عزل و نصب وکلا وولات
ید استعدادیکه مفوضدر . مآلنده ایدی . خضر میسک یامبارک !
بوز اوقلی بونسخه نجات آوری اله کپیریر کپیرمز ارکان دولتی
طوبلار ، اوقور وجهلدهن اول قلایلینک قوزینی قیروب جلای
اقبالانی قارارتیر ، تا « دیار بکره » قدر یوللار .

« قلایلی قوز احمد پاشا « قیصری » کویلدندن برنده دنیا یه گلش .
کنجلیکنده استانبوله دوشهرک بالطه جیلقله قاییرلقدن صکره .
مصاحبلردن (یوسف آغا) یه چاتمیش . یوسف ، دارالسعاده آغاسی
اولنجه قهوه جی بشی ، بعده سقا باشی اوله رق آغانک عزلی
متعاقب برطوغ ایله جده بکی نصب اولتمیش . بوراده (تاریخ راشد) ک
خبر ویردیکي وجه اوزره مال فراوان صاحبی اوله رق « بذل
عبودیت ایله رتبه وزراتی » بالتحصیل شام ، بغداد ، قنیه ، حایه
قبریس و الیسکلرینه صعود ایله مش ایسه ده روسلرک آزا ق قلعه سنی
محاصره ایتدکارنده وقتیلله یتیشمه میهرک سقوطنه سبب اولمغه قتلنه
« فرمان فضا جریان » صدور ایتیش ، بوخبر دهشت اثری
ایشیدنجه بولندینی یردن فرار وکلوب درسعادتده اختفا ایله مش .
تام ایکی سنه آرارلر ، بوله مازلر . قلایلی قورقوسندن یانغین
باقیرینه دونهرک رماد خشیت آلتنده کیزله نیر . متعلقاتنک خانه لرینی
باصارلر ، بیچاره لری زندانلره آتارلر . اک صوکنده والده سلطان
شفاعتیه جرمی عفو اولنوب بروسه یه چکیلیر . اوراده ده ایکی سنه
اوطوردقدن صکره وزارتتک اعاده سیله قنیه ایالتیه کوندیریلیر .
ایشته بوصول مأموریتی اثناسنده ایدی که سلطان احمد ثالث خفیة
خط هایون اصداریله کنیدیسنی مسند صدارته دعوت ایله دی .

تصادفه باقک که (اوزون سلیمان) آغا نامنده بردارالسعاده
آغاسی ایله وزیر اعظم (حسن پاشا) آره سنده ظهور ایدن دعوای
خصومت قلایلی یه نشادر کبی تأثیر ایدمک باعث انجلائی انقلابی

اولمشدر . حسن پاشا ذاتاً حرص و طمع می ایله پادشاهی کندیسندن
تغیر ایش و بوکا آغاك ده تزویراتی انضمام ایتسكه عزلی جهت
کیدمشدر . (راشد) شو و قعه بی حکایه ایتدیکی صرمه ده دیورکه :
— آیا وزرادن یرینه استخدام اولمغه شایان کیم واردر ؟ ..
دیو طبع هایون خلجان اوزره ایکن آغای مشار الیه قلایلی
پاشا قدر وزیر اولماز دیو طرف سلطنتی وزیر مذکوره ترغیدن
خالی دکل ایدی .

فقط آغاك ترغیبانه خلقك ده تقدیراتی انضمام ایدر . ینه
هر كسك آغزنده شو یولده برسوز :

— قلایلی پاشا کلدکجه بو خانه دولت نظام بولماز .
پادشاه نه یاسون قالیون لوندرندن (ابراهیم) نامنده برینی بولدییر . الله
خط هایونی ویرر . برشینیه به بالارکاب کریده یوللار . پاشاده
بش اون نفر ایچ آغاسیله بر سفینه به بنیر ، کلیر . مهر هایون
حسن پاشادن آلتوب قلایلی به تسلیم ایدیلیر . فقط سز استهای
زمانی کوزدن قاجیرمیک . راشد ، اومورخ نکتهدان دیورکه :

— وقتا که وزیر کله جك کفتکوسی سرای خلقك مسموعی
اولدقده انشته حسن پاشای ظن ایدر لرکن ناکهان قوز بکجیلر
طرفندن قلایلی احمد پاشا نمایان اولوب یدینه مهر هایون تسلیم
ودوش صدارته الباس خلعت تکریم اولندی . بو حالتدن کسسه
خیر اولدیغندن جمله به حیرت کلوب بوندن پادشاه فلاطون شعور
حضر تلمینك عقل ورشدینه استدلال بیوردیلر ، سبحان الله .

قلایلینك شهرت صافدلانه سی ، دها طوعریسی اباهانه سی

هفت اقلیمه رسیده اوله جق درجه بی بولدیغنده شبهه یوق . حتی
شاعر شهر (نابی) حقنده شویله بر قطعه سویله مش :

ناکهان برکون قلایلی قوز کلوب اولدی وزیر
هر کورن دیدی وزارت عرضنی ایلر شکست
بن دیدم اوصلا ندی زیرا چرخ تادیب ایلیوب
تریت قیلمق کرکدر آنی بونجه سرگذشت
دیدی بر دانای کار آگاه وصاحب تجربه
تریت نا اهل را چون کردکان بر کنبدست

پاشانك بلاهت عمیقه سنی دوشونك كه مقبول شهریار اوله جقم
زعیمیه حضورده متصل سلطان مصطفی خاك خلعه و ذات
شاهانه ك جلوسنه سبب اولان معهود ادرنه وقعه سنك كندی
رأی و تدبیریه اولدیغنی سویلر ، باشه کیدیکی قلاوی به معتاددن
زیاده تلار چکدیرر ، صیرمه و دیبا البسه کیهرك درلو درلو
قیافه کیرر ، بو حالی ضمناً کندیسنه بیلدیرلدکجه :

— وزیر اعظم اولانلرك حشمت و لباسده سائر وزرایه
التباسلری روا دکلدر . اعتبارده سرفراز اولدقلری کبی اسباب
زینت و حشمتده دخی آنردن ممتاز اولمق لازمه شان صدارتدر .
دیه عصرک تربیه سنه کوره قباحتمدن بیوک عذرلر سرد ایلر ،
پی و پیشنده بر طاقم خلق :

— صدراعظم اولدیغکزر زمان بزه شویله احسان ، بویله
فرمان ایده جککزی وعد بیورمش ایدیکر . ایشته صیرمه سی
کلدی . نیازیه سرسری کرینر ایش . ترجمه حانك اك

مضحك جهتی (میر آخور محمد آغا) نامنده برینه قایلیدیدر .
 محمد آغا حیلہ کار اولغلہ برابر پاشایہ کندیسنی صدق طایتدیرہ جق
 درجہ دہ آثار ریایہ میال اولدیغندن الندن عصای صدارتی قائمق
 ایچون متصل اوغراشیر ، پاشا ایسہ :
 — محمد آغا بنم اوجاقداشم وخیر خواهمدر . دیہ هر
 سوزینہ بل باغلار ایش . حتی کیجہ لری موصی الیہ ایلہ بی
 تکلف کوریشہ رک :

— جناب پادشاهی نہ کونہ حرکتدن حظ ایدرلر : نندن
 حظ ایتزلر . دیہ سؤال ایتدکجہ آغا نہ قدر معکوسیت وارایسہ
 جملہ سنی تحصیل رضای هایونہ باعث اولہ جق اوضاع پسندیدہ
 دیہ تقریر ایلر ، اودہ موجبنجہ حرکت ایدہ رک خاقان زمانک
 جلب انفعالنہ بیلمیہ رک چالیشیر ایش . کیم بیلیر بو وسیلہ لرلہ
 نہ قومہ دیلر اوینامشدر ! سبب انفصالی اولان وبالا خرہ قپودان
 پاشالغہ اصعاد ایدیلن میر آخور محمد پاشانک دسایس ابلہ فربا
 نہ سیلہ اصلی فصلی اولمدینی حالہ حضور پادشاهیہ شیخ الاسلام
 علی افندینک ارباب بنی وفساد ایلہ تحریک فتنہ ایلدیکنی سویلرہ
 قپودان پاشا مسئلہ بی طولاشدیریر . زوالینک علینہ کیزلیجہ
 یالانچی شاهدلر ترتیب ایدر . بر حالہ کلیرکہ پادشاه زغرچی
 باشی ابراہیم آغا نامندہ برمنور اقبال پرستی جلب ایدہ رک اندن
 کیفیتی صورار . مرقوم دہ قپودان پاشادن آلدینی تعلیمات اوزرینہ
 حرکت ایدہ رک :

— صدراعظم ، شیخ اسلامی عزل ایشدیرمک داعیہ سیلہ

اوجاغمر خلقنی قوله آلوب فقط بو قولکیزی تسخیر ایدہ مدی .
 دیر . والحاصل مهر صدارت اوجنچی آیدہ قلایلینک الندن
 آلوب محمد پاشایہ وریلیر . شاعرک دیدیکی کبی بدبخت قلایلی :
 « از باد هوا آمد و بر باد هوا رفت »

مضمونہ ماصدق بر رویای بدانجامدن اویانجہ کندیسنی
 (اینہ بختی) دہ بولور .

قلایلی ، مورخ (راشد) کدہ خوشنہ کیشمش اولمالی کہ احوال
 خصوصیہ سنہ دائر ایچہ تفصیلات وریبور . وفاقی مناسبتیلہ
 یازدینی ترجمہ حال مختصرک صوکنده :

(وزیر مشارالیه کمال مرتبہ زینت واحشامہ مائل بر آصف
 صاف دل (!) اولوب شب وروز فکر واندیشہ سی ترتیب
 نظام لباس ودستار وقلایلی قوزلقی کندویہ سرمایہ افتخار
 ایدی . تجاوزا غنہ)

دیبور . فقط اوتاریخلرده یالی کوشکی اوکنہ دوشن بیک
 آلتی یوز قیہ لاک بر مورینہ بالغندن بحث ایتدیکی صیرہ دہ دخی
 قلایلینک صدارتلہ کریددن عودتندن حضور هایونہ چیققدندن
 صکرہ مسافر اوطہ سنندہ مذاکرہ سی کچن کافہ اسراری نقل
 ایلدیکنی بالیان دہا اورا جقدہ :

— بیوک بر بالق چیقمش ، جئہ سی پادشاهمزی عجبہ
 کتیرمش . بن قپودان دریا ایکن آق دکرده بر بالق چیقمشیدی .
 بونی بورادن (یالی کوشکندن) ایوبہ وارردی . دیدیکی درمیان

ایدیور . قالایی مبالغه دن زیاده پوط قیرمغه میال ایش .
آه ! کیم بیلیر شیمدی نه پوطلر قیریور زده اغیار کولیور ،
بزم خبر من اولیور . قالاییک قیردقلری ایسه اورتبه موجب
ضرر دکل ، چونکه آرامزده قالمش . مثلاً معهود مسافر
اوطه سنده اوکنوب طوروز کن :

— چکدیریلرله کلن خدامک چوقلغنی شوکتلی افندیگزک منظور
هایونی اولم . بکا سنک نه چوق آدمک وار ایش دیه
بیوردیلر ، بنده دشاهم بونک نه اهمیت وار ؟ برزمان عالم
بنم اتباع و خدام ایدی . دیه جواب ویردم دیش . سکوت
اطرافه واقف اولنجه اقامه یننه صدندنه :

— بنم ولایتده اولیه عموجه لرم وارایدی که هربری بیک
کیسه زکات ویریدی ،

سوزنی بول کیسه دن آیش اما سلحدار سلیمان آغایو تماشه
جواب اوله رق :

— دیمک که عموجه لرکده قرق بیک کیسه وار ایش .
بو چوقجه دیش ...

ایشته سزه شیمدیکی صدراعظم لزدن ایکی عصر اول کلش
بردستور مکرم که یدک بیله چکه من . شو مصاحبه ده دقت
ایده جکمن یالکز زمانک اخلاق و شائلی کوسترن پارچه لردر .
بزایسه شودورده او اخلاق و شائلیک پک زیاده فوقنده ز .
یالکز اخذ ایتدی کمز وضعیتک تدقیق جهته کیده میورز . قالایی

صدراعظم لر من ایچنده حق و بلاهتجه نادر الامالدر . حال بوکه
ترقیات زمانه بزده کی ذکالرک دها واسع بر مقیاسده تجلیسنی
امر ایدیور . قالایی زمانده الکبوک دیپلوماسی توجه شاهانه نی
جلب ایتکه احراز موفقیت ایدی . بچاره آکا بیله موفق
اوله ماش و مخدول و پریشان قالمشیدی . شیمدی ایسه توجه
شاهانه ایله برابر منت عمومیه نی استجلابه آنحق معرفت و مهارت
سیاسیه کافلدر . بوکون ذکای دیپلوماسیسی اولیان بروزی
اعظمک ذره قدر دگری یوقدر . انسانیت سلاح دن زیاده
نور جوال قدرت اولان دهای مشکل کشانک وجوده کتیردیکی
اجرا آت خیریه دن متلذذ و متبصر اولمقده در .

۲۰ کانون اول ۱۳۲۶

بر حسب حال

کچن کون ظرفای ارباب قلمدن بریله ونوشیوردم . کندیسی
بالماسبه دیدی که :

— پدر مرحوم ، منبرده خطیب خطا ایدرده بن اوطور دینغ
رده او تانیرم ، دیر ایدی .

شیمدی ده عین حال بزدرده تحلی ایدیور . مثلاً بر (جمعیت خفیه)
نک ظهوری بزى هم اسفلره ، هم ده حجابله گرفتار ایلیور .

سببی : چونکه زمانه ای چون اك بيوك برخطای سیاسیدر دهها
اوج سنه اول اطرافری صارمش اولان دهشت استبداد آلتنده
برساعت صکره نه اوله جغمزی - خفیه لرله مقربلرده برابر
اولدقلری حالده - کسدره مزکن حریت ومشروطیتک تأسی
اوزرینه اوزمانلرده ذهنمزدن کچره مدیکمز شیلری شیمدی
حریت ومشروطیت هیئت عمومیه سی علیننه اجرا ایتمکی نفسلرینه
روا کورنلرمز ظهور ایتدی. هله ایچلرنده برمعوث بولندی
روایتی بتون بتون موجب حیرت اولدی .

اوتدن بری یازمش اولدیغم وجهله بزدهده بر « فکر عظیم »
وار . بزوفکر عظیمه تبعیتله هر شیشی اولیورسون دیوب کندی
مطالعهمزه بل باغلا یوروز . حال بوکه یاه جغمز او قدر شیلوارکه
بونلر بدن بره اوله ماز . براوک پلانی بیله - بر آزدقلیجه اولمق
شرطیله - برکونده چیز یله مز . سز بزم اوروپا ایله تماسمزه
نه باقیورسکز ؟ بزه باقک . (تربیه مدنیه) دیه پک جوغمزک
آغزنده کرن، قلمندن مرکبله برابر کاغد اوزینه آقان ترکیبک
ملیه نلرجه کیلومترو مربای اراضی یه مالک وملیونلرجه نفوسدن
مرکب بر هیئت اجتماعیه جه مکتسب بر مزیت اوله بیلیمسی دهها
برخیلی سنه لره احتیاج کوستره جکدر. عوام آره سنده بیله اون
اوج. اون درت یاشلرینه کلش حیللاز چوجقلر حقنده :

— آرتق بوکا مکتب خیر ایتمز .

سوزی دائردر. حال بوکه بزم جمعیتمز ایچنده همان عمومیتله
مکتبه کیده مه مش ، مکتبه خیر ایدمه مش نیجه ملیون افراد

واردر .

روسیه نك اك بيوك حکمدارلرندن اولان مشهور (دلی
پترو) ده مملکتی برقاچ سنه ایچنده اوروپا تربیه سنه مظهر
کورمک هوسیه چالیشدی ، چبالادی . حتی مضبوطات تاریخیه دن
اولدینی اوزره فرانسزلر مشارالیه حکمدارک ۱۷۱۷ تاریخ میلادیسنده
(یارس) ده (ورسای) ه عزیمتده الیه یلک دیکنی ، سومکور دیکنی
مغایر آداب مراسم عد ایدره ک کندیسنک هنوز باربار اولدینی
حالده مملکتی مدنی بر طرزه افراغه قالقیشدینی فرط غیرت
تقیصه سی اوله رق ایلری یه سوررولر .

کنجارمزک چوغنده ایسه بونقیصه موجود. همان اوروپا
مدیتتی ، تربیه سنی ، آدابی بزم طرفه نقل ایدی ویره لم خلیاسیله
دمکذار اولانلرمزک آلدانملرینه یانارم . بونوع غیرتکده بیوک
برخاصه ارتجاعیه سی واردر . ینه سزه (دلی پترو) دن بر مثال
تاریخی کتیره یم :

پترو . زمام حکومت دست آهیننده اولدینی حالده کندی
خاندانه منسوب قادین وار ککلرک طبق فرانسز جمعیات کبارانه سی
مداوملری تربیه و آدابنده بولملرینی امر ایتدی . حتی فرانسز
قیافت و اخلاق و اطوارینک آنلر طرفندن قبول ایدلمسی ایچون
تضییقات مبادیه ده بولندی . فقط موفق اوله مادی . ینه پترسبورغ
ایله ورسای جمعیتی آره سنده مدیت و باربارلق قدر بر فرق
کورینیوردی . پک چوق اوغراشدی . قابل اوله مادی . بوندن بر نتیجه
حقیقی که اوده غرب تربیه فکریه سنک هنوز روس جمعیتلری

داخله ایجه نفوذ ایدمه مدیکی جهته اکتسابنده پک زیاده صعوبت اولدینی ایدی . بیوک پتروند صکره (ایکنجی قاترینه) نسلا و تربیه آلمان اولدینی جهته بر درجهیه قدر مقصدی ایلری به کوتوردی . (لهستان) ی اورته دن قالدیر ورق ، قره دکر ساحلنه اینه رک روسلری فرنکلشدر مکه جالیشدی . قریمه استیلا سیله برابر (سیواستپول) ایله (اوده سا) یی تأسیس ایندی . اسکی یونان خاطراتی دیر یلتدی . طور ونترینک ادلرینی بیله (آلساندرا) ، (قسطنطین) قویدی . استانبول یولنی آچدی . زمانده فرانسر فیلسوفلرینک نفوذلری پک زیاده ایدی . آندن استفاده ایدرک مثلاً مشهور (دیده رو) نک کتبخانه سنی صاتون آلق ، (دالامبر) ، (وولتر) کی داهیلرله مخبراتده بولمق ، حفیدلرینه حکیم شهر (لاهارپ) ی معلم تعیین ایتک کی تشبثات مهمه ده بولندی . (قاترینه) نک بوتشبتانی دیگر طرفدن روسیه نک بالطیق دکر یله بحرسیه مسائل مهمه سنده مداخلات سیاسیه ده بولمسی و معهود شرق مسئله سنک اوروپا حکومتلری طرفندن نظر دفته آلمسی ایجاب ایلدی . (قاترینه) نک ایشنی ایلری به کوتورن ، یعنی روس جمعیات کبارینک غرب جمعیات کبارینه یا قلاشمش اولدینی فکرینی ویره رک روسیه یی بردوات متمدنه اوروپایه صره سنه ادخال ایتدیرن فرانسه اختلال کیرنده (پترسبورغ) ه التجا ایدن فرانسرلرک شهادات متشکرانه سیدر . بوملتجیلردن دوق (ریشلیو) ، اوده سا والیسی قونت (موریسول) ایله غراندوق (قسطنطین) ک رفاقته مأمور اولمش

ودیکرلری ده روس اردوسنه یرلشمشلردی . فقط ۱۸۴۸ ده چار (برنجی نيقولا) محارلری مغلوب ایتک خصوصنده آوستریا به معاونت کلیه ده بولمقله برابر روسیه یی اوروپا اخلاقنه تقلیددن منع ایتدی . عنعنات ملیه یی ایلری به سوردی . روسلرک ینه اسکی قیافتلریله ملبس اوله رق خفتان ، ایری چیزمه کیمیلرینی ، اوزون صقال صالیورمه لرینی امر ایلدی . شو حالده برنجی نيقولا — تعیرات تاریخیه دن اولدینی اوزره — بیوک پترونک اوروپا به قارشى آچدی پی پنجره یی قبادی . قبادی اما اونک ده دیدیکی اولمادی . بوار تیاج جمعیات کباری بوزمه مادی . چونکه بر کره بوجعیتمله و تربیه فکریه کیرمش ایدی . آسیالی اسلاو جنسی تاباشدن باشلا یه رق اوروپالی اولمغه یعنی غرب تربیه مدینه سنی تمثیل ایتدیر مکه موفق اولمقدن کیری به قالدی . کله لم بزه . هانیا جمعیات کبارمن ؟ بر کره بونلر یوق . کبارمن وار ایسه ده جمعیتلرمن یوق . بزه جمعیات خفیه دن زیاده جمعیات علمیه . تدریسیه ، فیه و سائره لازمدر . بر اوروپالی بزی شو حالزده زیارت ایتک ایستسه سه عمومی بر جمعیت عثمانیه به ، بر محفل کباره کوتورمکده متحیر قاله جغز .

خاطر مه شمیدی نه کلدی بیلور میسکر ؟ (تربیغ) ایله (عیشتاین) و امثالی حاضر اثوابجیلر . بونلر تجارتلری سائقه سیله آلابیلدکلرینه اوجوز البسه صاهره ق بزی بر درجهیه قدر اوروپا قیافته صوقدیلر . حتی الآن اوعزم تجارتی ایله مملکتتمزک بللی باشلی شهرلرنده شعبه لر آچپورلر . فقط دقت ایدیور میسکر ؟

بو قدر اوجوزجی اولدقلری حالد بيله ينه يكرمی اوتوز سنه
ظرفنده استانبولك دوت بش ساعت اوتوه طرفنده بولنان كويليلر مترك
قيافتلری دكيشه مدی . صالطه ، پوطور ، جبكن ، جامه دان ،
شالوار وسائر باقی قالدی . فی الواقع استانبول بومدت ظرفنده
بونوع البسه عتيقه دن خيلیدن خيليه صويوندى . اوچاری
بكلر مزی بيله يواش يواش دوزلدیلر . شمدیلک براز ياتيق ياقه
ایله فس قالبندن ، پوتین اوکجه سندن طولانی تمیز و تحیز ایدیور لر سه ده
ينه اولکی ييچملره بکزه میور .

شوکا ايجه دقت ايتلی زکه ملتلك اصلاحات و ترقیائنده حکم
ایدن آنجوق (تربیه فکریه) در . ضرر و منفعتی بزه آکلاته بيله جک
یالکنز بو تربیه در .

پایالت مقاميله مناسبانمز

پادشاه نوجاهمز سلطان محمد خان خامس حضرت تلیرنک
جلوس هایونلری حشمتلو پایا اونجی (پی) حضرت تلیرنه
تبلیغ مقصديه جانب سلطنت سنیه دن تشریفات عمومیه ناظری
غالب پاشا و روما سفیری حق بك افندی حضرت ایله امین فرج الله
افندیك مأمور بیوردقلری معلومدر .

سلطنت سنیه ایله پایالت مقامی آره سنده بونوع مناسبات
رسمیه نك پك قدیم اولمیوب والد ماجد حضرت شهر یاری

سلطان عبدالمجید خان حضرت تلیری زمانلرنده ابتداء تأسس
ایلدیکی اخیراً المزه یکن بر وثیقه تاریخیه ایله ثابت اولیور .
بو وثیقه . عهد مجید خانیده ویانه سفارتنده بولنش اولان مرحوم
شکیب پاشایه عائد اولوب ۱۸۴۷ سنه میلادیه سنده پایالت مقامنه
قعو دایدن متوفی طقوزنجی (پی) حقنده در . مرحوم مشارالیه
متروکاتی میانده بولنان وایکی قطعهدن عبارت اولان بو اوراق
تاریخیه دن بری پایا طقوزنجی (پی) مواجهه سنده ایراد ایلدیکی
نطق و دیگری دخی اوزمان خارجیه نظارتنه تقدیم ایتدیکی
عریضه ایضا حیه در .

بو ایکی ورقه مهمه نك مطالعه سندن دخی آکلاشیله جنی
اوزره عثمانلی حکومتك پایالت ایله ایلک مناسبت رسمیه سی
۱۸۴۷ سنه میلادیه سنه مصادف اولان ۱۲۶۳ سنه هجریه سنده
باشلامش و پایالت مقامنك در سعادت و کالتی دخی عین زمانده
(واتیقان) طرفندن صورت غیر رسمیه ده موضوع اوله رق
شکیب پاشا مرحومك دیدیکی کبی بر (مخابر مخصوص)
صلاحیتی حائر بولنسی یوقلاشدیرلمشدر . شو حالد مناسبات
مذکوره آلافرانغه آلتش ایکی وسنه هجریه اعتباریله آلتش
دوت سنه لیکدر .

مرحوم شکیب پاشانك ویانده سفارتی اثناسنده پایالت مقامنه
جلوس ایدن « پی نوف » ی تبریک ضمننده طرف اشرف
پادشاهیدن ارسال بیوردیغنی ناطق اولان نطق شودر .

ای عزیز پدر [۱]

ذات حشمت سالتیرینک حکومت معززۀ عالم عیسوی به
ارتقاری متبوع معظم شوکتلو پادشاهم افندم حضرتلیرینک
مسموع عالیبری بیوریلهرق سلطنت سانیلریله دولت مقدسه لری
بیننده هر نه قدر شمدی یه دک برکونه مناسبات مخصوصه جریان
ایتماش ایسه ده جلوس میمنت مأنوسلرندن بری ظهوره کلن
محظوظیت تامۀ عامه دن ولی نعمتم اولان پادشاهم افندم حضرتلیرینک
دخی نه مرتبه حصه یاب محظوظیت اولدقلرینی حضور پدرانلیرینه
کمال نمونیتله ابرازه و مناسب اولان رسم تبریک و تهنیتی اجرایه
یوبنده سنی مأمور ایدوب کوندرمشدر . یووسیلۀ حسنه ایله
دولتین فخیمتین بیننده اک ابتدا اولهرق فتح باب مناسباته پادشاه
مشارالیه حضرتلیری طرفلرندن رغبت بیورلمسی زمان موانست
وانسانیت اولان عصر مزک آثار جلیله سنیدن معدود درکه اولان
کندولرینک و ثانیاً جناب حشمتاً بلرینک افکار خیریه لری ایچون
بتون دنیایه بردلیل علنیدر . بوصره ده شونی دخی بیان ایدرم که
ذات شاهانه کافۀ صنوف تبعه سنی بر پدر مشفقک جمله اولادینی
نظر مساوات ایله سودیکی کبی معدلت و شفقت شاهانه سننده
مساوی طوتوب هر یوزدن احسان مساعده ولطافت ایتمکده
اولدقلرینی هر کسدن زیاده ذات حشمتانه لری تقدیر ایده جکلری
جهتله طرف هایونلرینه میل و محبت پدرانلیری درکار اوله جنی

[۱] بابا حضرتلیرینک لقب رسمی روحانیلری فراسزجه - Saint-
pere اولوب ترجمه سی دخی روجه بالا (عزیز پدر) در .

یشندن معلوم و مجزوم شاهانه لیردر . بنجه دخی بویله بر خدمت
جلیله شاهانه لرنده بولندیغمندن طولانی کسب ایتدیکم مباحات
ومفخرته مظهر حسن نظر پدرانلیری اولوق افتخارندن بشقه
مساوی اوله مز .

خاکای مکارم اختوای نظارتینهایلیرینه . معروض چا کر کمینه لیردر .
حمده تعالی آثار توجهات محاسن آیات علوا الهممیلریله صاغ
وسالم یکریمی اوچ کونده رومایه وصول بندکانهم میسر اولمشدر
حشمتلو بابا جنابلریله ملاقات خصوصی چونکه اورایه مواصلت
عاجزانه م یوک پرهیزلیرینک ابتداسنه تصادف ایتسیله بر چوق
رسملری اولدیغندن براز کجیکدرلمش ایسه ده ینه پک اوزادلیهرق
القی کوندن صکره وقوعبرلمش و صورت وقوعنده دخی طرف
اشرف سلطنت سنیه دن اک ابتدا اولهرق بویله برویژه ده رغبت
بیورلمسی کرک پاپ مشارالیه ک و کرک وکلای دولتک درجه غایتده
خوشلرینه کیتدیکنندن بر طاقم ترینات و تکلفات رسمیه ره رعایتله
برابر پاپ مشارالیه رسم اوطه سننده بیله کندی سریری یاننده
چا کرلرینی اقداد ایله اکمال حسن قبول معامله سنی کوسترمشدر .
مشارالیه ذاتی شهرته غالب قلوب عامه یی جالب طرز و طوره
مالک عاقل و نازک بر آدم اولغله وجه و ناصیه سنی کورن کندیسندن
خوشلانماق و مصاحبتندن ملذذ اولماق محال اولدیغندن طوغریسی
حسن صیته مع زیاده موافق بولدم . حین مقالانده طرف

چا کرانه مدن ایراد اولنان کلمات تهنیتکارییه جواباً مشارالیه
تخلیه مجلس برله واقع اولان افاده سندن اسلافندن هیچ بری حقنده
جانب سنی المناقب سلطنت سنده دن ارزان بیورلماش اولان بویه
بر التفات عالییه ابتدا کندوسنک مظهرتی ذات جلیل الصفات
حضرت بادشاهینک نه مرتبه عظیم القدر و الهمة اولدقلرینی تأیید
ایدر بر کیفیت اولدینی مثللو آنکده سعادت نجت و طالعه
دلالت ایلدیکندن طولایی مفتخر و متعجب اولمسیله بوندن طولایی
واجب اولان تشکرینی چا کرلرینه تودیغ ایله قناعت ایدمه ریک
خاصه ابراز تشکر و محمدت ضمننده عتبه علیای حضرت شاهانه
بر مأمور کوندرمک و بو کوندره چکی مأمور بو مصلحت معنایی
یفا ایتمکد نصره هر قدر بولتیقه جه بر ایشلری یوغیسه ده یالکر
یاوری حسن طالهی ایله کسب ایتیش اولدینی اشبو مناسبات
دوستانه نک دوام و بقاسنه آلت مستفله اولق و همده بوندن بویه
تبعه سلطنت سنده دن اولان قتولک طائفه سنک مذهبه
وقوع بوله حق بعض مصلحتلری حاضرانک واسطه مخصوصه سیله
مخبره اولمق وینه بو صورتک دخی قور دیپلوماتیق صره سنده
اولماق اوزره طرفندن برخبار مخصوص تعیین اولدق در سعادتده
اقامت ایتمک املنده اولدیغنه دائر سوزی بسط مقال ایدرک
عجبا سلطنت سیه بومالته مساعده بیوررمی یولواستمزاج ایتمکله
چا کرلری دخی ذات شوکتسمات حضرت شهنشاهی تبریک
جلوسکنر ایچون بو بنده سنی نصل بلا تردد طرفکره ارسال
بیورمش ایسه لر سزدخی مقابله رسم تشکره بر مأمور کوندر دیککنز

حالد محظوظیت شاهانه لرینی موجب اوله جغنده شبه اولنماق
لازم کلور ظن اولنور وادیسند قیصه جق بر قاج لقردی ایله
باشی اورتلیجه جواب ویردیکمن ایضاحدن محتب اولدینعی
حسن ایدره رک تحویل کلام ایله آفاقی محبت کیریشمش و برارده
اومقوله مضاحت اولنورق انجامنده بویه تکلف اولمیه رق راخته
انیقونی سزکله چوق کوروشمک ایسترم آنکچون عودتکنزی
تعجیل ایتمکیزی رجا ایدرم دهرک ختم مجلس ایتمشدر
مشارالیه صورت افاده سنه کوره اول دخی رقابت اجنبیه دن
محترز اوله رق کوندره چکی مأمور عادتاً «نونس» اولیوب بیای
بر پشپوس مقامنده اوله جق کبی آکلاشیلور و بو صورت ایسه
پک دون کورینه جکندن احتمالک نونس ایله پشپوس بینده یینه
قدرلیجه بر صفت رسمیه صاحبی اولسی مأمول اولنور ایسه ده
بوراسنی استیضاح ایدره رک صورت اقامتی خصوصنی دخی بردنبره
قبوله دولت علیه نک الحاله هده درکار اولان تردینی ایمانیک
ابتدایکی مقالاتده برار صوغو جق دوشه جکندن بورالری بروجه
بالا جواب سطحی ایله بردفعه لک کچشدیریلوب وقت آخره
براغلمش و ایرتسی کونی دخی من غیر رسم کوروشمک ممکن
ایسه ده صیقی صیقی به ملاقتدن بوراده اولان رقبا طاقی
وسوسه نه جکلری ملاحظه سیله بر قاج کون فاصله ویرلدکن
صکره پاپ مشارالیه واجنبیه ناظری قاردینال «چتسی» جنابلری
برهفته دنبر و علت تقریسدن نامزاج بولمغه برار افاقیتاب اولندیغنه
آکادخی کیدیلهرک بوماده لر ایضاح و استیضاح اولمق وبعده آفرانغه

مارتک بروياخود ايکينده (آقونا) طريقيه بورادن عودت قلنمق
تصميم اولميش اولمخين بمنه تعالى كيفيت ملاقات عاجزانهم کله جک
هفته وابوريله تحرير واشعار قلنه جنی و برده درس عاده کلن
قونسولوس «اسقالو» نك عقد معاهده تجارت ايتمه مأموريت رسميه
وقطعيه سی اوليوب فقط بوياده دولت عليه نك برکونه استعداد
سامیسی يوقلشدير مقدر عبارت اولديني بو طرفه ووردچا کرانه مده
استماع اولمغله بر صره سی دوشديکينده بونک دخی صحت و حقیقی
حسن صورتله تحقيق واستخبار اولنه رقی یازيله جنی انشاالله تعالی
محاط علم عالی نظر ایتناهیلی بیورلدقده هر حالده امرو فرمان
حضرت من له الامر کدر . فی ۷ رجب سنه ۱۲۶۳

طالغه صایار کن

سینه ماطو عراف « ده کوزل . اولدقچه دوشونديریچی
بردرس تاریخی وار : « ناپولیون » ک ادوار حیاتیه سی خلاصه
ویکدیگری متعاقباً کوستریلیور . عمر انقلاب جوانه سنک
برابتدائی شا کرده یارایه بيله جک اقسام متفرقه سی کوز اوکنده
تجسم بزمه تکلم ایتدکجه ماضیدن بر حقیقه دیدیکمز تخطرات
باشلا یوردی . جنرالنی ، « ژوزه فین » ايله ملاقاتی ، آنکه
ازدواجی ، ایتالیا سفری . امپراطورلنی ، ژوزه فینی بقای

نسل ایچون « طالیران » ک اغواسيله تطليقی ، « ماری لوییز » ی
تزوجی بیاض پرده تماشا اوزرنده آری آری برر صفحه
لرزش نمای روح کی تعین وترسم ایلیوردی . بر حالده که
ناپولیونک برنجی ، ایکنجی وحقی اوچنجی دور حشمتی ائناسنده
انفعالات و اختراصاته ، بیقسنر دوداقلرینک آرده صیره ده
آلدينی درین بر بوروشوقل منظره سیله کوزلرینک زمینه کومولور
کی اصدار ایتدیکی انظار اندیشه نك عین استقامته طوغری
اوزاد یغنه حکم ایدمک جائز . تألمات متضکرانه سی ائسارنده
الترینی صاچلرینک ایچنه طوغری کیتدکجه آلتندن عیان اولان
ایکی آحیقلق اوزرینه قویدقجه آلدينی وضع قنور ، بو آدمه
اکثر غلبانی آره سنده بيله بریأس دورادورک مسلط اولدينی
آکلادیوردی . احتمالکه عواقب احوالی برنبده بیلدیکمز
ایچون آنک کوزمز اوکنده تجلی ایدن احتشامات و داراته ،
عظمت و جلالت اطوارینه پک آلدیر میودقده بزه اويله کلیوردی .
فقط « سنت الن » عالمی ، اوخ ! خونخوار و خریص بر دماغی
بحر محیط طالغه لری آره سنده محصور بر سنکلاخ اوزرنده حبس
ایتدمدیه بتون مکان و قدرتيله آنی بازیچه ایدین زمان ، ناپولیونک
کورمش اولدينی رؤیالری ، طالمش اولدينی اضغات و احلامی
برر برترکرار ایدیوردی . « ژوزه فین » ک ، مادام الحیات خاطرندن
چیقارمه مدینی او آشفته روح استیناسک فراش مفروضی اطرافنده
« قاستیغلیونه » ی ، « آرقول » ی ، « اوستریلیچ » ی ،
« واغرام » ی ، ک صکره ده عنان شوکتی الله تسلیم ایتدیکی

« واترلو » بی صیرہ سیلہ کوردی .

نابولیون « سنت الن » دہ نہ پایدی ؟ هیچ . یدی سنہ قدر امتداد ایدن بواسارت انسانندہ یالکر والی جزیرہ (ہودسون) ایلہ منازعہ ایتدی . خالی زمانلرندہ منکویتک اکثریاعناصر خروشان ایلہ چاریشمق ایچون انسانی سوق ایتدیکی ساحلہ ، قیالر اوزرندہ طاغہ صایدی . فی الواقع خاطر اتی یازدی . فرانسه بو اون درت سنہک ہرج و مرج سائقہ سیلہ ایکی ملیون فرد ، و « رن » حدودینی غائب ایتشیدی .

« سینہ ماطوغراف » اک صوگ منظرہ سندنہ بو آدمی کنار عماندہ قائم ، صیرتی انظار تنقید و تماشاہ متوجہ اولدینی حالہ برقچ ثانیہ ارانہ ایدر ایتمز کیزلہدی . عین زماندہ یاری بلہ قدر یاییلمش ، اطرافی رایات ظفرلہ مزین ہیکلنی زیر ترابہ کیدن وجودینہ بدل کوسترہ رک آتی دہ بر ایکی ثانیہ قدر یاشاندقندن صکرہ کوز اوکندن چکدی . پردہ اوزرندہ کی محیط ارتسام یواش یواش قاراردی .

بردها آکلادم کہ زمان نہ کیمسہ بی اونودیور . نده عفوایدیور . نابولیونک اوصاغ وحرکاتی ، هیچ بروجهلہ مخیل اولیان افعال واجرا آتی ، احتراصات نفسانیہ سی ، شہواتی آرہ سندنہ بارقہ کی ظہور ایدن اوزکای تیزی ، یورلمہ مازلفی ، کشف مجہولات ، سرعت انتقال ، متانت فوق العادہ کی خصائص مہۃ انسانیہ بی اعلا ایدن اوقابلیت نادرہ سی بیلہ زمانک فصل مؤاخذاتی ایچون بیوک بر سرمایہ تفکر حصولہ کتیریور ، بوندن دہ آکلاشیلور کہ

منسوب اولدقلمری ملتہدہ تعالی ویا انحطاطہ خدمت ایتمش اشخاص تاریخیہ نک نسل اخیر ایچون زندہ و مجسم بر ترجمہ حالی بولنمالیدر . ایچمزدہ برویا برقچیز وارکہ الحالہ ہذہ او ویا آنلردہ طاغہ صایقلہ مشغولدرلر . بونلرک خاطر اتی البتہ زمان صاقلاہ جق وایستہ نیلیدیکی آندہ دیرلٹک اوزرہ اک شاشیرماز ، بوزولماز ، منتظم ایشلر برسینہ ماطوغراف اولان ملتک دماغ وروحندہ صفحہ صفحہ کوسترہ جکدر . نابولیونک ماکنہ دن عکس ایدن نیچہ ظلال اوضاعی یانندہ دہا نیچہ نیچہ عکوس وحرکات کوریلیدیور . (ژونو) (مارمون) (مورا) (طالیران) کی رجالدن ماعدا دہا طوغارطوغماز روما قرالی اولان اوغلنک صباوتندہ معروض اولدینی تربیہ شعبندہ بازی وشیاریقلق ، نابولیونک جدیت افعالیلہ طبان طبانہ ضد اولان اوسویمسز حاللر ، بیوککک عارض اولان بونوع طفیلات سیئہ تاریخک تراجم اکا بردن بردلو آیرہ مدیننی مزیلاتنددر . بزاولسہق آنک اولادی حقندہ کوستردیکی معاملاتہ شفقت پدر نامی ویریر ایدک . تاریخ ایسہ بونامدار قوماندانک اوزمانلردہ مرض کبدی و معدویدن نشأت ایدن عصبی بحرانلر تأثیراتی آلتندہ بولندیغنی ایلری یہ سوریور ، بیلیم کہ کولکک سندن بیلہ خوف ایدہ رک ملتک بیللر جہ جانی باقان ، وطندہ بیکلر جہ خاتمان سوندن بزمنک اولاد واقاربی حقندہ کی معاملات درشتانہ سنی ، فجایع و مظالم بی رحمانہ سنی نہ درلو برخستہ لق ایلہ قپایہ جق ؟

آمان ، قپاتمسون ، آچسون . نہ قدر سیئاتمز وار ایسہ

جمله سنی آری آری تصویر و تصنیع ایده رک مکتبلرده. عمومی
محللرده ، تیاترولرده ، کتابلرده کوسترسون . هپسینک
باشلرینه خطوط جلیه ایله کیمک حالی ، حیاتی اولدیغی
یازسون . بزه عبرت ، چوجقلمزله اکلنجه اوله جق مناظر
وجوده کتیرسون . بشریتک آهنی آلسون. بوزواللی ملنک،
بوشایان ترجم عثمانیتک کیملرک لاریله نه درلو فلاکتلر کرفتار
اولدیغی بیلدیرسون . بیلدیرسونکه بواللر کی اوله جق لار
ضعف کلسون . یاره لریمزی تخریش ایده جک طیرناقلری
اوزامسون . عصبی ، اوزون پارماقلری کریبان تحملمزی
قاوزایوب بزى زمین عجز وستی به آنه جق قوللری قیرلسون.
انسان کدارشی عین سرعتیه مالک ، فقط مبدأ اعتباریله
مختلف ایکی نوع عصرک اوائله تمدیدنکاه ایله کجه هرایکسنده
یکرهنجی سنه لرده کنار دریاده تنها وموجه شمار براقان جریان
وقوعانده قطعاً برمشابهت بوله میور .

فقط تاریخ ناپولیونک دهای حرب وعسکریسنه عرض
تعظیلات ایتدکن صوکره دیورکه :

«تعقیب ایتدیکی مقصد نقطه نظرندن اک زیاده شایان تنقید
اولان بوسه یاسینک ، ذکا و فطانتده کی تنور ، سعی وتمشیل
خصوصنده کوستردیکی محیرالعقول قدرت ومناات کندیسینک حائر
اولدینی مرتبه تمایز وتحیزه شاهددر . برنجی ناپولیون فرانسه
اختلالی وحدت وانتظام فکریله متحلی برعسکرجه سنه ترتیب
وتنسيق ومساوات حقوقیه یی قطعاً تأسیس ایده رک اختلالک

نتایج اجتماعیه سنی آنکه تقویه وتأکید ایله مش ایسه ده اداره
سابقه نك حکومت مطلقه اصولی تمایلات سیاسیه سنه موافق
بوله رق بواصولی فعلاً ادامه ایتشددر . چونکه حکومت مطلقه یی
آسایش وانتظام اجتماعی ایچون اک مکمل برضمان اولمق اوزره
تلقی ایدیوردی . باخصوص محیطنک فوقنده برصاحب ذکا
اولمی آکا اطرافنده طولاشان افکارى مهمسه مه مک حق
کندیسینککندن آشای درجه ده بولندیغه ویاخود ایشنه کلدیکنه
حکم ایده رک بوغمتی کی خطالرده بیه بولندیردی. متصف اولدیغی
خواص عالییه وقوف وجدانیخی خسیله ایدیندیکی کبروغرزر
خطالرینک واوغرادیغی هزیمتک مسبییدر . ایشته بوسائه ایله
ناپولیون بالکر کندی ذکاى عسکریسنک قوتیه تا صوکنه
قدر متحد اورویای ضبط وربطی آلتیه آله جغه وداخل
مملکتده دخی ذکا ودرایت وفعالت ایله برآدمک کندی باشنه
اک قوی ومستحکم مؤسسات سیاسیه یرینی طوته جغه اینامش
ایدی »

بالخاصه شو صوک فقریه دقت ایدلم . دقت ایدلم که بر
فکر منحنه عارض اولان بردرلو براعتقاد بوزندن چکمه دیکمز
قالمادی .

فقط هیاهات دکلی؟ البته ناپولیون کی برخارقه ذکا بوادات
تأسفی (سنتالن) ساحلارنده دوداقلرینی بوکه بوکه دفعات
ایله تکرار ایله مشدر . ایشته بزده بویه هیاهاتلری ، مکرر

اولان صدالری ایشیمه لی یز ، قلوب نادمه نك او آنده آلدینی
اوضاع ایله خطوط و علائم وجهیه نك درجات مناسبتی کوسترن
تصویرات و تجسماتی کورملی یز .

ماضی به عائد

ماضی به عائد مناسبات و روابط اجتماعیه مزك چوقدر .
دائماً چیرکین جهتلرینی کورمکه آیشمش اولان کوزلرمزی
ایچه آچه جق اولور سهق طاغنیق ، پزمرده طوران برطاقم
سوادکهنه ایچنده ایچه کوزل ، روح استیناس وقایع واهتمامه
تصادف ایده بیلیرز . الده بولنان تاریخلرمزك حالی معلوم .
کرچه بونلرک صحائف بیانی ایچنده ده پک چوق کیزلی نقاط
ونسکانه دسترس اولنیور ، احوال اجتماعیه مزك کچیردیکی
انقلاباته دائر خیلی معلومات بولنیور ایسه ده بزده تاریخ مطا
له سی و تنبی بوآنه قدر نصلسه بر فیض مخصوص آله مادینی
جهتله وقوعات حربیه دن ماعداسنه اهمیت ویرلیور . وقایع
ثانیه ایسه ایستر اجتماعی ، ایستر مدنی ، ایستر ادبی ، ایستر
علمی و صناعی ولسون عادتاً برر خرافه ، بررقره ، برر
حکابه طرزنده - هم مع التأسف - نادرآ سویلنیور .
خیرآ تشکل ایدن (تاریخ قومیسونی) ده بوجهتی اصلا

نظر دفته آلمادی ، بزم بوقومیسونه ویردیرمک ایسته دیکمز
اهمیت الده بولنان معلوماتی تصنیف والده بولنیوبده طاغنیق
طوران ، اکثریسی بزجه ، بلکه اوروپاچده مجهول اولوب
تخمیناته کوره دکل تفرعات تاریخیه دن عادتاً کمیات و موضوعات
تاریخیه مزدن عد ایدلمکه شایان اولان خرده لری بالتجری
آنلرله ماضی به عائد بوشلقنری املا و تزیین ایلمک صورتندن
عبارت ایدی که عصر حاضرک علمای تاریخیه سی ده آنجق بو
طرز تبیع و توغل ایله اعصار سالفه یی بوروین ظلماتک مندفع
اوله جغنده متحدالر ایدرلر .

آه ! برکره چالیشمهی اوکر نسه ک . آندن اونه سی بزم
اوله جقدر . وقیله ده بیلمه دیکمزینه تاریخلرمزك ناطقه توصیفات
و تصویراتی ایله ثابت اولیور .

دون برلین السنه شرقیه عربی معلم فضائل مندی موسیو
(مارتن هارتمان) جنابلری مطبعه مزنی تشریف و انتفات عالمانه .
لریله بی ورفیق محترم دیران کلکیان اقدی بی تلطیف ایلدی .
مصاحبات آرسنده بزده کی نقلیات اجتماعیه اوروپانک پک
زیاده علاقه دار اولدیغنی و احوال اجتماعیه مزك بیلمه یین قسملر .
ینک تنویر آ جمع و التقاطی حالنده تاریخ بشریتک تکملی خصو
صند پک بیوک یاردیمی اوله جغنی سویلیدی . بوآلای سوز
مجرای طبعیسنی تعقیب ایده ایده اوچ عصر اولکی زمانده
« استانبولده اون کون » نامیله یازم جم بر مصاحبه اجتماعیه تعلق
ایدرکن خاطرمه « سلطان ابراهیم » زماننده بزده اودورک

اصطلاحاً حنجه « تربیة ریاض و ازهار » جمعیتی دینلوب اورویاچه بوکون Institut d' horticulture دیمک جائز اولان بر مؤسسہ نك . ینه او عصرک ترقیات فیه سنه کوره تشکل ایله مش اولدیغنی بالئاسیه عرض ایلدم . موسیو (هارتمان) جنابلری حیرتله یوزمه باقدی . کندیسنه ، ایسترسه ۱۰۷۱ تاریخده عزیم کلزار ابدیت ایله مش واولجه طغرای پادشاهی خدمتده بولمیش اولان « صاری عبده افندی » نامنده کی ذاته احسان بیوریلان فرمان صورنی کوستریم ، دینجه کمال تهالکله منتظر اولدی .

بوفرمات توجیه ، شیمدیکی تصفیه جیلرک خوشنه کیمیه جک درجه ده الفاظ مزینه استعمالی و جمال مطوله استخدای صوره . تیله یازلمش ایسده هیئت مجموعه سی مطرز و مطرا برچیچک دمتمدن باشقه بریدیعه صناعیه تشبیه ایدیلهمیه جک درجه ده کوزلدر .

« نتایج الازهار » نامنده کی اثر بوفرماتک ، یعنی براتک صورتی بوجه آتی یازیور :

(چون نسیم عنبر بار حضرت خداوند زمین و آسمان وفیض عاطفت جناب پروردگار انس و جان و آثار الطاف بی نهایت آفریننده کون و مکان و عنایت خلاق ریاض و ازهار و کلزار جهان که کل طراز چمنستان عالم آزال و کلبن افراز گلستان قدم جل عن الشیبه و المثالدر . بنم روضه الصفا ی سلطنتی شکوفه زار جاه و جلال ، حدیقه السعدای خلافتی

میوه دار عنز و اقبال و بوستان ملک و دولتی انواع ریاحین شوکت و حشمت برله فردوس برین وظل درخت طوبی نمود وجود مسعودی رشک سایه پرها و غیرت حور عین ، خاک پاک آستان جنت نشان خلافت آشیان فلک عنوانی زیور کله کوشه عامه سلاطین ایلدی . فلا جرم « شکرأ علی تلك النعم » شان مکارم نشان پادشاهانه مه اهم و الزم اولدی که سیم خام انعام خسروانه مدن خصمه مند اولمق رجاسنه کشاده دست نیاز اولوب مانند زرین قدح کاسه گردان آستان مکرمت آشیانم اولان بندگان صداقت نشان و عباد درگاه عدالت . عنوانمک مشام جانبری رایحه فایحه ازهار احسان بی پایمله معطر اولوب . نهال قامت امنیه و رجاری فیض ماء حیوة لطف بی امتانم ایله بالا کشیده و بار آوراوله . بناء علی ذلک استشمام بوی گلستان مراحم شاهانه ایدوب جیب و دامان آمالی میوه های آبدار مکارم ملوکانهم ایله مالی اولغه سزوار اولوب صدر نشین بالاخانه علم و عرفان و عالیقدر خلوت سرای عالم انس و جان اولان اشبو دارنده . منشور منشور لائی سلطانی و نماینده مثال بی مثال واجب الامتثال خاقانی ، اقتضار ارباب المجد و الیقین ، ممتاز اصحاب العز و التمكن ، ذوالقدرالاتم و العز الاشم ، المختص بمزید عنایه الملك الاله ، سابقا طغرای غمرای عالیشان خدمتده اولان عبدالله دام مجده و علاوة عندلیب نغمه سنج کلزار فضل و کمال و طوطی کویای ریاض علم خدای متعال ، سرلوحه مجموعه فضیلت و سرچشمه جویبار معرفت ، شارح اسرار مشنوی حضرت جلال الدین ، مظهر فیوضات جناب

رب العالمین ، عالم علوم اثنی عشر ، واصل اسرار سید البشر
اولوب بوستان علم و عرفانده بلبل آسا ترنم ساز و کلچین ، دماغ
جانی بوی کمال و معرفت ایله مانند مسک رومی غنبر آکین ،
شرف فضل و معارف ایله بخور مریم کی کلاهدار و سرافراز
ورنک روی عزت و سعادتیه غنجه کل کی بین الاقران مسلم
و ممتاز ، تحت سینه سنده بویای معارف نابت و دستار اشتهارنده
ازهار کونا کون لطائف ثابت اولدیغدن عبرت بین و تصحیح
علاج مزاج عیسی دم حدایق و کلزارده صاحب تعیین و تصریح
طبقات ازهار عبرت آتارده مسلم عالم علامه مشکک کشای کل طرازان
کنزار و فهامة دقایق و حقایق اشجار و ازهارده فائق الاقران
و حل معضلات فن انوارده بحر بی پایان ، فنون باغبانیده غنجه
ذنبق کی مشار بالبنان و اول طلسم عجیبه بنیادک فتحنده آرسطوی
دوران اولغین حقنده آفتاب عالم تاب پادشاهانهم پرتو افکن
و دریای بی پایان ملوکانهم موجه زن اولوب محروسه استانبول
« و غلطه » و « ایوب » و اسکدار و سایر قلمرو حکم هایون اولان
ممالکده واقع بلاد و امصارده « تربیه ریاض و ازهار » و « تنیه
حدایق و اشجار » ایله تقید ایدن هنر مندان و شکوفه دارانه میز
« باشبوغ » و مهر اقبالنی پرتو نظر اجل الله پر فروغ ایدوب
بو نشان مسرت عنوان بلاغت بیانی ویردم و بیوردم که :

« بعدالایوم مشارالیه مادام که حلیه حیات ایله مطرا و محلی
وزبور صحت و عافیت ایله مزین و محلی در . عامه فرقه اصحاب
حدایق ازهار و کافه زمرة شکوفه جیالنده بلاد و امصاره میز

و باشبوغ اولوب منازع فیه اولان خصوصن رنده عدالت و استقامتله
محاکمه و « تحقیق ازهار و اشجاره » متعلق اولان امور لر رنده
کلینگی تشخیص و تمیز و تدقیق ایلوب آداب ظریفه انوار یانی
اجرا ده اهتمام ایله و طائفه مزبوره دخی کائنا من کان مشار الیه
میز نیلوب بنفشه آسا طوق حکمندن سر پیچ اولوب سوسن
کی زبان دراز اولمقدن احتراز اوزره اوله لر و جمله امور لر رنده
مومی الیه مرجع ایدینوب مراجعت و کلام و راینه موافقت
ایله لر ، اولبایده فرد واحد منازع و معاند اولمه لر شویله بیله لر
علامت شریفه عالم آرایه اعتماد و اعتقاد قیله لر »

براتک داخلنده « صاری عبده » افندییه توجه ایدن کلمات
تلطیفیه دن قطع نظر ، دور « سلطان ابراهیم » ده تربیه ریاض و ازهار
و اشجارک طوغریدن طوغرییه برفن بیلندیکنی معین پک
چوق اشارات واردر . میز و باشبوغ اولان ذاتک باغچه و چیچک
صاحبزله چیچکچی اصنافک دعاویسنی حل و فصله مأموریتدن
باشقه تحقیق ازهار و اشجاره متعلق امور لر رنده دخی تمیز
و تدقیق ایلهرک آداب ظریفه جمعیتی اجرایه اهتمام ایله میسی
تنبیهی او عصرک هنوز اوروپاده تأسس ایدن مؤسسات علمیه
و صناعیه اصولنه مالک اولدیغنی اثبات ایدر . بوکی خردلرک
بیانمه سنده کی فائده کنجه بزده ماضیمزک Ethnologic
یعنی عادات اسلاف مبحث قیمتدارینه طوغریدن طوغرییه
احوال اجتماعیه مزه مناسبتی حسیلله تاریخ ملیه زه تعلق شدید
اولان بونقاطک تنوری کیفیت مهمه سیدر . تاریخلر مز بوکی

معلومات مهمه بی محتوا ایتدیکه بز احوال اجتماعیه مزی تماماً طایفه میز ، احوالده ایسه تاریخمزی ایجه بیلیر عد ایدلیزکه شو دور ترقیده بونک نه یمان برقصان اولدیغنی ارباب عرفان تصدیق ایدرلر . بناءً علیه بز ماضیمزی اینجه اله یوب صیق طارامالی یز . حیقان نتیجه نك حسن وقبحندن مستفید اوله . جغمزدن اصلاً شبهه یوقدر . مفاخر ملیه نك انتشاری طرفدارا ننده کوریلن حسن مفرطه شوبله بر میلان نافعك انضمامی نه قدر آرزو ایدیلیر برشیدر !

لیوادیاه طوغری

روسیه ایمراطوری حشمتلو «نیقول» حضر تلینك پدرلری اوچنجی «آلکساندر» ك ۱۸۹۴ سنه میلادیه سنده وفاتندن بری آیریجه بر معروفیت تاریخیه قازانمش اولان «لیوادیاه» ، قریم شبه جزیره نك ساحل جنوبیسنده ومشهور «یالطه» شهرینك بش کیلو مترو جنوب غریبسندده بر محلدر . موضعی اعتباریله «مه غانه رو» دینیلن چایه قریبدر . اك صوك نشر اولنان آثاره کوره بوراسی روسیه خاندان ایمراطوریسنجه اك مقبول اقامتگاهلردندر . ایکی کوزل سرای ، درونی اشجار و نباتات مختلفه ایله مشحون ومعطر بر پارق موجود اولدیغنی کبی اطراف

وجواری دخی باغیر وروسیه اصیل زادگاهنه عائد کاشانه لرله محدوددر . هواسنك لطافت وحیادتی ایله اشتها ایلهمشدر . حتی متوفی اوچنجی آلکساندر اطبانك توصیه سی اوزرینه اواخر عمر مریضانه سنی بوراده کجیرمش ایدی .

«لیوادیانك» نك تاریخ تأسسی حسبیله «یالطه» به منسویت تامه سی واردر :

«یالطه» دخی قره دکز ساحلی اوزرنده کاشندر . مع هذا ازمنه قدیمده کندیسنه مخصوص بر شهرتی وار ایدی . اوزمانلر (غالی طا) اسمیله معروف اولوب چنوز حکومتك زیر اداره سنده بولنیوردی . اون بشنجی عصر میلادیه بیوك برزلزله وقوعه کله رك شهری کاملاً تخریب ایلهمشیدی . عثمانلیلر ك قریمه استیلالرنده چنوز لیلر بورالرده متمکن ایدیلر . حتی «تاریخ جودت» ده مطالعه کدار اولان فقره آیه مدعایمزی تصدیق ایدر :

(۸۷۱ تاریخنده سالف الذکر حاجی کرای خان [۱] وفات ایتدکده یرینه (مشکلی) کرای خان قریم خانی اولوب اوچ آی

[۱] سکز یوز قرق بر تاریخنده قریم خانی اولوب اوتوز سنه قدر حکومت ایتشدر . قریم خانلرینك اسملرینه (کرای) لفظنك علاوه سی مقدملری حادث دکل ایکن بوندن صکره عادت اولمشدر . حاجیکرایك پدری ساسله نسبی یدی مرتبه ده جنکیز خاله رسیده اولان غیاث الدین اولوب اوزمانلر معناد اولدیغنی اوزره چو قتلغنده «کرای» قبیله سی نژدنده سود اموب تربیه اولمشدی .

مریسنك حیدن عودندده براوغلی دنیاه کلمنکه مومی الیهك جنی وقبیله سی نذ کیر وتبرك ضمننده مولوده حاجیکرای نانی ویرمشدی .

قدر حکومت ایتدکن صکره عمزاده لری عسکر چکدرک دفعات
ایله وقوع بولان محاربه لردن (منکلی) مغلوب اولمش ونهایت اولوقت
جنویریلر یزنده اولان « منکوب » قلعه سنه فرار ایله تخلیص
جان ایتشیدی)

۱۷۷۴ ده کوچک قاینارجه معاهده سیله قریم خانلریک
استقلال وبی طرفانی تصدیق ایدیلرک آندن طقوز سنه صکره
یعنی ۱۱۹۸ سنه هجریه سننده قطع مذکور نک روسیه جه تماماً
اشغالندن صکره ده « یالطه » ینه کوچک بر شهر ایدی . فقط
« لیوادیاه » نک نام ونشانی یوق ایدی . ۱۸۶۱ سنه میلادیه سننده
روسیه ایمپراطوری ایکنجی آلکساندرک زوجه سی ایمپراطور یچه
« ماری » یالطه نک غربنده کائن « لیوادیاه » اراضیسی اشترایتمش
وبوندن صکره یالطه کسب اهمیت ایله مشدر . خاندان ایمپراطوری
لیوادیاه عزیزتله تبدیل هوا ایتدکری کبی روس اصیلزادگان
دخی یالطه یه اینه رک اعتدال هوا سندن استفاده ایتدکده درلر .
(نیس) بلده سی فرانسه ایچون نه ایسه (یالطه) ده روسلر
ایچون او یله بر محل صحی اولوب قریمک مشهور (یابلا)
طاغلرینک سطح مائللری اوزرنده میندر . تفصیلات مسرووده دن
مستبان اولدینی اوزره « لیوادیاه » آنجی یارم عصرلق بر موقعدر

طرف دیشرف حضرت پادشاهیدن روسیه چاری حشمتلو
نیقولاحضر تلیرنه تسطیر بیوریلان نامه هایونی حامله و مشارالیه

یمپراطور حضر تلیرنه رسم خوش آمدی نی ایفایه مأمور (لیوادیاه) به
بر هیئت عثمانیه ارسالی تاریخ مشروطیت مزک ایکنجی سنه سیمین سی وقایع
فوق العاده سیاسی سی اعدادندر . روسیه حکومتی ایله عصر لردن
بری جایکیر اولان مناسبتمز ایجه تدقیق ایدیلرک اولور سه ایلک
دفعه اولمق اوزره سلطان (سلمان خان) قانونی زمانلرینه ، حتی
(بایزید ثانی) عصرینه قدر ارجاع نظر ایتدککمز ایجاب ایدر .
طقور یچی عصر هجری اوائلده مصادف اولان وقایع آره سننده
روسیه لیلرک « قازان » و « اذردهان » ایالتلری اوزرنده بیوچک
برامل بسله دکری تظاهر ایدیور : چنکیزیلردن بفرقه نک بحر
حزری طولاشهرق قازانده تأسیس حکومت و روسلری
خرابکدار ایلدکری معلومدر . قازان حکومتی بعد الانقضاض
قریمه تابع بر ایالت حکمنده قالمش ایدی . تاتارلر آره سننده حکم
فرما اولان نائرة نفاق روسلرک نظر آتباهندن قاجه مدینی جهتله
بو ایکی ایالت دور قانونیده بسبنون روسیه لیلر اله کچمش
وهفته قدر قریم خانلری بر مدت روسلر علیه ایلغار ایدمک
خسارات کلیه بی مؤدی اولمش ایسه لرده بو سفرلر طوغری بدن
طوغری یه چاپول سفرلری اولوب اراضی ضبطی واورالده
تمکن ایلک فکری یوق ایدی . ایشته بو اشلرده دولت علیه ایله
روسیه آره سننده ایکنجی بر نقطه تماس اولمق اوزره قریم خانلقی
تداخل ایله مشدر .

سلطان مصطفی خان اولک ایکنجی عهد سلطنته
مصادف اولان ۱۰۳۳ سنه سی محرمی اوائلده درسعاده

کلن «له» و «مسقو» ایلیجیلری قید تاریخیسی مناسبات طرفینک مبادیسنه متعلقدر. له ایلیجیسی یدی یوز آتلو ایله کلش «آغیر برایلچی» ایدی. بویکی سفیر اوزمان مقام صدا رتده بولنان کورجی محمد پاشانک سراینده برلشوب نعمانک قولنججه چکیشیدیلر. حتی بومناسبتله دییورکه: (زیرا موسقو، «له» طائفه سنک خلافنده اولوب آردن قالدیرمق ایچون ایلیچی کوندرمشیدی. وقتا که طابور فتعی میسر اولیوب عسکر تهی یه دوندیدلر، مسقو دخی عسکرله قارشولیوب محکم جنک ایلدی و مسقو دخی غالب کلدی و عسکرینک اکثری قیریلوب بقیة السیوف دیارلرینه فرار ایتیدیلر. مسقو دخی ایلیچی چقا-روب «کفه» جانبدن آستانه یه کوندرمشیدی. تا که آل عثمان ایله یکدل اولوب خصمنی مقهور ایله)

(بیوک پترو) نک ظهوری دولت عثمانیه و روسیه مناسبات حربیه سنک اک متظاهر صفحه لرینه منشأ اولمشدر. ۱۰۷۹ و ۱۱۰۸، ۱۱۱۲، ۱۱۵۲، ۱۱۸۲ تاریخلریله وقوعات حربیه سائر وقریم محاربه سیله ۱۲۹۳ وقعه اخیره می بو صفحاتی یک رعنا بر صورتده تصویر ایدر.

مع هذا بدایت مشروطیتده دخی یازمش اولدیقمز مقالاتده آبریمجه تأکید ایتدیکمز وجهله عصر حاضر حریدن بجانب و صلح و سلم عمومی به راغب اولقله مدنیت بشریه نک ترقیسنه خادم اوله حق اسباب و وسائل ایتلافی احضار ایلدیکنندن طولانی (بیوک عصر) نامی آله جقدر. روسیه حکومت

فخیمه سنک بدایت مشروطیتمزدن بو آنه قدر حقمزده کوستر. مکدن خالی قالمادیی نیات خیر خواهانه ایسه آنحق بو عصرک تلقینات انسانیتسکارانه سنه اتباع ایلدیکنی مؤید دلائل جدیده دندر. باخصوص عصرمزنک اک بیوک مدار تمیزی فعالیت اقتصادی اولوب قومشومز بولنان روسیه ایله بوزمین بومقصد اوزرینه عقد ایتلاف حصوله کلدیکی تقدیرده طرفینک منافع جزیه استحصالنده یک زیاده مظهر تسهیلات اوله جنی وارسته ایضا حدر. امپراطور نیکولا حضرتلری صندلی حکومته قعودلرندن بری محب صلح و آسایش اولدقلرینی کرار آنبات ایله مشاردر. دولت عثمانیه ایسه شوزمانده آنحق صلح و آسایشدن مستفید اوله جفنی تشکیلات و اصلاحات داخلیه می حقنده کوستردیکی اعتنای مخصوص ایله انظار عالمیانه اراءه و تأمین ایلکدن خالی دکدر.

افشای سرار دولت

(میمون) میدر، نه شبکدر، باقکنز یابدیغی ایشه. آز قالدی بزم خارجیه نظارتخده آلاق بوللاق ایده جک ایدی. حال بوکه بزده سرقت ایدیله جک نه وار؟ بز یورکی آغزنده آدملرز! غل وغشدن آزاده یز! حتی نظارت مشارالیا بیله

اوراق حوادثك تحقیقات اجرا ایلدیکی حقیقه ویردیکی خبری رد ایلدی . ها شویله . کندیمزدن نه قدر مطمئن اولدیغیمیزی برکزه اولسون کوسترهلم . فقط سوزك طوغریسی ، میمون هم اوینامش ، هم ده اوینامش .

اسرار دولتک فاش اولق مسئلهسی زده یکی دکلدیر . ۱۱۹۱ سنهسی وقایعی داخلنده بونک برناشقه درلوسنی کوریرز . بوباشقه درلولک اوراق سیاسیةک چالینمہسی ویاقوپیه ایدلمسی ایله واقع اولیوب تقریرات شفاهیہ ایله وقوعه کلدیکندن طو- لاینیدر . سنه مرقومهده مقام ریاسته کچن یعنی خارجیہ نظارتی امورینی کورن (عاطف زاده نشانچی عمر وحید) افندی قایسارجه شرائط مصالحهسندن اولوبده اجرا ایدلمش اولانلر میانده «تصمین» مسئلهسی حقیقه روسیه ایلچیسنک تصدیقاتی مین ویرمش اولدینی تقریرده دیورکه :

(آنحیق دول ایلچیلرینک خدمتیلرنده استخدام ایلدکاری ترهانلرینک اکثری دولت رعایاسی ورعیتی اوغللرندن اولوب اکثر رجال دولت واکبر ایله اختلاطلری اولق ملابسہسیله طبیبک بهانهسی ووجوه آخر ایله قوتقلرینه کیروب چیقمهدن خالی دکلدردر . خصوصاً فرنک طائفهسندن قتی وافر اطبا اسلامبول دروستده اعظم رجاله منتسب کچنوب دایره لرینه دخول ایله علمه اسرارینه واقف اولقله ایلچلرندن بریسی دولت علیه برتکلف بارد ادوب مساعده اولمسه ور مقدار رعونت کوسترلسه درعقب ترهانلرینه وجنسلسلرندن اولان فرنک

طبیعیلرینه اصلی وفصلی یوق برالای اراجیف تعلیم ایدوب ... ۱۱۹۲ ده دخی (ارمنی وقاتولیک) مسئلهسنه دایرینه جانب ریاستدن ویریلن دیگر برتقریرده :

(آبا واجدادی آیننده قالان ارمنیلر بی طرف اولملریله دولت علیهیه صداقت اوزره اولوب اماقتولیک مذهبیه کیرنلر اورویاده برکلیسا اشترا ایله زنکینلری اولاد و اقاربی تربیه ضمننده اول کلیسایه ارسال وباشلرینه شایقه وسائر البسه افر- نیجه الباسیه تربیه اصلیه لرینی تحویل ایتدکدن بشیقه بهضاری صرافلقی و بازارکانلق به نهسیله رجال وکارک خانلرینه اکتساب تردد وانتساب ایدرک سرائر دولتی استراقه سعی ایتکده درلر) دیلملشدیر .

(تاریخ جودت) ۱۱۹۸ ده روسیه ایله حربی ایدلمی یوقسه قریم سندنیک مبادله سسیله برابر افلاق وبغدانہ دایر سندمی اعطا ایتلی وخصوصات سائرہیه دایر عقد ایدیلن مجلس عمومی مذاکراتی خلاصهسنده دیورکه :

(بعده صدراعظم جلهیه خطاب ایدوب اشته جمله اتفاقیه بوسند موسوقولویه ویرله حک ، لکن بوکون ، یارین ، اون کون صوکره ویریلور ، هرهنه وقت ویریلور ایسه ویریلور . اول وقته دک شو مجلس شو او طه دن طشره محله هرکیم تقوه ایدرسه حقیقه قصاسی واردر . زیرا شمدی یه دک واقع اولان اولان محالسی ابرتسی کون اجنیلردن ایشیدپورز . بولایق حق دکلدیر دیکجک جلهسی تقوه ایتامکک تعهد ایلدیلر . طوبیجی باشی

آغا دخی هرکیم بوجلسک غیری مجلسده لسانه آلور ایسه الله قهر ایلسون دیوانکسار ایلدی . بعده فاتحه اوقونوب مجلسه ختام ویرلدی .

سرائر دولتک افشا ایدلیکنه دائر فقره سالفهیه تقدم ایدن یکی فقرهدها واردرکه بونلردن برنجیسی روسیه ایلچیسى طرفندن باش ترجمانک باب عالییه کلهرک قریم مسئلهسنه دائر استعجال فوق العاده کوسترمنی ایجاب ایتش و دیگرى ده ینه بوبابده سلطان سلیم ثالث طرفندن صدراعظم یکن باشایه برخط هایون اصدار ایدلیکنی . موضع بولمیشدر .

خط هایون شویله در :

(نم وزیرم)

(غیری بودشمینک جوابنه مامشات محذوری درکار اولمز دنیلدکده دخی سفر تحقیق ایدر . نه تدبیر اولنورسه ینه عرض ایده سن . بن سزه هزار بهزار کره یازدم ، اولور اولمز مقوله سنی داخل مشورت ایتدیرمیک دیو . آخرکار ایش عیان اولدی . بزم دولتمزک یادکارلری دول نصارانک رجاللری کبی دولتمزه خیرلو دکالردر . ظاهرده مجلس شوراده اولان جوابلری مجموعی شایع ایتمشدر . شمدی نه کونه تدبیره محتاج و مرسوم ایلچییه نه جواب ویرملو ایش بونده در و خبری مطلوبه در .)

کیم بیلیر بوتاریخدن صکره نه بارلاق افشاآت وقوعه کلشدر ، کیم بیلیر سرائر دولت نه قدر خسیس منفعتلر نامنه صالتشدر !

(میمون) ک وقعه سنندن پک چوق اول سویله نیوردی : باب عالییه کلن بعض اوراق مهمه سیاسیه بعدالترجه اوراق اوطه لرینه ویریلهرک دفترله قید ایدلمکده وشونک بونک یعنی اوطه جی اللرنده بیله برقلمدن برقلمه بوللانقمده ایکن نظارت خارجیه جه اتخاذ ایدیلن تدابیر مخصوصه ایله بو محذورک اوکی آلتیغه موقیت حاصل اولمشدر .

هله دور حمیدیه افشای اسراره حاجت یوق ایدی . چونکه صافلامق کیزله مک ممکن اوله مازدی . حکومت مستبده خلقدن هر شیئی کیزله مک چالیشدجه سرائر سو قافلره قدر عکس ایدر ، فقط حقنده اوزون اوزادییه مباحثات جریان ایده مزدی . بنم دائما برعصر اولنه قدر ارجاع نظر ایدیشم یوزسنه ظرفنده نه درلو بر انقلابه اوغرامش ، نه لری غائب ونه لری صیقی صیقییه حفظ ایله مش اولدیغمیزی مقایسه فکرینه مبتنی در . فی الواقع بومقایسه ظهور وقایع ایله غایتله قیمتدار صحیفه لر وجوده کتیریلیر واحوال عمومیه روحیه مزک کچیردیکی صفحاه دائر جدی فکرلر ویریله بیلیر .

باری بی کوچ حال ایله ذهنلرنده یرلشدیره بیلدیلر. بونک اوزرینه نیجه بیللر کچدی و قرن دیکشدی. عمالقه [۱] ایله محاربه دن اورکوبده کیرو دونلرک چوغی فوت اولدی. و آنلرک یرینه چولده بیومش و شهر و قصه کورمه مش یورکلی یکتیلر پتشدی. بووجهله بنی اسرائیل دشمن قارشوسنه چیقه جق و حرب و ضربه قادر اوله جق حاله کلدی.

(حضرت موسی بنی اسرائیلی آلوب بحرلوطک جنوب طرفه کتوردی، و آندن ایلرو حرکت ایدرک (عوج بن عنق) نام ملک ایله محاربه ایتدی و آکا غالب کلدی. بوجهله نهر (شریعه) نک شرق طرفده کی بلاده مالک اولدی. حتی (اردن) دیتلن نهر (شریعه) نک یالیسنه ایتدی و (اریحا) شهرینک قارشوسنده کی طاغه چیقه رق اوزاردن بنی اسرائیله موعود اولان (کنعان) دیارنی تماشای ایتدی. مقدما هارون علیه السلام ارتحال ایتش ایدی.

(دنیا یارادیله لی قاچ بیلدر. بونی اللهدن باشقه کیمسه بیلمز. حضرت آدمک یر یوزینه ایندیکی وقتدن طوفان نولحک ظهورینه قدر و طوفانندن حضرت موسانک وفاته قدر قاچ بیل کچمشدر. بو دخی مؤرخلر بینده اختلافی بره مسلمله در.

[۱] عمالقه عرب اقوام قدیمه سندن اولوب قطعه مبارکه حجازک ایمالنده و فلسطینک جنوبنده ساکن ایدیلر. طن وانیدیفته کور. بنی اسرائیلک بایلسانندن ارض مقدسه وصوللرندن ول فلسطینک دخی صاحبیری و اما الیسی بونلرایدی. وادی شرک و کفرده ثابت بولندقلرندن بنی اسرائیل الیه آره لرندمه منافرت و خصومت اکیسک اولمازدی. قره و نیلر زماننده و مصر قدیم تاریخنده (هیکیسوس) اسمیله یاد اولان قومک بونلر اوللری محتملدر.

تاریخ مقدس، جبل طور سیناده عیون کلیم اللهه عیان اولان وجه مقصود الهی بی تصویر و تذکارده بشرک ادرا کندن عاجز قاله جنی بر عظمت تجلای مغنویدن بحث ایدر. دیرکه:

(حاجب حقندن حضرت موسایه بر کتاب ایندیرلک موعود اولدیغندن طور طاغنه دعوت بیورلیدی. جناب کلیم الله قرداشی هارونی یرینه وکیل ایتدی و طوره کیتدی. اوراده قرق کون خلوت و عبادت ایدوب واسطه سز اوله رق جناب حقک کلامی ایشیتدی. اول وقت آکا «تورات شریف» نازل اولدی.)

موسویلرک (کل یارامی) دیدکاری یدی هفته یارامی و یاخود عید خمسين حضرت موسانک جبل طورده مظهر خطاب رب کریم اوله رق الواح قانونیه بی خاملاً عودتی مخطر در که خیر سز یارامندن یدی هفته صکره کلیر. سنه اسرائیلیه شهرندن (سی وان) ک یعنی مایسک آلتنجی ویدنجی کونلریدر.

تاریخ مقدس، بووقعه جلیله دینه نک تاریخی حقنده مفن یرسنه ویا برکون تعیین ایتمور. دیورکه:

(حضرت موسی تورات شریفی میدانه قویدی. آندن صکره بنی اسرائیل آنک مقتضاسیله عمل ایتمک باشلادیلر و توحید

فقط آنلر آره سنده مشهور و معتبر اولان روايته كوره دور
آدمدن طوفانه قدر ايكي بيك ايكي يوز قرق ايكي و طوفانندن
حضرت موساك و فاته قدر بيك الی يوز يكرمی آتی ییل
كچمشدر . بو حساب كوره دور آدمدن وفات موسایه قدر اوچ
بيك سكر يوز آلتش سكر يیل كچمش ديك اولور .

طور سينايي ، بر كرده جغرافيا نقطه نظرندن استكشاف
ایده لم .

جبل مذکور عربستان شبه جزیره سنك شمال غربي سنده
و بحر احمر ك ايكي منتهای شمالی سنك اشعاب ایده رك تشكيل
ایندیکی (- ویش) و (عقبه) ناملرنده کی ایکی طار كور فزك اورته سنده
كأندر .

بود كزك تشكيل ایندیکی شو بيوك شبه جزیره سينا شبه
جزیره سی دینور . بو یارم آله نك اورته سنده يوكسان سلسله
جباله (جبل موسی) یا خود (جبل الطور) دیرلر . ايشته بو
جبل از منه قديمه تاريخده صوك درجه ده حائز اهميت و بشريت
كچيرديكي صفحات متبعه تكاملدن بر قسمنه محل وقوع اولديني
ايچون هر وجه ايله جالب دقت بر موقع محترمدر كه قرآن عظيم الشانده
دخی مكرراً مذکوردر . (سورة الطور) عنوان جلالت نشی
ایله مطرز و مقدس اولان سورة شریفه - كه مكیه و قرق سكر
آیت کریمه دن هر كه در - (و الطور و كتاب مسطور)
كلمات قدسیه سی ایله ابتدا ایدر ، مكیه اولان (سورة التین) ده

محل مناجات کلیم الله اولان طور سینا ذکر ایدلیدیکی کبی سور
جلیله دن بعضلرنده دخی آیریجه مذکوردر .

(طور سینا) نك تشكيلات اصلیه سی کلسی و غرانیث اولوق
اوزره ایکیدر . کلسی طبقه اراضینك نومه سنی یعنی قسم اعظمی
احتوا ایدوب غرانیث طبقه سی دخی شمالده و شرقده کنار
خارجی سنی تشكيل ایلر . بونلرك ایکیسی ده قویو قیرمزی رنگده
اولدیغندن مناظر عمومیه بر سیای آتشین شکلی ویرر و بو حال
شمالده بولنان طاغیرك هیچ برنده کوریه مز . خروب و سینا
طاغیرینك انکرنده نادر آتصادف ایدیلن خرمالقلرله باغچه لردن
ماعدآ آثار مزروعه منظور اولماز .

قدیم بلده طور دن تخمیناً یکرمی درت میل مسافده کائن
جبل طوره کیتمك ایچون جبل مذکورك تپه لردن خروب
طاغی کچمك ابجاب ایدر . بو طاغ اکثر جغرافیا کتابلرنده
آیری کوسترلش ایسه ده یا کاشدر . آثار اسلامیه دن برنده
شویله بر تعریف واردر :

« طور سینا شبه جزیره سنه اسلام جغرافیونی میاننده » اراضی
تیه ، « اراضی عریش » و « اراضی سین » دخی دینیر . جبل طور
ایشته بو وادینك اوزرنده در . بو طاغك ایکی تپه سی اولوب اك
یوكسی ۲۸۱۴ متره ارتفاعنده در كه جوارنده اولان صحرا لر
نی اسرائیلك بر طاقم اسکی یازیلریله منقوش کورینور .

بو خطوط منقوشه نی دو قنور (بق) نامنده کی سیاح دخی
تصدیق ایلور . مومی ایله ۱۸۷۳ سنه میلادیه سی کانون اولنده

برابرنده فن طبقات الارض علماسندن موسیو (میلنه) بولندی
 حلاله بورالزی کزمش و ۱۸۷۴ سنه میلادی سی شباطنده
 خرسیتانلرک برای زیارت کیتدکری محلدن تخمیناً یوز میل
 مسافه اوده کائن اولوب عربلر طرفندن (جبل النور) دینیلن
 طاغیه اصل اولمشدر. دوقتور (بهق) بوراده کی تپده برطاقم
 قربان انقاضیه خطوط و منقوشات سینائییه بولوب قوییه ایله مشدر.
 بودانک طننه کوره منقوشات مذکوره اسباط بی اسرائیل
 طرفلرندن حک و نقش ایلمشدر.

دیگر بر اثر معتبرده دخی شوسطزلر موجوددر: (طبیعت
 اراضیجه جزیره العربیه عربوطدر. اسکی جغرافیون طرفندن
 حجازله برابر «طاشلیق عربستان» تسمیه اولمشیدی. جغرافیایجه
 آسیا قطعه سندن معدوددر. رأس زاویه سی جنوبه طوغری
 ممتد بر مثلث شکلنده اولوب غرب جنوبی جهتدن سدویش
 و شرق جنوبی جهتدن عقبه کورفزلیله محدوددر. منهای
 جنوبنده (رأس محمد) نامیله بر برون وارددر. طور سینا جبل
 مشهوری ۲۶۰۲ متره ارتفاعندهدر. صحرای (تیه) بوطاغلرک
 شمالنده و اق دکنزه طوغری مائلدر. قوملق، متحدالشکل
 و دهشت انکیز بر چولدن عبارتدر. بو صحرا بی اسرائیلک قرق
 سند بوللر بی بوله میوب غائب اولملریله و جنوبنده کی (طور سینا)
 جبلی دخی حضرت موسی علیه السلامک کلام الله نائلیتیه
 مشهوردر. بومناسبتله بوطاغه (جبل موسی) دخی دیرلر.
 جبلک اوزرنده مشهور بومناسبت وارددر که (بحیرا) بوتده بر

مدت راهیلک ایتیش و فخر عالم افندیز حضرتلری شامه
 عزیزمتلرنده بو مناستره اوغرامغله راهب موسی الیه طرفندن نبوته
 نائل اوله جقلری اخبار و تبشیر ایلمش ایدی. بعثت نبوین
 صکره طور سینا مناستری راهلرییه جانب قدسیت جالب جناب
 رسالتنایدن بررات شریف اصدار بیورلمشدر که الان مذکور
 مناسترده محفوظدر.

تورات شریفک کتاب نائیلی کی (سفر خروج) در،
 آنده تجلی طور شویله جه حکیدر:
 (عبرانیلر مصردن خروجلرندن اوج آی صکره) (طور
 سینا) قریبه واردیلر، اورانه چادرلری قوردیلر. جناب
 حق حضرت موسی علیه السلامی بالکنز اوله رق دعوت بیوردی
 و آکا کتب مقدسه ده (الواح عشره) نامیله معروف و مسمی
 اولان قانون مشهوری اصدار ایله دی.

بالاده دخی عرض ایلدیکی وجه ایله بو کونک ادایه خاطره
 بی الحون موسویلر (کل باری) نامیله بایرام یلارلر. (باقه)
 یعنی خیمرسز بایرامندن قرق طقوز کون صکره کلیر. موسویلر
 بوکا هفته لیلر باری می دیرلر.
 عبرانیلر بو بایرامه ترفنده باری می تسمیه ایدرلر دی. بالاخره
 بوکا (بانته قوت) یعنی عید خمین دینلیدی. بویوم مخصوصک
 مزروعات ایله مناسبتی وار ایدی. بویام، باقه طوغری ارپه

ایله باشلار، (پانته قوت) ده بغدادی ایله ختامه ایرردی ،
بوجهته بوکاه عید حصاد ویا «عید مزروعات» دخی تسمیه
ایدلشدر . برکوندن عبارت ایدی . بومناسبتله یکی محصول
ترقده سی اوله رق خالص بغدادی اونشدن مایه لی آتمک یاپارلر
ویدی قوزیدن مرکب بر قربان کسر لردی که بونذر ذنوب اولوب
مثوبات ایچونده ایکی قوزی دها ذبح ایدر لردی .

زمانزده کی موسویلر ایکی کون بایرام ایدرلر . خیرسز
بایرامی درجه سنده رعایت ایلرلر ایسه ده مایه لی آتمک ، بیک
یرلر ؛ سودلی شیر یاپارلر ؛ یالکز ایش کورمز لر . سفره لر نده
طور سینا چورکی ویا بوجاچه سی دیدکلری یدی قات خیردن
یایلیمش چورکسی برشی بولندیرلر . اوک ایچی . شمعدان ،
لامبا وسائر اثاث بیتیه یی چیچکلرله سوسلرلر . سیناغولرده
دخی عین مراسم تزئینه جاریدر .

بو بایرام حقنده دسترس اولدیغمز معلومات آتیه دخی
سزاوار قید و تذکاردر .

(اسفار توراتک ایکنجیسنده بویورطی (عید الحصاد)
یعنی اکین بیجمه بایرامی دیه موسومدر . فی الواقع تواریخ مختلفه
شهادتیه دخی مثبتدرکه بو یوم مخصوص قدیماً موسم حصادک
صوکنده اجرا ایدیلیر بر (عید شکران) ایدی . توراتک
(کتاب الاعداد) نده (ایلک میوه لر بایرامی) و خیرسز بایرامندق
یدی هفته صکره کلدیکنی اشراباًینه سفر ثانی تورانده
(هفته لر بایرامی) دیه مذکوردر . فقط بالآخره خاخالر

بونو (عید الحسین) یعنی اللی کون بایرامی دیه تلقیب ایله مشلردرکه
فرنگلر روجه ده کی (پنده قوستی) یعنی اللنجی کله سندن تحریفاً
Pentecôte (پانته قوت) دیرلر .

کتاب ثالث تورات اولان (سفر لاوی) ده بو بایرامک
بالذت تأسیسات جناب موسادن اولدینی مسطوردر . بو عید ،
قدیماً هفته نک قانجی کونه تصادف ایدر سه ایقسون مطلقاً
۱۶ نیسان یهوددن اللی کون صکره کلن کونده اجرا ایدیلیردی .
مع هذا یک چوق زمان بر عید زراعی اولق اوزره اجرا
ایدلشدر . تورات شریفک نزولی ویا خود بنی اسرائیله تلقینی
مسئله سنه ارتباطی نه زماندن اعتبار ایدلدیکی معلوم دکلر .

بو کون بالجله سیناغولرده بولنان توراتلرک محفوظ
اولدقلری محفظه لرله دولابلره و معابد مذکور ه نک مواقع مناسبه
سنه کلر قونور . بو بایرام ایکی کون امتداد ایدر . فقط
(قدس شریف) ، (یافه) ، (حیف) کی ارض فلسطینه منسوب اولان
ملککلرده برکوندر .

ائر ممالکده ایکی کون اولسی مبداء عیدک (قدس شریف) ده
تعیین ایدلسی حسبیه ورود خبره عارض اولان تأخردن طولابیدر .
تقویم یهودده (سی وان) آینک آلتنجی ویدنجی کونی اولق
اوزره مقید اولوب تعریفات تاریخی ده (Sabuot) (شابو ، او)
دیه محرردر .

بولنا. ایرانیلرک پک زیاده خوشنه کیدرک کورکی برخلعت
فاخره اوله رق قبول ایتدکلری مصدق بولمشد.

شهرمز، ازمئه قدیمه دن بری کورک و کورک تجارتیه
نامدار اولمشیدی. اوروپاده جرمنلرک، فرانکلرک وغوتلرک
استیلالری بونوب طبیعینک انتشارینی تأمین ایدرک حتی روما
ایمپراطورلغنک اواخرینه طوغری عادتاً اک مهم مواد تجاریه
عدادینه کیرمش اولغله ارباب تجارت بر طرفدن «اسقاندیناویا»
و بحر بالطق سواحلندن زرداوا، سمور، و دیگر طرفدن دخی
استانبولده مؤسس تجارتکاهلر فوات ودجله حوالی خالیه سیله
الجزیره و ایراندن انواع حیوانات پوستلری جلب ایتکه باشلادیلر.
قریمده، قبادوکیه ده یعنی سیواس، مرعش، قیصریه و نیکد، قیرشهر
یوزغاد طرفلرنده تأسس ایتمش بر طاقم تجارتخانهلر هر سنه
بورایه و بتون ایمپراطورلق داخلنه ینه بو کورکلردن اولدینی
حاله طربزون و یاقره دکز، بابیلونیا فارسی کورکلری ناملریله
سوق ایدرلردی. فقط بو حیوانات میاننده اک زیاده مشهور
اولانی (قائم) ایدی. قائم بتلیس، ارزروم، ارزنجان طرفلرنده
زیاده سیله آلانه رق جنوزلر و یاخود و نیککیلر معرفتیه ایتالیایه
سوق اولتوردی.

بعدالفتح شهرمز کورک تجارتی محافظه ایتمشیدی. حتی
بیک تاریخلرنده نفس قسطنطنیه ده بش یوز کورکچی دکانی
موجود ایدی. چارشوی کیرک حالا کورکچیلر قبوسی نامیه
معروف اولان قسمی بومدعا به شاهددر. شرقد جاری اولان

کورک

نرم و حار توتلریله چکه آلتلری اوقشایان، نوازشیه ال
بارماقلرینی خوش طوتان، باخصوص ظهر و صدی حرارت
نابسته سیله لطیف بر صورتده ایصیدان کورکک لطف تماسی
هیچ بر خلعت اخطار ایدمز. بشریت رطوبت و برودتدن
تمامی تحفظی دوشوندیکی ایلک زمانلرده بیله بونی حیوانانک
صیرتندن چکه کورک دوش افتقارینه مال ایدیمشد.

کورک، البسه تاریخی نقطه نظرندن تدقیق ایدیلرک
اولورسه موداسنک ورواجنک عصرلرجه امتداد ایلرک اولدینی
آکلارز. بوستره حیوانی قیمتدار ایدن ایکی شیر: بری
تدارکنده چکیلن زحمت، دیگرکی کندیسنده موجود اولان
کوزلکدر. بو کوزلک، حیوانک قیلنده کی اوزونلغه، و موشاقلغه
قالنلغه، رنگه تابعدر.

قدم تاریخسنه کنبجه «فینگیلر» ک اقطار منجمده دن
حیوان پوستلری کتیره ک یونانیلره صاندقلری مثبت اولدینغه
کوره قبل المیلاد ایکی بیک، اوج بیک سنه یه قدر ارتقا ایدر.
معبودین یونانیه دن (هرکول) ک (نمه) آرسلانک پوستیه
تلبس ایتدیکی اوزمانک اعتقادیاته داخل ایدی. مدنیت یونانیه
بالآخره بولباسی چرکین کورمش و فقط بونلرله مناسبانده

ظنیاته کوره ابتدا کورك کین ایرانده پیشدادیان طبقه قدیمه-
سنك ایکنجی حکمداری و مشهور (کیومرث) ك حفیدی
(هوشنك) در . شوطن تاریخك كورك استعمالی یونانیلردن
ایرانیه کچمشدر وایتنی طوغریدن طوغری به تا کید ایتمکده در .
استانبولمزده و قتیله مشهور اولان کورکلر سمور ،
صاری سمور ، مسك ، و شق ، زرداوا ، صانصار ، سنجاب ، سمور
پارچه سی ، الما ، سمور ققاسی ، قائم ، اوردك بوغازی ، قوغو بوغازی ،
سقا بوغازی ، تلکی بوغازی ، بحری کوكسی ، پورصوق ، تیون ،
شنشیللا ، صیجان ، طاوشان . قره قولاق ، قوزی ، قوندوز ، قویون ،
کدی ، کوزن (آلاجه کیك) ، کوچکن (هیر صانصاری) ، کیرین ،
قایلان ، آرسلان ، قورد ، آبی ، چقال و امثالی حیوانات پوستلردن
عبارت ایدی .

کوركك خلع فاخره سلطنت سنیهدن اولدینی مشهور در . مقام
صدارت عظمایی و وزارت جلیله بی احراز ایدن ذوات ارکان
کورکی نامیله مشهور کورکلردن کییدکلری کبی مقام مشیخت
علیایه منسوب اولان ذوات « فروه بیضا » ، علما و مدرسین
دخی « موحدی » دینیلن طرزده کییرلردی . (تاریخ عطا) ایله (اسعد
اقدی) مرحومك رساله تشریفاننده محرم اولدینی اوزره طراز
فروده :

صاری چوقهیه دوخته ارکان صرف سمور
شالی به دوخته قبور قائم .

چوقهیه دوخته پاچه سمور قنطوش

قبور پاچه سمور
چوقهیه دوخته قنطوش سمور
قبور سمور
صرف سمور
بول یکلای اعلا صرف سمور
سراسره قاپلو ارکان صرف سمور
ارکان پاچه سمور
ترنجی چوقهیه دوخته سمور
قبور یکلای عادی کورك
بول بکلای کورك
قنطوش کورك

سراسره دوخته درت یکلای آغیر صرف سمور
بول یکلای یشیل چوقهیه دوخته صرف سمور قنطوش
کورك

سرحدلی (قیصهجه ، سراسره دوخته سمور کورك)
بول یکلای قرصاق ، سمور ، قائم ، سنجاب ، قنطوش
کورك

مذکوردر . بونلردن ماعدا فراجیه سمور ، موسم ،
نیمتانه ، ناهه کورکلر و برده « اوستلك » تعبیر اولنان ستره لری
دخی وار ایدی . حتی (کورك) خلع مراسمدن اولدینی
جهتله اوزمانلر باب آصفیده برده (کورك اوطه سی) وار ایدی .

تشریفات قدیمه رساله‌سندہ محرر اولدینی اوزره ۱۲۱۱
تاریخندہ روسیہ‌نک اورتہ ایلچیسی اولان ذاته (صاری چوقیه
قابلی ارکان صرف سمور) و ترجان سفارتله بکزادکان و سرکا-
تبنه (شالی‌یه دوخته قبورقاقم) ۱۲۱۵ تاریخندہ ایلچیلکی تجدد
ایله مملکه مشارالیه (چوقیه قابلی پاچه سمور قنطوش) ،
بکزادکان و معتبر آدملرینه (شالی‌یه قابلی قبورقاقم) وینه
تاریخ مذکورده تصدیق‌نامه سنک مبادله‌سی ایچون باب عالی‌یه
کلدیکنده کندیسنه (چوقیه قابلی صرف سمور) دیوان ترجانه
(قبور پاچه سمور) ، سرکاتیلہ ترجانلریسه (قنطوش سمور
کورک) ، بکزادکانه شالی‌یه قابلی (قبورقاقم) ، ۱۲۰۸ سنه
سندہ نیچه دولتنک اورتہ ایلچیسنه (صاری چوقیه قابلی ارکان
سمور) ۱۲۱۶ سنه‌سندہ اسپانیا سفیرینه ینه (صاری چوقیه
قابلی ارکان سمور) ۱۲۰۸ ده مأذوناً مملکتته عودت ایدن
فلمنک ایلچیسنه (صاری چوقیه قابلی ارکان سمور) و ترجا-
نلریله معتبر آدملرینه (شالی‌یه قابلی قبورقاقم) ، ۱۲۰۹ سنه
سندہ ورود ایدن فوق‌العاده انکلتزه ایلچیسنه (صاری چوقیه
ارکان سمور) الباس ایدلدیکی کبی ۱۲۱۴ سنه‌سندہ دخی سراسره
قابلی بول یکلای اعلا صرف سمور ، دیوان ترجانه (قبور
سمور) ، باش ترجان و سرکاتیلہ ترجانلریسه چوقیه قابلی (پاچه
قنطوش سمور) ۱۲۱۶ ده مشارالیه بیوک ایلچیلکه ترفع
ایدلمکله ارکان صرف سمور ایکنجی ایلچی‌یه (چوقیه قابلی ارکان
صرف سمور) ۱۲۱۵ ده انکلتزه جنرالنه (ترنجی چوقیه قابلی ارکان

پاچه‌سمور) آدملرندن برینه (شاله دوخته قبور سنجاب) ،
۱۲۰۹ سنه‌سندہ قرانسه اورتہ ایلچیسنه (صاری چوقیه قابلی
ارکان صرف سمور) و دفعه‌ثانیه‌ده (سراسر ارکان صرف اعلا
سمور) باش کاتبه (قنطوش پاچه سمور) و ۱۲۲۲ سنه‌سندہ
ساقسونیه مصلحت‌کنذارینه (ترنجی چوقیه قابلی پاچه سمور) ،
سرکابی ایله ترجانه‌ده (قبورقاقم) کورکلر احسان بیورلمشدر .

کورکک اورویاده تعمیمی ، آسیا ایله مناسبات مخصوصه‌ده
بولنددینی زمانلردن صکره‌ذر . اهل صلیب بومودانک اک
برنجی مروجلرندندر . حتی برآراق اودرجه‌ده انتشار ایتیش
ایدی که کورکچیلر ، دیگر اصنافدن دها کثیرالافراد برشعبه
تشکیل ایتیشلردی . سیریا ، ایران و ارضروم ایله ولایات متجاوره
عثمانیه‌دن ادخال ایدیلن کورکلری آله‌میانلر تلکی ، قوزی ، طاو-
شان ، کدی کوپک پوستلری کیمشدر و فقرایه البسه توزیعنده
کورکک دوشونیلرک صدقات و حسناته قدر تعیم ایتیشلردر .

بزده دخی الباس خلعت التفات و توجهات اعظمی اخطار
و باخصوص کورک کیدیرمک بیوک برنائلتی اشراب ایدر ایدی .
پارسده کزیزاده استعمال ایدیلن دریلر :

آطه طاوشانی ، زرداوا واک ای ، اک‌قیمتدار کورک ویرن
سیریا سموری ، صانصار ، قوقارجه و آمریقاییله اوروپا زرداواسی
جنسنندن اولوب قادین البسه‌سی ایچون مقبول طوتولان
(ویزون) نامنده کی صانصار ، قنادامسک فاره‌سی ، آمریقاییله اوروپا

نك نواحی شمالیه سنده یاشایان برنوع سنجاب. قاقم، اوکدیسیدر.
(آنقره) کدیسى دریسى کورکلى البسهده بیاض تلکى
دریسنه مرجح طوتلقده در . بودریلردن ماعدا شمال، ایتالیا،
به آرن، آرل، روسیه، ایران، شین شیللا، قناداسمورى،
تلکى، بالخاصه سیریانک سیاه تلکىسى، بیاض طاوشان، روسیه نك
نادر بولنان قره طاوشانى، سیریا قوردی و ممالک عثمانیه ایله اسپانیا
و آفریقان ادخال ایدیلن مسك کدیلى دریلری ده مقبولدر .
فخرالمخررین شناسى مرحوم خدمات تحریریهده بولندیغى
اشاده صیرتنده اولدقجه بزمرد برالما کورک کیر و بوکورک بکا
بیوک بابامدن قالمشدر دیرایمش .

طول عمر

جناب حق جمله یه احسان بیورسون، شرق، ادعیه
مأثوره میاننده دائما بوتنى خالصانه ادا ایدرک حیات بشره
نظر احترامله باققده اولدیغنى ایمایدر . حتی اخلاق عمومیه سنده
پیر اولانلره فرط تعظیم ایله معامله ده بولنق و اجباتدن عد
ایدلیکی کبی ولادت، عقد، ولیمه، ختان مناسبتلریله و سائل
عدیده مسرورانده، عیادت و استفسار خاطرده دخی طول
عمره دائر بیانات و دعوات مقبولهده بولنقى وظیفه بیلیر . افراد

بشردن طول عمره نائل اولانلری کورنجه، ایشیدنجه سونیر.
ترکلرک، اختیارلره بابا مقامنده تعظیم ایدرک « آنا » دیدکلری
مشهوردر . بوسوینچ کچن کون بزدهده حاصل اولدی. « اقدام »
غزته سنده سیواس ولایتیه تابع دیوریکى قضاسندن پالچه قریه سی
سکنه سندن ولیجاق اوغلی اسماعیلک زوجیه سی مدیک خانمک
۱۳۵ یاشنده اولدیغى وحفید وحفیده اوله رق ۳۳ اولادی
اولوب حفیده سنک حفیدنی کوردیکى یازلمش ایدی . نظر دقتمز
بوسطرلره ایلیشنجه بالطبع بیوک یرامید حیاتک ظل سعادتیه
تصادف ایتمش کبی نشووه دار اوله رق دوشوندى، فی الواقع
بیوک بر مظهریت. هم یشامق، همده بر نسل حکمى ویرن
اولاد واحفاده مالک اولق سونلمیه جک شیمیدر ! (مدیک)
خانم بوسعادت دنیویه دن ماعدا سن پیریده اندر تصادف اولنان
قوت بدنییه ده صاحب . حتی اوفقردهده بوسنه دخی قرق اللى
دونمک تارلاده اولادواحفادیه برلکده اوراق یچدیکی ودرت
ساعتلک مسافیه یاا اوله رق کیدوب کلدیکى بیلدیریلوردی که
طول عمرک اصل جانلی اولان یری ایشته بودر . ماشاء !

بشریت من القديم « طول عمر » مسئله سیله اشتغال ایشدر .
تاریخ بومشغولیتی کافه صفحاتیه برابر ضبط و حفظ ایدمه مش
ایسهده بللی باشلی اولان جهتلری ده اونوتمامشدر .

تورات شریفه کوره ابوالبشر حضرت آدم علیه السلام
« ۹۳۰ » ، شیت علیه السلام « ۹۱۲ » ، احفاد جناب آدمدن
وقابلک اوغللرندن « انوش » « ۹۰۵ » ، کنعان « ۹۱۹ »

مالالائیل « ۸۹۵ » ، ژاراد « ۹۶۲ » ، ادریس علیه السلام
اوغلی و حضرت نوح بیوک باباسی « متوشلخ » ویا « متوشلم »
« ۹۶۹ » ، حضرت نوح پدری « لامک » ۷۷۷ ، حضرت
نوح ۹۵۰ سنه یاشامش لر در . فقط بوسنه لک نه درلو سنه اولدینی
مجهولدر . باخصوص عندالمؤرخین تورانده مذکور اولان
سنه لک مدتی حقنده ده اختلافات عظیمه واردر . اقوام قدیمه دن
بعضیلرینک برسنه عادیه ده ایکی ، بعضیلرینک درت ، بعضیلرینک ده
اون ایکی سنه صاید قلی محققدر .

طول عمر حقنده مضبوط جدول تاریخیه میاننده برده
بعد الطوفان قسمی واردر که قسم مذکور محتویاته کوره :

اولاد نوح دن « سام » ۶۰۰ سنه ، سامک اوغلی « آرفازاد »
۳۳۸ ، « ساله » ویا صالح ۴۴۳ ، « هبر » ۴۶۴ ، « فالج »
۲۳۹ ، « رو » ۲۳۹ ، « ساروغ » ۲۳۰ ، « ناشور » ۱۴۳ ، « طاره »
۲۰۵ . ابراهیم علیه السلام ۲۷۵ ، « ساره » ۱۲۷ . اسماعیل علیه السلام
۱۳۷ ، احق علیه السلام ۱۸۰ ، یعقوب علیه السلام ۱۴۷
یوسف علیه السلام ۱۱۰ ، ایوب علیه السلام ۲۱۷ ، اب کلیم اه
عمران ۱۳۷ ، موسی علیه السلام ۱۲۰ ، هارون علیه السلام ۱۱۰
سنه معمر اولمش لر در .

بویکی جدول تورات ایله روایات و اسرائیلیاتده مندرج
اسامیدن اولوب تاریخ عمومیده دخی طویل العمر بعض ذوات
مشهوره مسطوردر . بونلر دن ده :

قبل المیلاد علم و فلسفه سی ایله معروف « ثنی منهیه » ۱۵۷ ،

« ایسوقرات » ۱۰۴ ، « اوربی لیوس » ۱۰۰ ، « اوفانون » ۱۰۰ ،
« دهمونا قس » ۱۰۰ ، « غالیسن » نام حکیم ۱۴۰ ، « نه کینیوس »
۲۰۰ ، « دم موقریت » ۱۰۴ ، « صولون » ، « طالس » ، « پیتا کوس » ۱۰۰
« قینه زیپیوس » ۱۸۴ ، « بر اوزوم چکر دکیله بوغولان » « صوفوقل »
۱۳۰ ، « سقراط » ۱۰۶ ، « جورجیا » ۱۰۸ ، « آسقلیاد » ۱۵۰ ، « برنجی »
جرمانیسا قرالی « توویس قو » ۱۷۳ ، « ایلیریا قرالی » « دادون »
۵۰۰ ، « لاتیوم قرال لردن بری » ۶۰۰ ، « اسپانیا قرال لردن آرغونیوس »
۱۵۰ سنه یاشامش لر در .

رومالی مشهور « پلین » « کسه نوفیل » نام عالم دن بحث
ایتدیکی صروده موسی الیهک ۱۳۰ یاشنده ایکن الی یاشنده
کورونمدیکی ، هندوستان شرقیده متمکن اقوام دن بعضلرند
درت یوز سنه یاشایانلر موجود اولوب بونلرک یالکز افی ایله
بسیلندک لرینی وافی ی مورطه دن طوغمیوب جانلی طوغدینی جهته
طول عمر ویره جک خاصه یه مالک اولدیغنی بالیسان خطبای
معروفه دن « چیچرون » ک قیزی « تران تیا » نک ۱۳۰ سنه .
« قلودیا » نامنده برقادینک یکریمی بش چو جق طوغوردینی
حالده ۱۱۵ ، « غالرییا » آمبودریا نام قادینلرک ۱۰۴ ، « امولاه »
نک ۱۱۰ ، « لوجهیا » اسمنده بر آقتریسک ۱۰۰ یاشنده صحنده
اویون اوینادیغنی درمیان ایلپور سه ده مبالغات و مخترعان دن عاری
اولسه کرک .

مؤرخ قدیم اسکندریه لی « اونه زیق ریت » تاریخنک بر

کوشه سنه شو سطرلری صیقیشدیر مشدر :

(هندوستانده منطقه حاره ده بش بحق آرشون بوینده اویله
آدملر واردرکه یوز اوتوز سنه یاشارلر .)
(پلین) ایله (سونه تون) نام مؤرخ روماده (تیتوس)
زماننده اجرا ایدیلن بر تحریر نفوسده :

۱۱۰	یاشنده	۶۳	نفوس
۱۲۰	»	۴	»
۱۲۵	»	۲	»
۱۳۰	»	۴	»
۱۳۵	»	۴	»
۱۴۰	»	۳	»

نفوس بولنش اولدیغنی ذکر ایدیورلر .

طول عمر حقنده کی تحریاتمزی براز چینه عطف ایده جک
اولورسه قیل الطوفان تاریخنه دائر بعض روایات الده ایده بیلیرز
روایات مذکوریه نظراً تاریخ میلاددن ۲۹۵۲ سنه اول یاشامش
اولان (فوهی) نام حکمدار ۱۱۵۰ . تاریخ میلاددن ۲۶۹۷ سنه
اول یاشامش اولوب زراعت وطبابتک موجدی عد ایدیلن
(آلزیونف) نام حکمدار (۱۴۰۰) . سنه تاریخ میلاددن ۲۶۹۷
سنه اول یاشامش اولان (هوا آتی) نام حکمدار ۱۱۰۰ ،
طوفان نه ساله معاصری بولنان (ژوآ) ۱۰۰ سنه اجرای حکومت
ایتمشدر .

کله لم یونانیلره :

(تب) قرالی مشهور (آیفوس) ۱۰۰۰ . (منفیس) حکمداری
(فیوب) ۱۰۶۰ ، (تپی فان) نامینه معروف اولان دردنجی
(آنتی پوکوس) ۱۴۹۰ یاشلرنده ایمشدر . شاعر (هومر) ه کوره
(نلوس) ایله (قلوریس) ک اوغلی (نسطور) (ترووا)
محاربه قدیمه سنده ۳۰۰۰ یاشلرنده ایمشدر .

ازمنه عتیقه دن قورتولوبده تاریخک کسب وضوح ایتدیکی
ادواره کلندجکه طول عمر حقنده کی اشاراتده ده زیاذه بر
جدیت پیدا اولبور . مثلاً قدس شریف ایکنجی یسقیوسی
«زاق» ک ۱۲۰۰ ، اوچنجی یسقیوس «نارسیس» ک ۱۶۶۰ ،
انکلتره یسقیوسی «داوید» ک ۱۷۰۰ ، «قوردو» شهری یسقیوسی
«اوزوس» ک ۱۰۴۰ ، اعزه نصارادن سن «پول» ک رفیقی
«قورونیوس» ک ۱۲۵۰ ، سینه اعزه دن «آنطوان» ک ۱۰۵۰
یاشلرنده وفات ایتدکلی محقق اولمق اوزره کوستریلیور .

«لاروس» ک بیوک دیکسیونرنده ده شویله بر قید واردر:
بر انکلز ۱۴۸۳ سنه سنده طوغمش و ۱۶۵۱ سنه سنده
وفات ایتمشدرکه بوتقدیرجه ۱۶۹۰ سنه یاشامشدر . مرقوم ۱۰۱
یاشنده ایکن ازاله بکردن طولانی جزای تشهره اوغرامشدر .
انکلتره قرالی برنجی «شارل» ک زوجه سنک ابه سی حین
ایلادده ۱۲۳۰ یاشنده ایمش . وقیله وندیك حکومتک از میر
قونسلسولسنده بولنش اولان «سکوندی هونفو» نام ذات
۱۱۵۰ یاشنده وفات ایتمش واولجه صنف رهبانده ایکن ترك

ایده رك آندن صكره بش دفعه اولنمشیدی . مومی اليك بو
ازدواجلردن ۴۹ چوجنی دنيايه ككشد . ۱۰۰۰ یاشنده ایكن
سن كامل دیشلری چیقمش . ۱۱۰ یاشنده صاچلری و ۱۱۲
یاشنده قاشلری ایله صقالی تکرار سیاه اولمشدر .
اوائل اسلامه ارجاع نظر ایده جك اولورسه ق مداح
پیغمبری جناب «حسان» ك یمن توجهات نبوی ایله ۱۲۰
یاشلرینه قدر یاشامش اولدقلری کوریرز . تابعین کرامدن
«ابن ابی حازم» ایله علمای اسلامیه دن «ابوزید انصاری» -
ومشاهیر شعرای عربدن «ابوعبیده نحوی» كده یوز یاشلری
تجاوز ایتدكده صكره اصل رحمت رحمن اولدقلری بومناسبتله
خاطره كلدی .

* *

مدت عمر حقنده یازیلان مطالعات وملاحظاتك حدی،
حسابی یوق کییدر . بناء علیه بوراده اجمال ایتك غیرممکندر .
فقط صحت بشریه یه خادم اولان اطیانك بومدتدن بك زیاده
آزاستفاده ایتكده اولدقلری مع الاستغراب درمیان ایدیلور و
بوكاده سبب اوله رق صنف مذکورك دائمی صورتده امراض
مختلفه ایله حال تماسده بولغلی کوستریلیور . حتی موسیو -
(قاسپر) نامنده برذات صنوف ومسالك عدیده یه منسوب
اشخاصدن یتش یاشنه واره بیلن افرادك یوزده حسابیه
بر جدولی ترتیب ایتش وبونده اطبا ك صكره یه براقلمشدر .

جدول مذکور بوجه آتیدر :

۴۲	رهایین
۴۰	زراع
۳۵	تجار و قایمیه طورلر
۳۲	عسکری
۳۲	تجار یازمچیلری
۲۹	آوقاتلر
۲۸	آرتیستلر
۲۷	معلمین
۲۵	اطبا

اجناس نباتات ایله حیواناتده دخی طول عمره مالک اولانلر
وارددر . انسال نبانیه دن میشه، شمشیره، سرو، زیتون، آبنوس
عصرلرجه یاشار . (لاروس) ك بیوك دیکسیونرنده مصادف
نظار اولان سطور آتیه انسانه حیرت ویریر : (اون بشنجی
عصر میلادی اوائلنده تخمی) نله اونور دو قاستیل) طرفندن
دیکلمش اولان برپورتقال اغاجی الآن (ورسای) لیمونلغنك
اك كوزل تریناتسنددر . انكلترده قونت دو «قووبر» ك باغچه سنده
زوارك انظار تماشاسنه غایله مطبوع بر میشه معروض بولنوركه
۱،۲۰۰ یاشنده در . «قالیفورنیا» ایله اوسترالیا ده سیاحت
ابدن موثوق الکلم بعض ذوات بورالده ۹۰ الی ۱۲۰ قدم
محیطنده ۳۵۰ قدم ارتفاعنده یکریمی عصرلق سر و آزادلر

بولنديغى خبر ويريورلر . آمريقادە اخيراً كشف ايدىلن
 ونامنه «سەكوواآ» دىنلن آغاچلردن بعضلىرىنىڭ ۳۰۰۰
 الى ۳۵۰۰ سەنەكك اولدقلىرى طبعيىون طرفلردن تصديق
 ايدىلەكەدر . قالىفورنيا آغاچلردن اولوب «وئەلغوتنيا» تسميه
 اولنان آغاچك لوندرەدە محفوظ اولان كوتوكى اوچ درت بىك
 سەنەكك اولدىغى بىلدىريليور . مشهور «آدانسون» طرفندن
 «يشىل برون» آملەلرندە قطع ايتدىرىلن بر «بائوباب» آغاچك
 اوزرندە اوچ عصر اول انكليز زواري طرفندن حك ايدىلش
 يازىلر بولمىش وطبقات متوضعه سەنە نظر آ بونك بش بىك سەندىرى
 معمر اولوب هنوز سن كەالتە وارمىدىغى آكلاشەلمىشدر .
 ۱۸۰۵ سەنەندە كسيلوب پارس «موزەئوم» ندە بولنان برقاين
 آغاچك كودە سەندەدە ۱۷۵۰ تاريخلى بر نقش موجوددر .
 «مكسيكو» دە «وئەراقروز» بولندە هنوز با برجا طوران
 بر سروى طبعيىون طرفلردن بش آلتى بىك سەنەكك تخمين
 اولنەكەدر . قدس شريفەدە كائن «جسانيه» باغچە سەندەكى زيتون
 آغاچلىرىنىڭ جناب عيسى زمانندە دىكىلى اولدقلىرى دخى
 متواتردر . زمرة حيوانندە بودر جەدە معمر اولانلر موجود
 دكلدر .

مشهورر «بافون» آلتىش سەنە ياشايان يىلان بالقلردن
 بحت ايتدىكى كى «بوفون» دخى هنوز دور شبانى اكال اتمەش
 يوز اللى ياشلرندە سازان بالقلرىنى ذكر ايله مشدر .

تاريخ طبعيىجە معلومات قطعەدن اولدىغى اوزرە مرسين
 بالقلر يله جام كوز دىنلن كوپك بالقلرى عصر لرجە ياشامەدەدر .

۱۴۹۷ سەنەندە «قازرلوترن» دە طوتيلان ۱۹ قدم طولندە
 ۳۵۰ ليبرە ثقلندە بر طورنە بالغنك بويىندە بر حلقە بولمىش
 و بر حلقەدە روحە عبارە ايله بالغنك امپراطور ايكنىغى فرەدرىق
 طرفندن «لوترن» شاتوسىندكى كوله آتدىرلدىغى يازمىش
 ايدى كە حسابچە ايكي يوز آلتىش يدى سەنە مرور ايتەشدر .
 قىلومبەغلر بىغەلر يله تاثيرات خارجەدن دائما محفوظ ومصون
 قالدقلىرىدن بر عصر قدر ، تمساحلر كرتىكلەر و بتون زواحف
 پول ايله مستور و يالكر دوران وتنفس جهازلر يله - اودە ناقص
 اولەرق - مېجىز بولندقلىرى حالەدەك چوق يشارلر .

طيوردن باباغانلرك بر عصر ياشادىغى كى قرتال يوز اللى ،
 آق بابا ، چايلاق ، قارغە ، طورنە ، لىكلك دخى برر بچق عصر معمر
 اولورلر . قوغوقوشى دە يوز سەنە لىكدر . عادى قازلرك بيله اللى
 ياشنە كلكلرى كورلمىشدر .

مەلى حيوانات ايچندە بالينادن زيارە ياشايانى يوقدر .
 بوحيوان بىكلر جە سە زندە قالير . فقط بو جهت قبولە شايان
 كورليور . عمر فيل دخى حرمىلجەدر . ايكي ، اوچ يوز سەنە
 ياشادىغى ادعايدنلر بولنيور . حيات حيواناتدن بحث ايدن بر اثر دە
 دىنيليور كە : (آت ، اشك ، اوتوز ، قرق ياشلر ينە قدر ياشادقلىرى
 حالەدە قاطير سىكسانە قدر وارير . حيوانات مجترە آرە سەندە
 دودەلر دە طول عمرە مال كدرلر ، حتى بعضلرى يوز ياشنى اكال ايدر .)